

Wlfrid Palmgren

Kirjastot ja Kansankasvatus

Helsingissä 1910, Kansanvalistusseura.

KIRJASTOT JA KANSANKASVATUS

MUISTIINPANOJA OPINTOMATKALTA
POHJOIS-AMERIKAN YHDYSVALTOIHIN

KIRJOITTANUT

VALFRID PALMGREN

FILOSOFIAN TOHTORI

TUKHOLMAN KUNINKAALLISEN KIRJASTON YLIMÄÄRÄINEN AMANUENSSI

SUOMENNOS

HELSINGISSÄ 1910. KANSANVALISTUSSEURA.

Sisällys:

	Siv.
Alkulause	5
Johdanto	7
Kirjastorakennukset ja niiden sisustus .. .	28
Keskus- ja sivukirjastot	37
Yleisiä sääntöjä kirjastoissa	48
Kirjojen kotiinlainaus	50
Katalogeja ja kirjaluetteloja	59
Avoimet hyllyt	67
Selostusosasto	78
Lastenkirjasto	82
Yleinen kirjasto ja koulut	92
Koulujen ja seminarien kirjastot	104
Kierto- ja kotikirjastot	113
Valtioitten kirjastovaltuuskunnat	126
Kirjastonhoitajat ja heidän valmistuksensa	131
Loppusanat.	139
Selityksiä	141

Kuvia:

	Siv.
Neenah Public Library	21
Andrew Carnegie	22
Carnegien-kirjasto Georgian Atalantassa	24
New York Public Library. Keskuskirjasto	29
Boston Public Library. Keskuskirjasto	30
Cleveland Public Library. Woodlandin sivuosaston lainaustoimisto	31
New York Public Library. Sivuosasto	33
Philadelphia Free Library. Sivuosasto.	35
Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Keskuskirjasto	37
Washington Public Library	40
Elisha D. Smith Library Menashassa	58
Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Keskuskirjaston avoinhylly-sali	68
Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Satutunti keskuskirjastossa	87
Cleveland Public Library. Lauantai-ilta sivukirjaston lastenosastossa	91
Clevelandin East High Schoolin oppilaitoskirjasto	107
Kiertokirjasto eräässä myymälässä Wisconsinissa.	117
Cleveland Public Library. Kotikirjastoryhmä eräällä italialaisella siirtolaisalueella	123

Alkulause.

Syyskuusta joulukuuhun 1907 tein Ruotsin valtion apurahalla opintomatkan Amerikan Yhdysvaltoihin. Matkani tarkoituksena oli tutkia Yhdysvaltojen kirjasto-oloja, erityisemmin tarkaten seminarien ja koulujen kirjastoja sekä kansankirjastoja.

Matkallani kävin seuraavissa valtioissa ja kaupungeissa: New Yorkissa, Brooklynessa, Buffalossa ja Albanyssa, kaikki New Yorkin valtiossa; Chicagossa Illinoisin valtiossa; Milwaukeeessa, Madisonissa, Watertownissa, Riponissa, Fond du Lacissa, Oshkoshissa, Neenahissa, Menashassa, Kaukaunassa ja Appletonissa, kaikki Wisconsinin valtiossa; Clevelandissa Ohion valtiossa; Philadelphiassa ja Pittsburghissa Pennsylvanian valtiossa; Bostonissa, Springfieldissä, Medfordissa, Brooklinessä, Cambridgessä (myös Harvard Yliopistossa) sekä Wellesley Collegessä, kaikki Massachusettsin valtiossa; Providencessä Rhode Islandin valtiossa; Trentonissa, Newarkissa ja East Orangessa New Jersey'n valtiossa sekä Yhdysvaltojen pääkaupungissa Washingtonissa. Kaikissa näissä paikoissa tutkielin kaikenlaisia niin hyvin isompia kuin pienempiä kirjastoja sekä kirjastokouluja, jota paitsi monen monituisia kertoja kävin ylemmissä ja alemmissa »public school»eissa ja seminareissa.

Sitäpaitsi olin kutsuvieraana läsnä kirjastonhoitajien kahdessa vuosikokouksessa, nim. New Yorkin valtiossa Stamfordissa syyskuun 23—30 p:nä ja Wisconsinin valtiossa The Fox River Valley Library Associationin vuosikokouksessa Riponissa lokakuun 15—17 p:nä.

Ennen lähtöäni Washingtonista oli minulla onni päästä presidentti Rooseveltin puheille, joka otti minut mitä rakastettavimmin vastaan. Presidentti harrastaa suuresti amerikkalaista kirjastoliikettä, jonka yhteiskunnallista merkitystä hän pitää suuriarvoisena.

Lopuksi en voi tässä olla mainitsematta sitä suurta kiitollisuusvelkaa, missä minä olen kaikille, virastoille niin hyvin kuin yksityisille kirjastonhoitajille, joitten kanssa matkallani ja tutkimusteni kautta tulin tekemisiin. Kaikkialla sain kokea mitä ystävällisintä kohtelua ja rakastettavinta vierasvaraisuutta, eikä aikaa tai vaivoja milloinkaan säästetty, kun vain siten luultiin voitavan matkani tarkeitua edistää.

Tukholmassa joulukuulla 1908.

Tekijätär.

Johdanto.*)

Mitä tarkoitetaan vapaalla yleisellä kirjastolla Amerikassa? Se on kysymys, johon helpoimmin löytää vastauksen vertaamalla sel- laista »public library»a niihin kirjastomuotoihin, jotka me omasta maastamme tunnemme.¹⁾ Ruotsissa meillä yleisesti katsoen on kahta lajia kirjastoja, tieteelliset kirjastot, esim. Tukholman Kunink. Kir- jasto, yliopistojen kirjastot y. m., ja kansaiset, niinkuin esim. kau- punkien kirjastot pikkukaupungeissamme sekä n. s. kansan- ja pitä- jänkirjastot. Amerikkalaiset vapaat yleiset kirjastot eivät ole täy- desti kummankaan näitten laatuksia, mutta ovat sittekin osaksi kum- mankin kaltaisia.

Koska yliopistojen kirjastot kaikissa maissa ovat erikoisessa asemassa sen kautta, että ne etusijassa ovat olemassa sitä laitosta — yliopistoa — varten, johon ne osana kuuluvat, tahdon minä tässä etupäässä osottaa, missä määrin Tukholman Kunink. Kirjasto, vapaana valtionkirjastona ollen, tarjoaa erilaisuuksia ja yhtäläisyyk- siä amerikkalaisiin kirjastolaitoksiin verraten.

Kunink. Kirjaston tehtävä on ennen kaikkea historiallinen ja tieteellinen; sen velvollisuutena on ottaa talteen, järjestää ja paraim- malla tavalla koettaa säilyttää omistamaansa kokoelmaa vanhoja, nyttemmin arvaamattoman kalliita kirjoja ja käsikirjoituksia sekä kappaletta kutakin ruotsalaista painosta, jonka Kunink. Kirjasto painovapausasetuksen mukaan saapi kirjapainoista, niin että kaikki nämä kaikeksi tulevaisuudeksi, mikäli mahdollista, voivat olla saa-

*) Osaksi on tämä johdanto ennen ollut julkaistuna Folkbiblioteks- bladetin 1:ssä 2:ssa v. 1909 kirjoituksessani: *Amerikkalaisen kirjastoliik- keen kehitys viime vuosikymmeninä.*

tavissa tutkijalle ja tiedemiehelle; niinpä ei Kunink. Kirjaston ruotsalainen osasto olekaan mitään vähempää kuin kansallisen kirjallisuuden täydellinen luettelo ja kokoelma. Lisäksi tulee Kunink. Kirjaston, mikäli sen varat myöntävät, ostaa vieraskielistä tieteellistä kirjallisuutta, pitääkseen sitä samoin tiedemiesten ja tutkijain saatavissa. Sen ohessa pitää Kunink. Kirjasto kirjakokoelmansa ja lukusalinsa yhteiskunnan jokainoan jäsenen käytettävissä, ken vaan josakin tarkoituksessa haluaa harjoittaa opintoja tai saada tietoja. Mutta jos Kunink. Kirjasto antaisi kirjallisuuttaan niin ahkerasti lainaksi, kuten kansaisemmat kirjastot tekevät ja kuten niitten tulee tehdä, olisi, pelkään minä, sen historiallinen tehtävä ennen pitkää lopussa, sillä niitä kirjoja, joita sen olisi velvollisuus säilyttää, ei kauemmin olisi olemassa, koska ne lainattaessa olisivat lopen kuluneet.

Yleiset kirjastot Amerikassa ovat nekin kahta lajia: *Reference libraries* ja *circulating libraries*.²⁾ Näistä kirjastoista ovat *reference libraries* etupäässä tieteellisiä kirjastoja. Sellaisia ovat esim. Kongressikirjasto Washingtonissa, The John Crerar Library ja Newberry library, molemmat Chicagossa, eri valtioitten n. k. valtionkirjastot ynnä monet muut. Tällaisilla amerikkalaisilla *reference libraries*illa on jotenkin sama tehtävä kuin meidän tieteellisillä kirjastoillamme, mutta ne ovat melkoista ankarampia kirjoja lainatessaan kuin esim. meidän Kunink. Kirjastomme. Ne näet, harvoja poikkeustapauksia lukuunottamatta, eivät milloinkaan lainaa kirjaston ulkopuolelle paitsi muille kirjastoille ja silloin säännöllisesti sillä ehdolla, että tuota lainattua kirjaa on käytettävä ainoastaan siinä kirjastossa. Mutta monien näistä *reference libraries*istä, etupäässä yllämainitun valtionkirjaston, tulee myöskin, edellämainittujen tehtäviensä ohessa sekä heikentämättä tai syrjäyttämättä niitä, olla itsekunkin valtion tai kaupungin koko kirjasto-olojen keskuksena ja johtajana, niin, tuleepa Washingtonin Kongressikirjaston täyttää tämä tehtävä koko Yhdysvaltoihin nähden.

Mitä taas amerikkalaisiin *circulating libraries*iin tulee, tahdon nyt jo huomauttaa, ettei niitä voi verrata europallaisiin kansankirjastoihin, jotka, englantilaisia mahdollisesti lukuunottamatta, todista-

vat olevansa perustetut ja tarkoitettut miltei yksinomaan väestön laajempia kerroksia varten. »Kansan»-kirjastoja tässä merkityksessä ei Amerikassa ole eikä niistä siellä huolita. — Toisaalta ei näitä *circulating libraries*ia mitenkään saa pitää samankaltaisina kuin Europan tieteellisiä kirjastoja. Amerikkalainen *circulating library* ei näet omista eikä tahdokaan omistaa mitään käsikirjoituksia tai mitään vanhaa kirjallisuutta tai yleensä sellaisia kirjoja, joiden säilyttämiseen se olisi velvollinen tai edes oikeutettukaan, ottamatta lukuun siellä ja täällä olevia erikoiskokoelmia. Tällaisen kirjaston tehtävänä on kaikin mahdollisin keinoin avustaa yleisöä saamaan kirjoja, kiihottaa sen lukuhalua, lisätä kotiinlainausten lukua, luoda halua ja harrastusta hyvään kirjallisuuteen, missä tällaista halua puuttuu, josta kaikesta seuraa, että sen kirjat ahkerasta käyttämisestä pian kuluvat pilalle. Kun niin on käynyt, hankitaan niitten sijalle uudet kappaleet. Itse kirjastojen *tehtävässä* siis on suurin eroavaisuus amerikkalaisen *circulating libraryn* ja esim. jonkun ruotsalaisen valtionkirjaston välillä. Yhtäläisyys niitten kesken on siinä tavassa, millä kumpaakin ylläpidetään: ne ovat valtion tai kunnan, s. o. *kansan* omaisuutta. Juuri tämä asianhaara on sitävästoin yhtenä oleellisenä eroavaisuutena amerikkalaisen kirjaston ja meidän kansaisten kirjastojemme välillä, joita jälkimäisihän säännöllisesti, ainakin osaksi, ylläpidetään lainanottajilta kerääntyneillä maksuilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla varakkaammilta yhteiskunnanjäseniltä, joten ne käyvät jonkunlaisiksi hyväntekeväisyyslaitoksiksi. Tällaisesta ei Amerikassa tahdota tietää mitään. Kun eräässä kirjastokokouksessa kerran kysyin tällaisesta tavasta ylläpitää kirjastoja, esim. sellaisia, joissa lainanottajat saavat suorittaa määrätyn vuosimaksun, vastattiin minulle, että amerikkalaiset yhtä vähän vuotuisilla tai tilapäisillä maksuilla tai hyväntekeväisyydellä ylläpitävät kirjastojaan kuin koulu- ja postilaitoksiaankaan. Kunta tosin ottaa vastaan lahjoja, esim. itse rakennuksen tai kirjakokoelman tai varoja kumpaakin varten j. n. e., mutta *ylläpito* on tuleva kansalta, jotta kansa itse omistaa kirjastonsa, samoin kuin se omistaa koulunsakin. Miten syvälle tämä käsitys Amerikassa on juurtunut, selviää parhaiten siitä, että Mr. Andrew Carnegie aina panee tämän seikan ehdoksi,

kun hän tarjoaa jollekin kaupungille kirjastorakennuksen lahjaksi. Ja näitä hänen lahjojaan on nykyään taajaan sirotettuna yli koko maan. Milloin jokin kaupunki ottaa lahjan vastaan, täytyy sen sitoutua omalla kustannuksellaan ylläpitämään kirjastoa. Syyn tähän määräykseensä selittää Mr. Carnegie itse Pittsburghin Carnegien kirjastoa koskevassa lahjoituskirjeessä, joka on päivätty Pittsburghissa helmikuun 6 p:nä 1890 ja jossa hän sanoo seuraavasti: »Olen ehdottomasti sitä mieltä, että ainoastaan siten, että kaupunki itse ylläpitää yleistä kirjastoansa, samoin kuin se ylläpitää koulunsa, jokainen kansalainen tulee tuntemaan, että myöskin hän on sen omistaja ja että yleinen kirjasto on olemassa koko yhteiskuntaa eikä vain jotakin sen eri osaa varten; ja yhtä varmasti olen sitä mieltä, että, missä yhteiskunta ei ole halukas ylläpitämään yleisiä kirjastoja yhteisillä varoilla, tuskin mitään hyvää kirjastoista voi koitua. Sitä, en säästääkseni itseltäni lisämenoja, vaan edistäääkseni kaupungin parasta, panen ehdoksi, että kaupungin on soveliaain keinoin kirjasto ylläpidettävä.»*) Niinä kahdeksanatoista vuotena, jotka ovat kuluneet siitä, kun tämä kirje kirjoitettiin, on Mr. Carnegie omistanut suuren osan aikaansa, harrastuksiansa ja varojansa amerikkalaiseen kirjastoliikkeeseen, mutta yllämainituksessa kirjeessä esitettyä käsitystä kannattaa hän vielä yhtä lujasti, vieläpä lujemmin kuin milloinkaan. Puhuessani hänen kanssaan New Yorkissa joulukuulla 1907 sain näet tilaisuuden kosketella tätäkin tärkeätä kysymystä, ja hän huomautti silloin pontevasti, että kansaisilla kirjastoilla tulee yhteiskunnassa olla sama sija kuin kouluilla. Valtion ja kunnan tulee kannattaa niitä samalla tapaa kuin näitäkin. Hän teroitti myöskin omana mielipiteenään, että kirjastoa, mikäli sen toiminta on oleva hyödyksi, ei saa kannattaa eikä pitää minäkään hyväntekeväisyyslaitoksena. — Sallittaneen minun tässä yhteydessä tehdä vertaus: olisikohan meidän ruotsalainen koululaitoksemme saavuttanut nykyistä kehitystänsä, olisikohan sillä nykyistä sijaansa yleisessä tietämyksessä, jos se olisi ollut yksityinen tai yleinen hyväntekeväisyyslaitos?

*) Katso: The Carnegie Library of Pittsburgh. A. bit of history with some pictures. Pittsburgh 1097, siv. 3.

Toinen oleellinen erotus amerikkalaisten vapaitten yleisten kirjastojen ja meidän kansaisten kirjastojemme välillä on, kuten edellä olen viitannut, siinä, että amerikkalaiset kirjastot ovat tarkoitettut kaikkia säätyjä ja kaikkia ikäluokkia varten, lyhyesti sanoen, ovat tarkoitettut yhteiskunnan *kaikkia* jäseniä varten ilman erotusta; ne ovat siinä suhteessa todellisen kansanvaltaisuuden kauneimpana todistuksena, minkä ajatella voi. Sellaisesta ei tiedetä meidän maassamme mitään, tuskin koko Europassakaan. Samalla näet, kun eu-roppalaiset *tieteelliset kirjastot* eritoten koettavat tyydyttää enemmän tai vähemmän oppineitten ryhmän tutkimusharrastuksia, suuntaavat eu-roppalaiset *kansankirjastot* sitävästoin harrastuksensa miltei yksinomaan n. s. kansaan, s. o. yhteiskunnan vähimmin oppineisiin. Suurelle enemmistölle yhteiskunnanjäseniä, joita ei voida laskea kuuluviksi toiseen eikä toiseen kansanryhmään, on Europassa siinä suhteessa tehty kovin vähä. Luonnollisena seurauksena siitä, että amerikkalainen vapaa yleinen kirjasto tahtoo tyydyttää *kaikkien* vaatimukset ja toivomukset, on, että sen uudenaikaisen kirjallisuuden ostot tulevat käsittämään melkoista laajemman alan kuin miten on laita meidän sekä tieteellisten että kansaisten kirjastojemme. Amerikkalainen *circulating library* ostaa uudenaikaista tieteellistä kirjallisuutta suuressa määrin; siinä kirjastossa löytävät kaikkien tiedekuntien ja kaikkien korkeakoulujen ylioppilaat sitä kirjallisuutta, mitä he tarvitsevat opintojaan varten; eivätkä edes oppineetkaan halveksi käydä sen lainausosastoissa. Mutta toisaalta ostaa se myös kaikenlaatuista kansaista kirjallisuutta, myöskin kaunokirjallisuutta suuret määrät, kaikki huolellisesti valikoiden. Näissä saleissa näkee oppineitten rinnalla työläisen, joka tutkii uutta menettelytapaa ammattinsa alalla, koulupojan, joka etsii aineksia koulukirjoitukseensa, perheenäidin, joka etsii jonkun ruokalajin valmistusohjeita, nuoria miehiä ja naisia, jotka tahtovat uusinta romaania, kaikenikäisiä miehiä, jotka lukevat kaikenkarvaisia sanomalehtiä, ja vieläpä, eikä suinkaan vähimmiksi osiksi, lapsia, nekin kaikenikäisiä ja kaikenvärisiä, jotka tutkiskelevat milloin viimeksi julkaistua vahakangaspainoista kuvakirjaa, milloin intiaanijuttuja tahi Robinson Crusoeta, milloin kertomuksia Washingtonin ja Lincolnin elämästä.

Amerikkalainen *public library* on kaikenlaatuisten koulujen todellisenä yliluokkana, se jatkaa mitä erilaatuisimpien kasvatuslaitosten alottamaa kasvatustyötä, mutta se jatkaa kasvattavaa vaikutustaan läpi koko elämän sekä samalla tavalla ja samalla oikeudella kaikkiin nähden, sillä se ei tunne mitään ikärajaa, ei mitään yhteiskunnallista tai uskonnollista erotusta, ei mitään puolueita tai puolueenäköjä. Sen elovoimana on avuliaisuus, sen pyrintöperänä on kasvatus ja huvitus, sen laajalle ulottuvana tarkoituksena on valistusta *kaikille*, sen toivomuksena on alituisesti yhä enemmän ja enemmän toimia yksityisen ja yhteiskunnan hyväksi.

V 1876 *) pidetään yleensä Yhdysvaltojen nykyaikaisen kirjasto liikkeen alkuvuotena. Silloin perustettiin ensimmäinen vakinainen yhdysside kirjastonhoitajien kesken Amerikassa, *the American Library Association*, ensimmäinen kirjastoaikakauslehti, *The Library Journal*, syntyi sinä vuonna, ja silloin julkaisi Yhdysvaltojen hallitus ensimmäisen kerran kertomuksen maan kirjasto-oloista. Mainittuna vuonna oli Yhdysvalloissa 2,000 kirjastoa, kussakin yli 1,000 nidosta. Vuonna 1903 löytyi 7,000 sellaista kirjastoa, nykyään on niitä yli 8,000. Maan väestö on näinä vuosina lisääntynyt 83 prosenttia, kirjain lisäys osottaa 374 prosenttia. **) Washingtonin kongressikirjastossa, jossa v. 1876 oli 300,000 nidosta, on niitä nykyään noin puolitoista miljoonaa. Myöskin New York Public Library omistaa yli miljoonan nidoksen; neljällä kirjastolla, Boston Public Libraryllä, Brooklyn Public Librarylla, Harvard Yliopistolla ja New York State Librarylla (Albanyssa) on kullakin yli puolen miljoonan ja noin 300,000 nidoksen kirjastoja on nykyään Yhdysvalloissa enemmän kuin tusina. V. 1876 oli tilastollisten tietojen mukaan maan yleisissä kirjastoissa yhteensä 12,000,000 kirjaa. V. 1903: 55,000,000.

*) Niistä monista tilastollisista tiedoista, jotka ovat johdannossa, olen kiitollisuusvelassa *Miss Josephine A. Rathbonelle* (Pratt Institute Free Library, Brooklyn, N. Y.), joka hyväntahtoisesti on jättänyt ne minun käytettäväkseni vielä julkaisemattomasta esitelmästä: *The modern library movement*.

**) Katso: Legler, H. E., State library commission (= *Library Journal*, 30, 1905, C. 40).

Missä suhteessa on kirjojen lainaus näinä vuosina kirjastojen kehitykseen muuten? V 1876 nousi kirjojen lainaus 8,800,000 nidokseen. V. 1903 yli 59,000,000. Kun siis kirjastojen luku on lisääntynyt nelinkertaisesti v:sta 1876 ja kirjojen luku on lisääntynyt neljä ja puoli kertaa, on kirjojen lainaus lisääntynyt enemmän kuin 6 kertaa. Yksin New Yorkin valtiossa annettiin v. 1906 lainaksi miltei kaksi kertaa niin paljon kirjoja kuin koko maassa v. 1876, ja yksin New Yorkin *kaupungin* Public Library antoi v. 1905 lainaksi lisäksi puolet siitä nidosmäärästä, mikä lainattiin koko Yhdysvalloissa 30 vuotta sitten.

Kaikki Yhdysvaltojen kirjastot maksavat nykyään maalle 8,000,000 dollaria (s. o. enemmän kuin 40,000,000 markkaa) *vuosittain*.

Yllämainitut luvut osottavat amerikkalaisten kirjastojen tava-tonta kehitystä kuluneina 30 vuotena. Ken tätä kehitystä tarkkaa, tulee ehdottomasti kysyneeksi: mikä voi tähän olla syynä? Vastaus on, että amerikkalaiset kirjastot ovat paisuneet kukin erikseen ja lisääntyneet luvultaan siksi, että yli koko maan on levinnyt ja voimakkaaksi kasvanut se periaate, että kirjasto on oleellinen osa yhteiskunnan kasvatusjärjestelmää. Amerikassa pidetään kirjastoa tärkeimpinä keinoina lapsen, kansalaisen ja koko kansan kasvattamiseksi. Euroopassa pidetään yliopistoa tai korkeakouluja ilman kirjastoa tai ilman tilaisuutta sellaisen käyttämiseen milteipä mahdottomuutena. Amerikassa ei pidetä yksilön koko kasvatusta ajateltavissakaan, ellei hän opi *itsenäisesti* käyttämään kirjaa yhä jatkuvan itsekasvatuksen ja itsekehityksen välikeinona. Kun me tuskin tunnemme muuta kasvatusjärjestelmää lapsillemme kuin koulun, on Amerikassa jo kauan kirjasto toiminut rinnan koulun kanssa, ja Yhdysvalloissa on monia jotka arvioivat kirjaston merkityksen vieläpä suuremmaksikin kuin koulun. Kansainvälisessä kirjastokokouksessa Lontoossa 1897 lausui eräs etevä amerikkalainen kirjastomies, joka itse on toiminut myöskin muulla kasvatusalalla, että kirjasto olisi verrattomasti tärkein keino kansan kasvattamiseksi, ja että, jos hänen olisi pakko valita joko koulu tai kirjasto ja jos hän voisi pitää vain jommankumman laitoksen, hän epäilyksettä pitäisi kirjaston ja jättäisi koulun. »Sillä»,

sanoi hän, ja aivan oikein, »jos lapsella ei milloinkaan ole ollut ketään, joka olisi opettanut häntä lukemaan, mutta hänellä olisi vapaa pääsy kirjastoon, joka on täynnä hyviä ja viehättäviä kirjoja, sitten tämä lapsi pian kyllä jollakin tavoin oppisi lukemaan ja olisi sitten ehdottomasti paremmassa asemassa kuin ne lapset, joilla nyt tosin on koulu, joka opettaa heitä *lukemaan*, mutta joilla, kerran lukemaan opittuaan, ei ole kirjoja, mitä lukea». Se on, kuten amerikkalainen kirjastonhoitaja kerran lausui minulle, samaa kuin opettaa ihmiselle suutarinammattia, eikä sitte, hänen tämän opittuaan, antaa hänelle nahkaa jalkineitten valmistamiseen.

Kasvatuskeinoina Amerikan kirjastoilla on kaksi tehtävää, toisena lasten ja koulunuorison kasvatus ja toisena nuorison ja täysi-ikäisten jatkuva kasvatus koulun päätyttyä.

Koulun ja kirjaston kasvatuskeinojen ero on osaksi siinä, että koulunkäynti on pakollinen, kirjastoissa-käynnit vapaaehtoisia; osaksi siinä, että koulu, olkoon miten erinomainen tahansa, pitää huolta yksilön kasvatuksesta ainoastaan muutamana vuonna hänen elämästään; kirjasto sitävästoin voi aktiivisesti vaikuttaa ihmiseen koko hänen elämänsä aikana. Koulu alkaa näet osottaa harrastustaan lapsiin vasta määrätyllä iällä ja pitää sitte huolta heistä määrätyn lyhyemmän ajanjakson. Amerikkalaisen kirjaston harrastus yksilöön alkaa, niin pian kuin lapsi voi iloita kauniista kuvakirjasta, ja päättyy vasta haudalla. Amerikkalaiset kirjastot ottavat saleihinsa vastaan pikku lapsen, heti kun se vain voi ryömiä kirjastoon; minä näin usein pikku lapsia, jotka tuskin osasivat kävellä, ison veljen tai sisaren polvelta ihastuksella tutkivan kirjaston kuvakirjoja. Sitte pitää kirjasto huolta lapsesta koko hänen kasvuaikansa, ainapa siihen ikään asti, jolloin vanhuuden heikkous estää häntä menemästä kirjastoon ja lapset tai lapsenlapset lainaavat kotiin vanhuksen toivomaa kirjallisuutta. Koulu opettaa lapsille muutamia määrättyjä aineita, opettaa heille määrättyjä tapahtumia, herättää heidän harrastuksiaan ja taipumuksiaan henkiin; kirjasto ei opeta, se tarjoaa, tarjoaa kaikkea hyvää ja hyödyllistä, suurta ja ihanaa sekä sanoin että kuvin, joka voi virittää lapsen halua, viehättää hänen mieltään, kehittää hänen taipumuksiaan, tyydyttää hänen heräävää tiedonhaluaan ja viljellä

hänen aistejaan; se on tiedonpuu, jossa on ihania hedelmiä, jotka kaikki ovat sallituita, jotka houkuttelevat ja vetävät puoleensa lapsen mielikuvitusta, sydäntä ja järkeä. Amerikassa pidetään kirjastoa koulun luonnollisena liittolaisena, se on tälle sekä täyteenä että lisänä. Sekä koulu että kirjasto ovat voimia, jotka pyrkivät samaan tarkoitukseen. Koululla on, kuten sanottu, etu olla pakollisena; sen kautta siitä tulee valta, voimakas ja kunnioitettava. Kirjasto taas saa luottaa ainoastaan omaan sisäiseen vetovoimaansa; sen tulee siis kaikin keinoin edistää tuota vetovoimaa ja koettaa voittaa lapsi, kiinnittää itseensä lapsen harrastus, kiihottaa hänen lukuhaluaan. Mutta kirjastolla onkin keinoja tähän tehtäväänsä, keinoja, jotka ovat vaikuttaneet sen, että Amerikan kirjasto kasvattavana voimana yhteiskunnassa on ainakin yhtä korkealla ellei korkeammalla kuin koulu. Koulun opettaessa lasta lukemaan, lahjoittaa kirjasto hänelle kirjoja luettavaksi; koulu opettaa lapsille maantiedettä, kirjasto tarjoaa heille kauniita kuvia ja viehättäviä matkakertomuksia ihmeellisistä kaukomaista, joita kangastaa jokaisen lapsen mielessä; koulussa lukevat lapset historiaa, kirjastossa tapaavat he samat suuret miehet ja naiset, joista ovat lukeneet, mutta tapaavat heidät elävinä keskellä heidän tekojaan, keskellä heidän ajatuksiaan, keskellä niitä runojaan, joissa he ovat lahjoittaneet meille unelmiaan ja tunteitaan. Sen sijaan että koulun monilla eri tietohaaroilla on määrätty kursinsa, jotka on opittava, voi kirjasto johdattaa lapsen mielen siihen, mikä kerran on oleva hänen kutsumuksensa elämässä, antamalla hänelle tilaisuutta itsenäisesti kehittyä halunsa ja harrastuksensa määräämään suuntaan. Kirjat, joita nuoriso lukee huvikseen, muodostavat luonnetta ja kohottavat tai alentavat ihanteita enemmän kuin koulukirjat. Me tiedämme kaikki miten yleisesti levinnyttä ja halpahintaista tuo tavallinen roskakirjallisuus on; sitä voivat poikamme ja tyttäremme helposti hankkia, mutta siitä he eivät opi mitään hyvää, vaan se päinvastoin vahingoittaa heitä. Milloin heillä on pääsy hyvään kirjastoon, lukevat he hyviä ja hyödyllisiä kirjoja, jotka lisäksi ovat yhtä huvittavia kuin nuo muutkin, he oppivat tuntemaan ja ihailemaan suuria miehiä ja naisia ja heidän tekojaan, ja sen sijaan, että lähtisivät elämään ilman ihanteita tai halvain ja halveksittavin

ihantein ja saastutetuin mielikuvituksin, mieltyvät he hyödylliseen ja jalostavaan lukemiseen, joka, ollen samalla opettavaista ja kehittävä, myös jalostavasti kiihottaa pyrkimään niiden kaltaisiksi, joista he lukevat tai joitten ajatukset heissä herättävät vastakaikua. Jokaiselle yhteiskunnalle on siis vapaa yleinen kirjasto tarpeen lasten tähden, jotta lapset, opittuaan lukemaan, mieltäisivät terveelliseen kirjallisuuteen. Amerikkalaisissa kirjastoissa on lapsilla siitä syystä oma, vartavasten heille omistettu osastonsa.

Mutta yhteiskunta on vielä vapaan yleisen kirjaston tarpeessa antaakseen myös niille, jotka ovat lopettaneet koulunsa, tilaisuutta jatkuviin, laajempiin opintoihin; opettaakseen heitä opiskelemaan, opiskelemaan jotakin ainetta määrättyssä tarkoituksessa, saavuttaakseen määrätyn pyrintöperän; antaakseen niille, joissa kenties piilee jokin luonnonlahja, mahdollisuuden päästä siitä selville ja itse kehittää sitä; antaakseen työmiehelle ja käsityöläiselle tilaisuutta oppia tuntemaan, mitä heidän ammattinsa alalla tehdään ja keksitään. Yhteiskunta tarvitsee kirjastoa omataakseen keskuspisteen, mistä rikas henkinen elämä on säteilevä, niin että pikkumaiset juorut, häviäistys-haluiset pyyteet, paheen ja halpamaisuuden painetut tai painamat-tomat opetukset menettävät houkutuksensa ja kituen häviävät; antaakseen miehille ja naisille, jotka ovat arkielämän alituisen yksitoikkoisten puutteitten ja aherrusten painostamina ja uuvuttamina, tilaisuutta virkistykseen siinä kauniissa ja ihanassa maailmassa, josta onnettomat olot heidät todellisuudessa ovat erottaneet; ja lopuksi — eikä suinkaan vähimmin — lahjoittaakseen kaikille, miehille ja naisille, ylhäisille ja alhaisille, oppineille ja oppimattomille, nuorille ja vanhoille iloa ja huvia niinä toimettomuuden ja haluttomuuden hetkinä, jolloin ei tiedetä, mitä olisi tehtävä, jotka hetket ehkä enemmän kuin monet muut seikat ovat syynä niin monen elämän pettymiseen.

Nämä ovat yleensä ne aatteet, jotka hallitsevat Yhdysvaltain nykyaikaista kirjastoliikettä. *) Siksipä, kun lapsi on lopettanut

*) Katso: Essentials in library administration compiled by Lutie E. Stearns. (American Library Association publishing board. Library handbook, N:o 1.) Boston 1905; ja

Why do we need a public library . (American Library Association publishing board. Library tract, N:o 1) Boston 1902 y. m.

koulunkäyntinsä ja ylioppilas jättänyt yliopiston, kun kaikki oppilaitokset ovat tehneet voitavansa oppilaittensa hyväksi, silloin alottaa Amerikassa vapaa yleinen kirjasto toimintansa, sen ovet ovat aina avoinna, eikä sen seinien sisäpuolella kukaan ole liian nuori eikä kukaan liian vanha, ei kukaan liian oppinut eikä kukaan liian oppimaton, ei liian ylhäinen, ei liian alhainen saadaksen osakseen iloisen vastaanoton. Jos kirjasto on lapselle ja koulunuorisolle samanarvoisen kuin koulu, niin ei sen merkitys ole vähemmän tuntuva niillekään, jotka ovat koulunsa lopettaneet. Kirjasto on täysi-ikäisten oppilaitos, josta he eivät milloinkaan voi vieraantua, jonka kaikkia luokkia ei kukaan vielä ole suorittanut, ja se on lisäksi jokaisen mahdollisen ammatin ammattikoulu erikoisine oppijaksoineen kussakin aineessa. Jokainen inhimillisen ajatuksen ja työn ala on edustettuna kirjastossa, ja tiedemies samoin kuin työmieskin löytää sieltä, mitä hän tarvitsee, voidaksensa kehittää ja edistää itseänsä ja työtensä. Tahdon tässä yhteydessä mainita, että amerikkalaisessa *Public Library*ssa — taide-, arkitehtuuri- ja insinööritiedeosastojen yhteyteen — on jo tarpeen järjestää piirustussaleja välttämättömine sisustuksineen ja aineksineen ja että monissa pienenpuoleisissakin kirjastoissa on paikallishistoriallinen museo.

Mutta amerikkalainen kirjasto on jotakin enemmänkin, se ei tyydytä ainoastaan ihmisten kehitystarvetta, sivistysharrastusta, se myöskin tarjoaa virkistystä ja huvitusta. Kirjasto näet tietää, myöntää ja ottaa huomionsa, että ihminen tarvitsee jotakin työnsä vaihteeksi, että hän tarvitsee ravintoa mielikuvitukselleen yhtä paljon kuin ymmärrykselleen, että ilmanvaihdos on terveellistä ja virkistävää niin hyvin sielulle kuin ruumiillekin. Senvuoksi varustaa amerikkalainen kirjasto yleisölleen kaikkien kansojen ja aikojen kaunokirjallisuutta, niin hyvin suorasanaista kuin runopukuista, ja kirjaston luentosaleissa, jotka nyttemmin ovat kirjastorakennuksen olennaisena osana, pidetään useita kertoja viikossa huvittavia luennoita yleisistä ja päivänkysymyksiä käsittelevistä aineista, jotenka kirjasto todellisuudessa muodostuu paikkakunnan kaiken henkisen toiminnan keskustaksi.

Samasta syystä tarjoaa kirjasto taiteilijalle ja taiteenystävälle ei ainoastaan kirjoja ja kuvateoksia, vaan myöskin näyttelyitä, missä tarjotaan nähtäväksi sekä alkuperäisiä taideteoksia että maailman mestariteoksia erinomaisina jäljennöksinä. Siksi löytävät musikin-harrastajat kirjastoista kaikenlaatuisia musikkitarpeita ja onpa monessa kirjastossa musikkihuonekin monenlaisine koneineen, ja eräässä kirjastokokouksessa Riponin kaupungissa Wisconsinissa länsi-Amerikassa kuulin vakavasti keskusteltavan kysymyksestä, eikö kirjastoissa nykyään pitäisi olla lainattavana myöskin musikkinuotteja. Siirtolaisten työlään elämän iloksi ja virkistykseksi on amerikkalaisissa kirjastoissa vieraskielisiä kirjoja, eivätkä ainoastaan suuret kulttuurikielet ole siellä edustettuina, vaan milteipä kaikki inhimilliset kielet. Löysin usein ruotsinkielistä kirjallisuutta ja usein, kuten esim. (Rhode Islandin) Providencen kirjastossa, jossa on paljon ruotsalaisia, oikein hyvän ruotsalaisen kirjakokoelman.

Tässä yhteydessä tahdon myös mainita siitä suurenmoisesta työstä, jota vapaat yleiset kirjastot tekevät sokeitten hyväksi. Ei siinä kyllin, että amerikkalaisessa kirjastossa on erityinen, runsas kokoelma eri järjestelmien mukaan laadittua sokeain kirjallisuutta, jota lämpimästi ja vilkkaasti harrastetaan, vaan opetetaanpa sokeita lukemaankin tätä kirjoitusta, jos he sitä tahtovat ja toivovat. Kun esim. Washingtonin Kongressikirjastossa tulin sokeain kirjallisuuden osastoon, oli siellä kirjastonhoitaja opettamassa kahta puolikasvuista sokeata neekeripoikaa lukemaan sokeainkirjoitusta.

Mitä amerikkalainen kirjasto monipuolisella toiminnallaan tahtoo saavuttaa, se voidaan sisällyttää kahteen sanaan: hyviä kansalaisia. Siksi koettaa se saada haltuunsa jo pikku lapsen ja koettaa pitää sen aarteittensa, kirjojensa vaikutuksen alaisena koko elinajan. Muodostamalla itsestään yliopiston tämän sanan alkuperäisimmässä ja laajimmassa merkityksessä tahtoo kirjasto valmistaa nuorisoa täyttämään elämän tehtävää, kansalaisten velvollisuuksia sekä elämän korkeimpia ihanteita tavoittamaan. Kirjasto toivoo ja uskoo, että luselemalla kirjoja, joihin sisältyy suuria ajatuksia tai joissa puhutaan jaloista henkilöistä, taistelusta totuuden ja oikeuden puolesta, herää lukijankin mieleen vastaavia ajatuksia ja tunteita, jotka vuorostaan

voivat olla kiihottamassa jaloihin tekoihin; tällainen lukeminen on antava ihmisten pyrkimyksille korkeamman tarkoituksperän, korkeamman kuin itsekkäisyyden ja rahanhimon luomat pyyteet.

Mutta miten on amerikkalainen kirjasto joutunut tähän johtavaan asemaan amerikkalaisissa kasvatustiloissa, ja miten täyttää se tehtävän, jonka se on ottanut suorittaakseen? Että amerikkalainen kirjasto todella on tullut siksi, mitä se nykyään on, siitä on sen ensi sijassa kiittäminen kirjastonhoitajiaan. Nämä ovat loppumattomalla uutteruudella ja harrastuksella toimineet asiansa hyväksi sekä puhelein että kirjoituksin. Erityinen merkitys taistelussa kirjastojen puolesta on ollut ennenmainitulla *American Library Associationilla* *), samoin eri valtioitten ja paikkakuntien kirjastoyhdistyksillä sekä amerikkalaisilla kirjastoaikakauslehdillä, erittäinkin samaten ennen mainitulla *Library Journalilla*.³⁾ Aikakauslehtiensä, kokouksiensa ja yhdistystensä kautta on amerikkalaisten kirjastonhoitajien onnistunut herättää harrastusta kirjastoihin sekä liittöhallituksessa että eri valtioitten ja kaupunkien hallinnoissa. Tämän harrastuksen lopullisena tuloksena on ollut se, että kirjastojen asema yhteiskunnassa on käynyt varmaksi ja niiden talous siten turvatuksi. Mitä erittäin tulee kirjastojen asemaan, selviää jo edellä sanotusta, että kirjastot ovat kasvatustiloja, täydesti samanarvoisia kuin maan kaikenlaatuiset koulut, alemmat niinkuin ylemmätkin. Amerikkalaisena käsityskantana tässä asiassa näyttää olevan se, että samoin kuin nykyään yleensä pidetään yhteiskunnan velvollisuutena antaa jokaiselle tulevalle kansalaiselle tilaisuutta lukemisen oppimiseen, samoin on myöskin yhteiskunnan velvollisuutena antaa jokaiselle kansalaiselle tilaisuutta tämän saavutetun taidon käyttämiseen hänen omaksi ja yhteiskunnan hyödyksi. Hyvää ja hyödyllistä kirjallisuutta voidaan, niin sanotaan, lahjoittaa yhteiskunnan kansalaisille uhraamalla murto-osa siitä summasta, jonka yhteiskunta käyttää opettaakseen näitä kansalaisia lukemaan, ja tämä kirjallisuus voi olla kasvatustekinona pitkin elämää. Jokainen yhteiskunta pitäisi nykyään häpeänä olla vailla hyvää ja hyvin hoidettua kansakoulua; samoin pitäisi,

*) The American Library Associationia nimitetään yleensä aivan yksinkertaisesti The A. L. A:ksi.

amerikkalaisten mielestä, jokaisen yhteiskunnan hävetä hyvin varustetun ja hoidetun vapaan yleisen kirjaston puutetta.

Amerikkalaisten käsitys kirjaston asemasta yhteiskunnassa eroaa oleellisesti europsalaisten käsityskannasta; mutta minusta johtuu miltei itsestään, että kirjasto-olot, jos niistä on tuleva kasvattava voima, kuten Amerikassa on laita, ovat perustettavat samalle pohjalle kuin siellä, s. o. kirjastolaitosta on pidettävä täysin maan koululaitoksen arvoisena ja edellistä on taloudellisesti kohdeltava samoin kuin jälkimäistäkin.

Kun vertaan ruotsalaisia kirjasto-oloja amerikkalaisiin ja ajattelen sitä kirjastokysymysten harrastuksen puutetta, mikä meidän maassamme on vallalla, kun ajattelen miten vaillinaisesti käsitetään kehittyneen ja hyvin järjes etyn kirjastotyön arvoa ja merkitystä, mikä täällä niin usein käy ilmi, tuntuu minusta kuin olisimme yhtä jäljessä Yhdysvalloista sekä kysymyksen ymmärtämiseen että sen käytännölliseen soveltamiseen nähden kuin esim. espanjalaiset ja portugalilaiset ovat meistä jäljellä kouluoloihin nähden.¹⁾

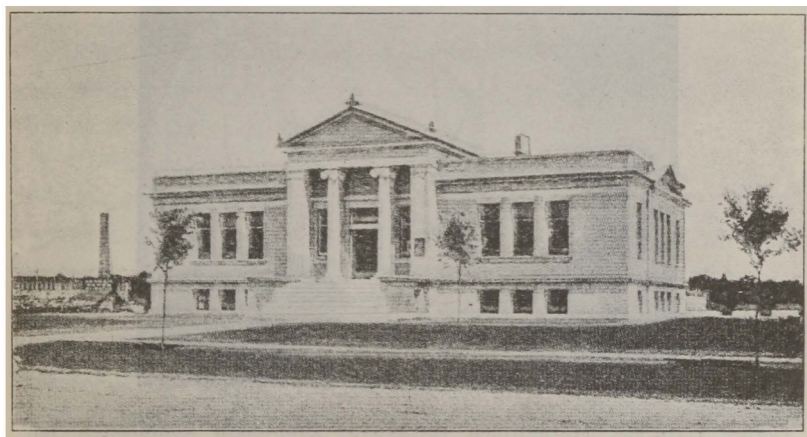
Näin Amerikassa useita vähäisiä pikkukaupunkeja, joissa kadut esim. kivityksen ja muun sellaisen puolesta antoivat paljon toivomisen varaa, mutta samat kaupungit omistivat uljaita kouluja ja vielä uljaampia vapaita yleisiä kirjastoja. Tulin silloin ajatelleeksi, että olin maassa, jota me pidämme aineellisuuden luvattuna maana; siten vertasin minä niitä uhrauksia, joita tällainen amerikkalainen pikkukaupunki *) tekee, tyydyttääkseen kaikkien yhteiskunnanjäsenien sivistystarvetta, siihen mitä meidän pikkukaupungeissamme tehdään.⁵⁾ Lienee tarpeetonta mainita mihin johtopäätökseen tämä vertailu johti. **)

*) Esim. Neenahin kaupunki Wisconsinissa. Kaupungissa on 6,047 asukasta, jotka ovat yhteensä antaneet 15,500 dollaria (noin 77,500 markkaa) itse kirjastorakennukseen. (Tähän rakennukseen tarvittiin lisäksi 12,500 dollaria, jotka Mr. Carnegie lahjoitti.) Kirjastoa kokonaisuudessaan ylläpitää kuitenkin kaupunki, siinä on 10,808 nidosta ja se lainaa vuosittain kaupungin asukkaille 31,000 nidosta. Ks. kuv. seur. siv.

**) Kirjassaan: *Amerikanische Bibliotheken und ihre Bestrebungen*, Berlin 1906, sanoo saksalainen tiedemies A. B. Meyer puhuessaan amerikkalaisten kirjastojen eduista. »Lukuunottamatta muutamia yksityisiä poikkeuksia, emme Saksassa tuskin laisinkaan tunne tällaisia oloja, emmepä edes voi sellaisia kuvitellakaan.»

Mutta eipä riitä vielä yksinään se harrastus, jota amerikkalainen yhteiskunta osottaa kirjastojaan kohtaan, huolehtiessaan niistä yhtä paljon kuin kouluistaan ja kohottaessa niitä koulujen rinnalle. Useimmat valtiot ovat sen lisäksi menneet niinkin pitkälle, että ovat perustaneet erityisen viraston, kirjastovaltuuskunnan, jonka tehtävänä on hoitaa kaupungin kirjastoharrastuksia.

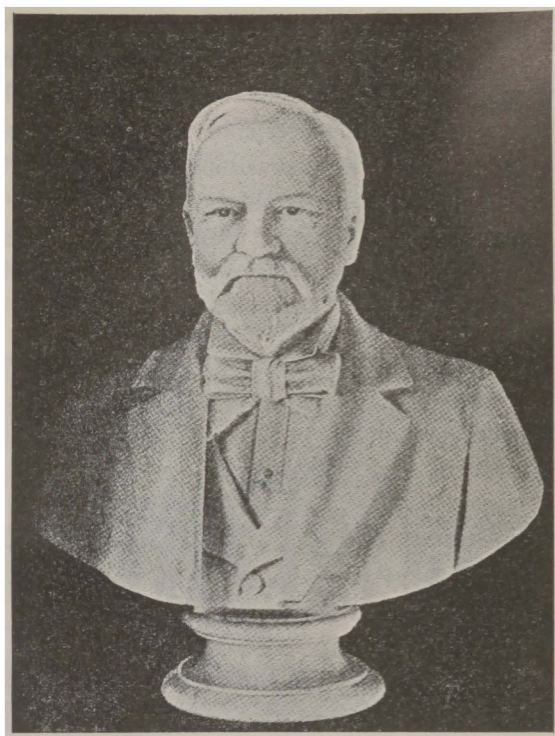
Eivät ainoastaan valtio ja kunta, vaan myöskin yksityiset harrastavat Yhdysvalloissa kirjastoliikettä ja uskovat sen toiminnan olevan yhteiskunnalle hyödyksi. Niinpä on esim. presidentti Roosevelt

Neenah Public Library (Neenahin yleinen kirjasto). 10,808 nidosta, vuotuinen lainaus 30,925 nidosta; kaupungin asukasluku: 6,047.)

kerran tästä asiasta lausunut seuraavaa: »Lähinnä kirkkoa ja koulua on vapaalla yleisellä kirjastolla Amerikassa voimakkain ja parhain vaikutus. Ei voi kyllin suureksi arvioida sitä siveellistä, henkistä ja aineellista voittoa, joka on seurauksena huolellisesti valikoidusta, koko kansan vapaasti käytettävissä olevasta, hyvästä kirjallisuus-kokoelmasta. Ei millään yhteiskunnalla ole varaa olla tällaista kirjastoa vailla.» *) Ja monet Amerikan rikkaat miehet ovat erittäin auliisti kannattaneet kirjastoliikettä. Yhdysvaltojen kalleimmat ja

*) Katso: Material for a public library campaign . . . (American Library Association publishing board. Library tract, N:o 10.) Boston 1907.

Andrew Carnegie. Marmorinen riutakuva, kaupungin koululasten lahjoittama (Georgian) Atalantan Carnegien-kirjastolle.

suurenmoisimmat kirjastot ovat yksityisten lahjoittamia, enimmäkseen kauppiaitten ja teollisuudenharjoittajien, jotka omasta kokemuksestaan ovat oppineet panemaan arvoa kirjastolle kasvatuslaitoksena. New Yorkin kaupunki on saanut lahjaksi erittäin kallisarvoisia kirjastoja kauppiailta J. J. Astorilta ja J. Lenoxilta sekä eteviltä lainoppineilta Samuel J. Tildeniltä ja Seth Lowilta. Viimeksi mainittu on lahjoittanut Kolumbia-yliopiston kirjastorakennuksen, rakennustaiteellisen mestariteoksen, joka antajalleen tuli maksamaan noin 7,000,000 markkaa. Chicagon kaupungissa ovat liikemiehet W. L. Newberry, J. Crerar ja J. D. Rockefeller antaneet miljooneja kaupungin kolmelle kirjastolle, nim. the Newberry Librarylle, the John Crerar

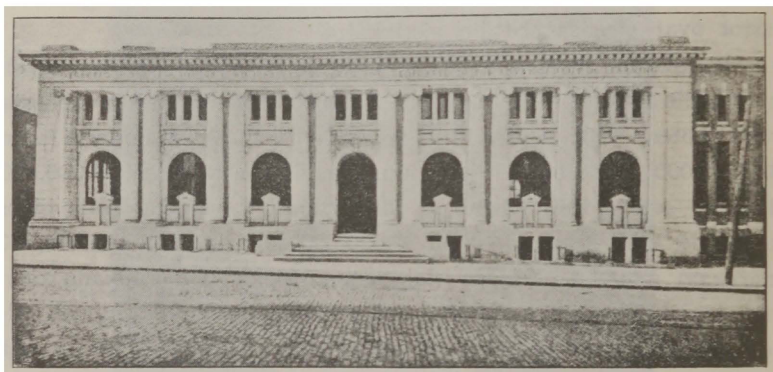
Librarylle ja mainitun kaupungin yliopistokirjastolle. Nämä ovat ainoastaan joitakuita enemmän tunnetuita yksityisiä lahjoituksia, mutta sellaisia on tehty, kuten sanottu, kaikkialla yli koko maan. Tunnetuin, erittäinkin amerikkalaisen kirjastoliikkeen — semmoiseksi kuin se on kehittynyt viime vuosikymmeninä — lämmin ihailija lienee kuitenkin Mr. *Andrew Carnegie*. Hän lahjoittaa etupäässä kirjastorakennuksia, missä sellaisia tarvitaan ja toivotaan, lisäksi varoja kirjastokoulujen ylläpitoon j. n. e. On mahdotonta nykyään matkustella Yhdysvalloissa tuontuostakin tapaamatta n. k. »Carnegie Library»a. Lahjat ovat runsaat, ja Carnegien kirjastot ovat yleensä erittäin aistikkaita.

V 1890 tehtiin tilasto rahalahjoista, joita tuohon vuoteen asti oli kirjastoille lahjoitettu. Summa oli 22,000,000 dollaria, mutta vuodesta 1890 vuoteen 1905 nousee tämä summa yli 64,000,000 dollarin (noin 320,000,000 markan). Tietysti suurimman osan tästä, eli 44,000,000 dollaria, on Andrew Carnegie lahjoittanut*), mutta siitä jääpi kuitenkin vielä enemmän kuin 22,000,000 dollaria (noin 110,000,000 markkaa) muitten *yksityisten* lahjoittamiksi 15 vuoden aikana amerikkalaiselle kirjastoliikkeelle. Paitsi näitä käteisiä rahalahjoja on paljon kirjastorakennuksia ja kokonaisia kirjakokoelmia lahjoitettu. Ja tuskinpa löytynee parempaa keinoa rikkaan miehen auttaa kaupunkiaan ja maataan kuin täten avustaa toimintaa, joka voimakkaammin kuin mikään muu on omansa luomaan ajattelevia ja itsetietoisia kansalaisia. Sallittaneen minun tässä yhteydessä mainita muutamia sanoja, jotka etevä amerikkalainen runoilija ja ministeri James Russell Lowell jo v. 1885 lausui: »Luulen että ihmisten tapa lahjoittaa rahoja elämänsä aikana (eikä löydy mitään, ennakkoluuloja lukuunottamatta, josta ihmisten on niin vaikea luopua) on yleisempi amerikkalaisten kuin muitten kansojen kesken. On hyvin hauskaa nähdä, että heidän anteliaisuutensa suosituimpina esineinä ovat korkeakoulut ja kirjastot. — — Ei ole mitään keinoa, joka miehelle pystyttäisi niin varman ja pysyvän muistomerkin kuin yleisen kirjaston perus-

*) Katso: Hill F. P., Address of the president. One phase of library development (= Library journal, 31, 1906, c. 8.)

taminen. Sellaiseen voi pelotta kaiverruttaa 'Resurgam' (olen nou-seva), sillä hyvän tekonsa kautta antaja yhä uudestaan johtuu kiitolliseen muistoon, hän johtuu yhä valistuneempiin ja kehitty-neempiin mieliin, hän elää sukupolvesta sukupolveen uudestaan yhä voimakkaammissa luonteissa. Pyramiidit voivat unohtaa raken-tajansa, mutta kirjastojen kaltaisia muistomerkkejä muistetaan kauemmin.» *)

Amerikkalaisissa kirjastorakennuksissa ja kaikenlaatuissa kir-jastojulkaisuissa näkee usein seuraavat sanat: »Kirjasto on vapaasti

Carnegien-kirjasto Georgian Atalantassa.

yhteiskunnan jokaisen miehen, naisen ja lapsen käytettävänä». Ja tätä periaatetta noudattavat ne, jotka ovat johtamassa kirjasto-oloja; tämä periaate on heillä mielessä kaikissa hallinnollisissa toi-missa, jokaisella asteella kirjaston olemassaoloa ja kehitystä. Olen jo maininnut, mihin tämä periaate on johtanut, kun on ollut kysy-mys kirjaston asemasta ja oloista yleensä. Mutta myöskin kirja-kokoelmia perustettaessa ja uusia kirjoja ostettaessa on sama peri-aate vallalla, kirjasto on olemassa yhteiskunnan jokaista miestä, naista ja lasta varten, jotta he sieltä löytäisivät tietoa ja valistusta, tulisivat niiden kysymysten perille, joita he harrastavat. Eurooppa-laisten kirjastojen, sekä tieteellisten että kansaisten, suunnatessa

*) Katso: Why do we need a public library . . . (A. I. A. publi-shing board. Library tract, N:o 1). Boston 1902.

harrastustaan enemmän tai vähemmän yksipuoliseksi, tyydyttääkseen ainoastaan määrättyjen yhteiskuntaluokkien kirjallisuushalua, eivät amerikkalaiset kirjastot tunne tai eivät ainakaan tunnusta, kuten jo olen sanonut, mitään yhteiskuntaluokkia, ei mitään ikä-rajvoja, ei mitään puolueita. Tai, oikeammin sanoen, ne sulkevat piiriinsä kaikki, sekä nuoret että vanhat, sekä yhteiskuntaluokat että puolueet, osottaen kaikille samaa myötätuntoisuutta, samaa harrastusta, samaa huolta. Sen sijaan että amerikkalaiset kirjastot painostaisivat ja huomauttaisivat luokka- ja puolue-eroa, osottavat ne täydellistä ja tahallista tietämättömyyttä kummankin olemassaolosta. Amerikkalaisissa kirjastoissa on uskonnollista kirjallisuutta kaikenuskoisille, valtiollista kirjallisuutta kaikille puolueille, filosofiaa mitä vastakkaisinten järjestelmän kannattajille, kaunokirjallisuutta, jonka tekijät kuuluvat mitä erilaatuisimpiin kouluihin, lyhyesti sanoen kaikkea, joka voi levittää valistusta ja valmistaa iloa ja huvia ja jota puolueeton arvostelija pitää kirjallisuus-nimen arvoisena. Tällaisena kirjastolle sopivan ja toivottavan kirjallisuuden puolueettomana arvostelijana on kirjaston virkamiehistö, joka viimeisenä pitää huolen kirjallisuuden valinnasta.

Pitäen silmällä tätä amerikkalaisten kirjastojen pyrkimystä tyydyttää mitä erisuuntaisimpia toiveita ja vaatimuksia ehdottaa eräs New Yorkin sanomalehti »The New York Daily Tribune» 12 p:ltä tammikuuta 1908, että New York Public Library panisi uutisrakennuksensa otsikkokirjoitukseksi seuraavat sanat: »Ellet itse löydä sitä kirjaa, jota haluat, niin pyydä sitä, sillä joko meillä se on tai hankimme me sen sinulle».

Edellisessä olen koettanut antaa käsitystä siitä katsantokannasta ja niistä pyrkimyksistä, jotka hallitsevat nykyaikaista kirjasto-liikettä Yhdysvalloissa. Ja sopusoinnussa tämän käsityskannan kanssa on sen kehitys viime 30 vuotena jatkunut. Ensin koetettiin keksimällä, kehittämällä ja yhä täydentämällä uusia menettelytapoja kirjastojen perustamiseksi ja hoitamiseksi helpottaa ja yksinkertaistaa niitten sekä sisäistä että ulkoista toimintaa. Koetettiin selvitellä, mikä oli paras tapa panna kirjoja luetteloihin, mikä yksinkertaisin niitä luokitella ja lainata, mikä paras järjestellessä

ostoja, sidotuksia ja korjauksia ynnä kirjastotoiminnan kaikkia muita yksityiskohtia. Ja amerikkalaiset kirjastonhoitajat ovat tällä alalla saavuttaneet tuloksia, jotka, vaikkapa he itse eivät pidä niitä läheskään täydellisinä, kuitenkin asettavat amerikkalaiset kirjastot kirjastoteknillisessä suhteessa maailman ensimmäisiksi. Luonnollista on, että tämän pitkälle kehittyneen tekniikan lopputuloksena on yleisön etu ja mukavuus. *Miten* suuressa määrässä näin todellakin on laita, selvinnee seuraavasta vertailusta, jonka kaksi saksalaista tiedemiestä teki muutamia vuosia sitte käydessään Yhdysvaltojen eri kirjastoissa. Bibliothèque Nationaleissa Parisissa, sanoivat he, saapi usein odottaa kirjaa tunnin, British Museumissa Lontoossa $\frac{1}{2}$ tuntia, Saksassa toisinaan $\frac{1}{2}$ päivää, Washingtonin Kongressikirjastossa $2\frac{1}{2}$ —5 minuttia. *) Samassa ajassa toimitetaan Yhdysvaltojen muissakin yleisissä kirjastoissa kirja lainaajalle.

Europassa ollaan kuitenkin usein siinä luulossa, että amerikkalaiset kirjastot yksipuolisesti ja milteipä yksinomaan suuntaavat harastuksensa teknillisiin yksityisseikkoihin. Mitä edellä olen sanonut amerikkalaisten kirjastojen pyrintöperästä, osottanee tämän luulon erehdykseksi, jonka toivon jatkuvastakin kuvauksestani käyvän selville. Sen verran tahdon kuitenkin nyt jo sanoa, että kaikkialla, kaikissa kirjastoissa ja kaikissa kirjastonhoitajissa, joitten kanssa minä jouduin tekemisiin, huomasin, etteivät he milloinkaan pidä teknikkaa tarkoituseränä, vaan ainoastaan *keinona*; *yhtenä* keinona, tosin tärkeänä, monien muiden joukossa helpottaakseen yleisön käyntiä kirjastoissa, jotta kansa, helposti saadessaan mitä toivoo, tuntisi olonsa kirjastoissa kodikkaaksi ja viihtyisäksi ja jotta täten yhä suuremmat tiedonhaluiset joukot kokoontuisivat kirjastojen saleihin.

Jos nyt lopuksi toistaisin kysymykseni: Mitä on amerikkalainen Public Library? ja koettaisin siihen antaa lyhyen vastauksen, kuuluu se seuraavasti: Se on kaunis, keskustassa oleva, hyvin tuuletettu, hyvin lämmitetty, hyvin valaistu, hyvin ja aistikkaasti sisustettu rakennus, jossa on kirjoja. Mutta sen pyrintöperänä ei ole ainoastaan sisältää kirjoja, vaan sisältää parhainta kirjallisuutta, vetääkseen

*) Katso: H. Münsterberg, *Die Amerikaner*. 1904, ja A. B. Meyer, *Amerikanische Bibliotheken und ihre Bestrebungen*. 1906.

sen kautta ja myöskin muilla keinoilla niin monta yhteiskunnan jäsentä kuin mahdollista piiriinsä. Se tarjoaa senvuoksi kaikenlaatuisia erinomaisia luetteloja, jotka kaikki ovat tarkoitettut yleisön käytettäväksi, jotta jokainen saisi toivomuksensa helposti tyydytetyksi. Yleisöllä on pääsy itse kirjahyllyille ja yhä enemmän koetetaan, mikäli mahdollista, poistaa kaikkia kieltoja, milloin on kysymys kirjojen käyttämisestä yleensä. Kirjastojen avoinnaoloaikaa pidennetään yhä; nykyään ovat ne jo säännöllisesti auki 12 tuntia päivässä; yhä harvempina päivinä kirjastot ovat suljetut; ainakin lukusalit ja selostuskirjastot ovat nyt jo avoinna myöskin sunnuntaisin, ja lausunnoista päättäen, joita siellä kuulin kirjastokokouksissa, näyttää nyttemmin olevan ainoastaan ajankysymys, milloin kirjastot ovat olevat niin hyvin taloudellisesti varustetut, että niitä voi pitää avoinna vuoden jokaisena päivänä. Kirjasto koettaa perusteellisesti ja järjestelmällisesti tutkia yhteiskuntaa, kehittyäkseen itse puolestaan niin, että se voi kulkea rinnan kansan henkisen, siveellisen ja aineellisen edistyksen kanssa. Sen pyrkimyksillä ei ole rajaa. Se huolehtii siitä, että sen hyllyt ovat täynnänsä hyviä kirjoja, jotka tyydyttävät liike- ja teollisuusharrastuksia, se varaa taiteilijoille, kirjailijoille ja tiedemiehille heille tarpeellisia aineksia. Kirjasto tarjoaa kaunokirjallisuutta huvitukseksi, taidenäyttelyitä taideainin kehittämiseksi, piirustussaleja insinöörien ja taiteilijain mukavuudeksi, lukusaleja, joissa on avoimia tulisijoja, mukavia istuimia ja miellyttäviä lukulamppuja, sekä kirjaston kokonaisuanaan kaikkien virkistykseksi. Ja tyytymättä vielä tähänkään, koska löytyy niin monia, jotka mikä mistäkin syystä eivät voi *tulla* kirjastoon, panevat amerikkalaiset kirjastot aarteensa kulkemaan kierto- ja kotikirjastoina, joitten kautta kirjat kulkeentuvat maan etäisimpiin nurkkiin ja sopukoihin saakka. Näyttää nyttemmin miltei siltä kuin Amerikan kasvatuslaitosten suuri uudistaja, Horace Mann (* 1796, † 1859), olisi lausunut ennustuksen, jota hänen maanmiehensä toteuttavat, sanoessaan: »Jos voisın, sirottelsin kirjoja yli maan niinkuin kylvetään vehnää kynnetylle vainiolle».

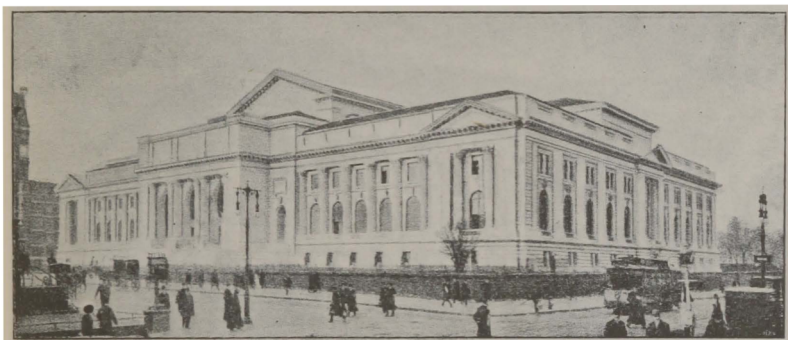
Ja sittenkin, kaikesta huolimatta, ovat Yhdysvaltain kirjastonhoitajat mielestään vasta amerikkalaisen kirjastoliikkeen alussa.

Kirjastorakennukset ja niiden sisustus.

Washingtonin suuren ja komean Kongressikirjaston johtaja Mr. Herbert Putnam, Amerikan etevimpiä kirjastomiehiä, lausui kerran, että suurin synti, minkä yleisö kirjastoa kohtaan voi tehdä, on olla siellä käymättä. Näissä sanoissa on todella selitys siihen pyrkimykseen, joka on amerikkalaisille kirjastoille ominainen: tehdä oleskelu kirjastoissa siellä kävijöille niin miellyttäväksi kuin suinkin, jotta he siellä viihtyisivät sekä usein ja mielellään sinne palaisivat. Amerikassa koetetaan sen vuoksi jo kirjaston ulkoasulla ja yleensä sen muillakin laitelmilla houkutella kävijöitä ja saattaa heidän kirjastossa käyntinsä niin mukaviksi ja miellyttäväksi kuin mahdollista.

Tietystikin maassa, missä on siksi runsaasti kirjastoja kuin Amerikassa, näitten kirjastojen ulkoasun täytyy aina vaihdella kirjaston suuruuden ja varallisuussuhteiden mukaan. Yhdessä suhteessa ovat ne kaikki yhtäläiset, pienimmästä, joka ehkä mahtuu *yhteen* tarkoitusta varten vuokrattuun huoneeseen, suurimpaan, Washingtonin Kongressikirjastoon, jossa on 1 ¹/₂ miljoonaa nidosta: ne koettavat saada ulko- ja sisäasun, joka vastaa niiden tarkoitusta olla yhteiskunnan henkisen elämän keskustana. Tästä on luonnollisena seurauksena, että ennen kaikkia koetetaan sijoittaa kirjastot mukavaan keskipaikkaan, joko koko kaupunkiin nähden, kun on kysymyksessä sen ainoa tai sen keskuskirjasto, tahi muuten siihen kaupunginosaan tai kortteliin nähden, joka on oleva sen vaikutuspiirinä. Ollaan sitä mieltä, että kaunein ja paras tontti kaupungissa ei ole liian hyvä kirjastolle, koskapahan tämä on kokouspaikkana kaikenikäiselle ja kaikenikäiselle kansalle, polvi polvelta. Teattereille ja huvihuoneustoillehan annetaan yleensä Europassa paraspaikkaiset tontit.

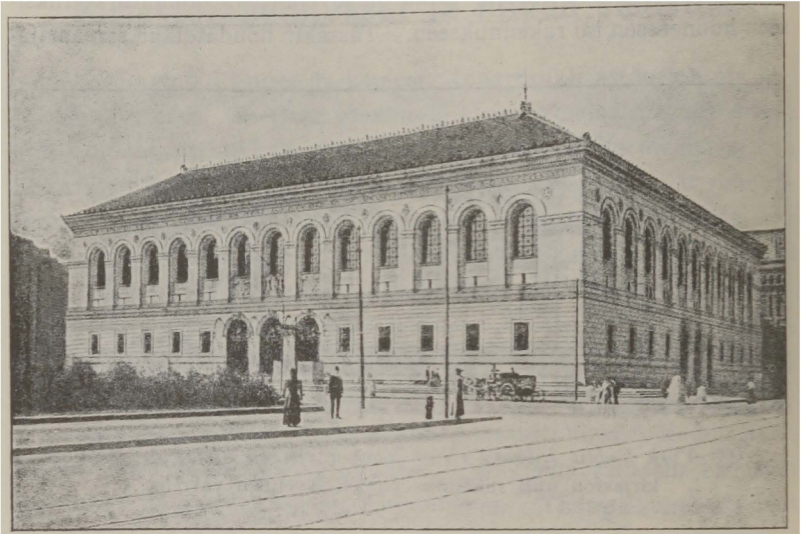
Amerikassa ovat kirjastot tähän nähden etuoikeutettuja. Niin on laita Bostonissa, Chicagossa, Washingtonissa j. n. e., kaikkialla, pienissä ja suurissa yhdyskunnissa. Ja New Yorkissa on kaupungin keskuskirjaston suurelle uutisrakennukselle luovutettu komea tontti kuuluisan 5:n Avenuen varrella. Lisäksi ovat kaikki kirjastot siinä yhtäläiset, että ne koetetaan tehdä sekä ulkoisesti että sisäisesti niin kauniiksi ja houkutteleviksi kuin mahdollista, silti tinkimättä niistä käytännöllisiä ehtoja, jotka on sovellettava tämääntarkoitukseen huoneeseen tai rakennukseen. Tässäkin noudatetaan samaa aja-

New York Public Library (New Yorkin yleinen kirjasto). Keskus-
kirjaston uusi rakennus 5:n Avenuen varrella.

tusjuoksua: kirjastolla on tallessaan elämän paraimmat ja kestävimmat nautinnot, ne, jotka saamme henkisiä kykyjämme viljelemällä ja jotka saavutamme suureksi osaksi kirjojen välityksellä. Kun nyt kaikki muut nautinnot, vieläpä kaikkein alhaisimmatkin, houkuttelevasti vaikuttaakseen pukeutuvat komeimpaan ja kauneimpaan kuoreen, eikö sitten elämän jaloimpia huveja ole tarjottava muodossa, joka on kylliksi houkutteleva kuolettamaan edellisten vaikutusta? Jokaisessa kaupungissa, kylässä, pienimmässäkin yhteiskunnassa koettavat kirjastot ja niiden salit houkuttelevan sisustuksen, lämmön ja valon kautta lausua yhteiskunnan jokaiselle jäsenelle iloisin: »terve-tuloa!» ja herättää heissä hyvän kotoisen viihdyntäntunteen. Tämä pyrintöperä koetetaan saavuttaa monella tapaa:

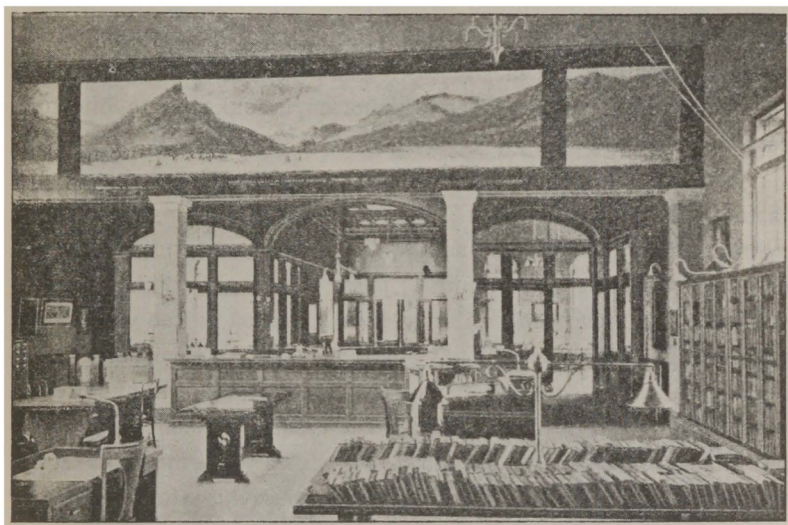
lämpimillä ja iloisilla väreillä, valittuina siten että kokonaisuus tekee sopusointuisen vaikutuksen, ikkunoille ja pöydille asetuilla lehtikasveilla ja kukilla, seinille ripustetuille tauluilla, jotka aina ovat aistikkaasti ja huolellisesti valikoituja. Ollaan näet sitä mieltä, että taulut kirjastossa eivät ainoastaan auta antamaan sille sitä kodin leimaa, joka tahdotaan saavuttaa, vaan että ne myöskin vaikuttavat jalostavasti sekä välittömästi sellai-

Boston Public Library (Bostonin yleinen kirjasto). Keskuskirjasto.

sinaan kuin myöskin sen kautta, että ne usein johtavat harrastamaan jotakin henkilöä tai asiaa, mikä on tämän harrastuksen arvoinen, ja siten edelleen kirjoja. On luonnollista, että amerikkalaisissa kirjastoissa tavalliset, yleisön päästävissä olevat avoimet hyllyt ovat omansa voimakkaasti saattamaan kävijää siihen tunteeseen, että hän on yksityiskirjastossa eikä missään virallisessa laitoksessa. Mikäli mahdollista vältetään painetuita ohjesääntöjä, jotka ehdottomasti ovatkin rumia ja aina vaikuttavat vastenmielisesti. Ohjesäännöt häviävät häviämistään amerikkalaisista kirjastoista, mutta niillekään harvoille, joita vielä löytyy, ei katsota voitavan antaa muuta

kuin perin vaatimaton muoto, koko ja paikka, ja ne ennemmin poistetaan, kuin niitten annetaan sopusointua kirjastossa häiritä. Amerikkalaiset kirjastot ovat hyvin valoisat sekä päivin että illoin, niissä kun on paljon isoja, korkeita ikkunoita ja, milloin tarve vaatii, keino-tekoista valaistusta, ei ainoastaan lukusaleissa ja lukupöydillä, vaan myöskin kirjahyllyjen keskellä. Mitä suurinta huolta pidetään kirjastojen lämmitys- ja tuuletuslaitoksista. Samoin ollaan erittäin

Cleveland Public Library (Clevelandin yleinen kirjasto). Woodlandin sivu-osasto (noin 20,000 nidosta). Lainaustoimisto. Oikealla näkyy selostus-osasto, vasemmalla lastenosasto. Pöydälle on asetettu vastatullut kirjallisuus yleisön käytettäväksi.

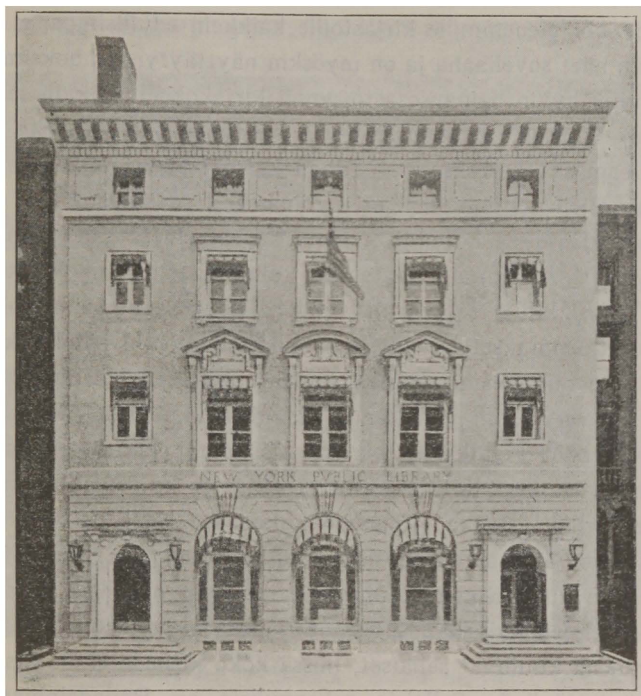
tarkkoja puhdistamaan kirjastoja, sekä rakennusta kokonaisuenaan että hyllyjä ja kirjoja. Pienissä kirjastoissa — ja niiksi lasketaan Amerikassa ainakin noin 50,000 nidokseen sisältävät — pestään portaatt ja lattiat sekä pölytetään huonekalut, hyllyt ja kirjat joka päivä. Suurissa kirjastoissa puhdistetaan rakennus säännöllisesti kerta viikossa, kun taas hyllyt ja kirjat, osastoihin jaettuina ovat osastoittain vuoroonsa alituisesti puhdistettavina. Kaikesta tästä huolimatta ei rakennusta eikä sen sisustusta pidetä kirjastotyön onnistumisen tär-

keimpänä edellytyksenä. Ihmetellessäni noita yhtä kauniita kuin komeasti sisustettuja marmoripalatsia, jotka ovat amerikkalaisen kirjastoliikkeen suurenmoisen kehityksen ulkoisena tunnuksena, sain usein vastaukseksi, ettei suinkaan rakennus tässä ole pääasiana. Hyvä kokoelma kirjoja, kelpo kirjastonhoitajan hoitamana, saattaa tehdä paljon vuokrahuoneessa tai vieläpä jonkin myymälän, jonkin postiaseman t. m. s. soppeen sullottuna. Ja aina huomautettiin, että ensimmäisenä ja verrattomasti tärkeimpänä kirjastotyön onnistumisen edellytyksenä on kirjastonhoitaja, toisena kirjat, kolmantena ja viimeisenä rakennus ja sen sisustus. Luonnollista kuitenkin on, että tuosta huolimatta oma rakennus aina on innokkaasti tavoitettuna toivomuksena.

Kaikista erilaisuuksista huolimatta voitaneen amerikkalaiset kirjastohuoneustot pääpiirtein jakaa 3 pääryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluisivat omat useampikerroksiset rakennukset, toiseen omat yksikerroksiset rakennukset, joissa on eri salit eri kirjasto-osastoja varten, kolmanteen yksi ainoa koko kirjasto varten varattu sali joko omassa rakennuksessa tai vuokrahuoneessa. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat luonnollisesti kaikki suuret kirjastot, niinkuin esim. Kongressikirjasto sekä kirjastot Bostonissa, Providencessä, Chicagossa, Milvaukeessa, Pittsburghissa, Buffalossa y. m., missä osaksi itse kirjakokoelmat, jotka näissä kirjastoissa nousevat satoihintuhansiin nidoksiin, vaativat isoja aloja, ja osaksi kaikki eri kirjastosalit ovat tarkoitettut suurilukuista yleisöä varten. Niinpä esim. yksin lukusalikan Bostonin Public Libraryssa on laskettu noin 900 hengelle, sama Chicagossa 450 hengelle j. n. e. Mutta tähän ryhmään kuuluvat myöskin kaikki New Yorkin kaupungin Public Libraryn sivukirjastot, vaikkakin korkein nidosluku muutamassa näistä kirjastoista on noin 40,000. Nämä sivukirjastot ovat poikkeuksetta 3-kerroksisia, lainausosasto ja sanomalehtihuone alimmassa kerroksessa, lukusali ja selostuskirjasto keskikerroksessa sekä lastenosasto ylimmässä kerroksessa.

Ei kuitenkaan pidetä edullisena rakentaa pienempiä kirjastoja tähän tapaan, mutta New Yorkin kaupungissa on niin pakostakin tehtävä, kun tonttien hinnat ovat korkeat. Kaupunki tosin itse

luovuttaa tontit, mutta kun ottaa huomioon, että New Yorkin kaupungilla jo on kokonaista nelisenkymmentä omaa kirjastorakennusta ja että näitten luku on yhä lisääntymässä, ei käy syyttäminen hallintoviranomaisia kitsaiksi, vaikkeivät he katsokaan voivansa

*New York Public Library (New Yorkin yleinen kirjasto). Sivuosasto
58:nnen kadun varrella (noin 30,000 nld.).*

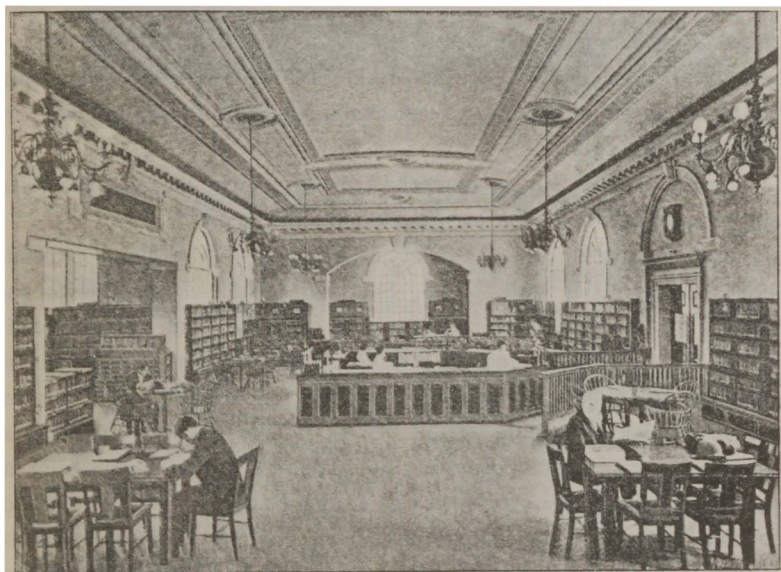
myöntää niin laajoja tontteja, että koko kirjasto niille voitaisiin rakentaa yhteen jaksoon.

Rakennusten toista ryhmää edustavat etusijassa Brooklynin (N. Y.) ynnä (Ohion) Clevelandin Public Libraryihin ja (Pennsylvanian) Pittsburghin Carnegien-kirjastoon kuuluvat sivuosastot sekä useimmat keskikokoiset ja pienemmät kirjastot kautta koko maan. Rakennusta varten on näissä tapauksissa varattu laaja tontti, jonka

kautta on käynyt mahdolliseksi sijoittaa kirjaston kaikki eri pääosastot (kirjastoon kuuluvaa luentosalia kuitenkin lukuunottamatta) pohjakerrokseen, joten taas kirjaston hallinto käypi helpommaksi eikä enempää yleisön kuin kirjaston henkilökunnankaan tarvitse juoksentella portaissa tai käyttää hissilaitosta. Tämä kirjasto-rakennelma pidetään pienemmille kirjastoille kaikkein edullisimpana; näissä pidetään näet soveliaana ja on myöskin näyttäytynyt huokeimmaksi pitää niin hyvin lainausosasto ynnä kirjakokoelma kuin selostuskirjasto, lukusali, aikakauslehti- ja sanomalehtihuone sekä lasten osasto samassa kerroksessa. Tähän kerrokseen koetetaan myöskin sijoittaa kirjastonhoitajien eri työhuoneet. Sitävastoin on tällaisissakin kirjastoissa, kuten jo on mainittu, sekä luentosali että ne salit, joita yleensä vähemmin käytetään, niinkuin esim. erikoiskokoelmia varten, musikkihuoneeksi y. m. aiotut, jossakin muussa kerroksessa. Sellaiset rakennukset käyvät luonnollisesti tonttiin nähden kalliimmiksi kuin nuo ennen mainitut, mutta toiselta puolen tarvitaan kirjaston hoitoa varten vähäisempi määrä virkamiehiä. Eri osastoja erottavat näet tavallisesti toisistaan lasiseinät, ja ovat osastot sijoitettuina siten, että lainausosasto on kirjaston keskessä ja muut salit sen ympärillä, jotenka virkamiehet, jossakin osastossa toimiessaan, helposti voivat samalla kertaa silmäillä toiseenkin. Semmoiset kirjastot tekevät mitä kodikkaimman ja kauneimman vaikutuksen.

Viimeiseen ryhmään kirjastotarkoituksia varten valmistettuja rakennuksia kuuluvat sellaiset, missä koko kirjastolla on yksi ainoa sali käytettävänä. Sellaisia rakennuksia on Philadelphian Free Libraryn sivukirjastoilla sekä sitäpaitsi muutamilla pienemmillä kirjastoilla, esim. (Ohion) Clevelandin Public Libraryn South-Brooklynin osastolla, y. m. Philadelphian sivukirjastoilla on kullakin oma rakennuksensa, ja toiset näistä kirjastoista ovat sivukirjastoiksi koko suuret, s. o. niissä on noin 25,000 nidosta. Koko pohjakerroksena näissä on yksi ainoa iso sali, joka monien korkeitten ikkunain kautta on erittäin hyvin valaistu sekä tekee iloisen ja miellyttävän vaikutuksen. Eri kirjasto-osastoja erottavat toisistaan ainoastaan matalat kirjahyllyt, jotka salissa kutakin osastoa rajoittavat. Salin keskessä on lainauspöytä, josta koko kirjastoa helposti

käypi valvominen ja ohjaaminen. Tällaiset kirjastot vaikuttavat katsojaankin erittäin miellyttävästi ja tarvitsevat melkoista pienemmän henkilökunnan. Mutta on niissä epäkohtiakin, vallankin käy vaikeaksi saada eri osastoissa siksi suurta äänettömyyttä, ettei toinen toistaan häiritse. Miltei mahdotonta on pakottaa suurta lapsilau-
maa, joka taukoamatta virtaa kirjastoon ja kirjastosta pois, olemaan

Philadelphia Free Library (Filadelfian vapaa kirjasto). Germantovnin sivuosasto (noin 14,000 nid.).

niin hiljaa, ettei se häiritse luku- tai selostus-osastoissa olevia täysi-ikäisiä, koskei ole olemassa mitään estämässä ääntä sinne pääsemästä. Ja vaikkakin useat tapaamani kirjastonhoitajat suuresti puolsivat tätä yksihuone-järjestelmää, luuien kuitenkin, että suuri enemmistö pitäisi edullisempina ja puoltaisi niitä rakennuksia, jotka olen toiseen ryhmään laskenut.

Toisin on kuitenkin laita, ellei kirjastolla ole varoja kustantaa itselleen omaa rakennusta. Silloin on pakkokin hyveenä, eikä epäilemistäkään, että sellainenkin kirjasto, jos sitä järkevästi hoidetaan,

voi tehdä paljon hyvää suuremmalle tai pienemmälle osalle sitä yhteiskuntaa, jota sen toiminta tarkoittaa. Tuollainen vuokrahuoneen sisustus ei mitenkään eroa muista kirjastoista, ja mitä sen toimintaan tulee, pyydän saada viitata lukuun keskus- ja sivukirjastoista sekä niiden suhteesta toisiinsa.

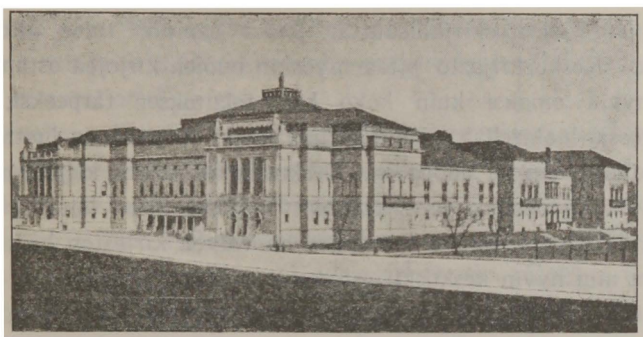
Lopuksi tahdon vielä kerran huomauttaa, etten minä tällä johdannollani kirjastorakennuksista suinkaan katso täydellisesti käsitelleeni niitä monia eri lajeja tuollaisia rakennuksia, joita löytyy Yhdysvaltain laajassa ja kirjastorikkaassa maassa. Minä olen vain tahtonut antaa jonkin käsityksen siellä yleisimmin esiintyvistä kirjastorakennuksista.

Seuraava luettelo auttaneee käsittämään niitä eri osastoja, joita suurissa amerikkalaisissa kirjastorakennuksissa on:

1. Linaussali. — 2. Selostuskirjasto. — 3. Yleinen lukusali.
- 4. Aikakauslehtisali. — 5. Sanomalehtisali. — 6. Osasto patentti- ja teknologista kirjallisuutta varten ynnä piirustussali.
- 7. Osasto itse varsinaista kirjakokoelmaa varten, yleisölle enemmän tai vähemmän avoinna. — 8. Käsikirjoitusosasto. — 9. Osasto asetus- ja lakikokoelmia varten. — 10. Osasto erilaisia kuvateoksia varten. — 11. Lasten osasto lukuhuoneineen, selostuskirjastoineen ja kokoushuoneineen sadunkertomistuntia varten. — 12. Osasto sokeainkirjastoa varten lukuhuoneineen. — 13. Osasto musiikkitarpeita varten musiikkihuoneineen. — 14. Osasto joko alkuperäisen tai jäljennetyn kaunotaiteen satunnaisia näyttelyjä varten. — 15. Museosaleja paikallishistoriallisia, luonnontieteellisiä tai taidekokoelmia varten. — 16. Luentosaleja.

Lisäksi huoneustoja kaikenlaisia hallinnollisia tarkoituksia varten.

Kaikkia näitä osastoja ei ole pienemmissä kirjastoissa. Mutta jos en ota lukuun käsikirjoitusosastoa, on yleensä pienissäkin kirjastoissa tehty jotakin sen työn suorittamiseksi, jota varten kukin tällainen osasto on olemassa.

Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Keskuskirjasto.

Keskus- ja sivukirjastot.

Useimmissa Amerikan suurissa ja keskikokoisissa kaupungeissa löytyy nykyään keskuskirjasto ynnä kokonainen järjestelmä erilaisia sivukirjastoja.

Keskuskirjasto oli alkuaan kaupungin ainoa kirjasto, sijaiten kaupungin keskustassa ja ollen alusta pitäen aijottu toiminnallaan käsittämään koko kaupungin. Aina sitä mukaa kuin osaksi kaupunki, osaksi pyyteet kirjaston toimintaan nähden kasvoivat, huomattiin kuitenkin tämä ainoa kirjasto riittämättömäksi täyttämään niitä vaatimuksia, joita sille asetettiin. Tämän vuoksi perustettiin pienempiä kirjastoja niihin kaupunginosiin, jotka olivat kauimpana alkuperäisestä kirjastosta, joka senjälkeen muodostui kaupungin keskuskirjastoksi. Tällä tapaa ovat kirjastot Bostonissa, Chicagossa, Clevelandissa, Pittsburghissa y. m. kaupungeissa haaraantuneet, kunnes ne nyttemmin erilaisilla sivukirjasto-rakennelmilla sulkevat verkkoonsa kukin omat kaupunkinsa.

Mikä asema tällaisessa järjestelmässä on keskuskirjastolla? Vaikkakin tämä asema on hieman erilainen eri paikoissa, voipi kuitenkin sanoa, että keskuskirjaston päätehtävänä on alituisesti lisätä kirjakokoelmaansa, niin että tämä paisuu niin runsaaksi kuin suinkin; keskuskirjaston tulee näet voida varustaa kirjoja kaikille sivuosastoilensa. Lisäksi pitää keskuskirjasto tärkeänä omistaa suuren ja laajan

kokoelman selostuskirjallisuutta, jonka samoin tulee alituisesti kasvaa. Keskuskirjasto pitää myöskin huolen kirjojen ostamisesta niin hyvin omaksi kuin koko kirjastolaitoksen tarpeeksi; tässä kirjastossa luokitellaan kaikki nämä kirjat ja pannaan luetteloihin sekä toimitetaan ne sidotuiksi. Keskuskirjastossa on kirjastonjohtajalla virkahuoneensa, ja sieltä hän hallitsee koko laitosta virkamiehistön kautta, minkä tehtävänä on valvoa kirjaston kaikkia eri haaroja niin hyvin keskuskirjastossa kuin koko laitoksesta.

Näitä virkamiehiä on yleensä, paitsi johtajan kirjuria ja muita hänen työssään välittömästi avullisia virkamiehiä,

1) sivukirjastojen johtaja, jonka lähimpänä tehtävänä on olla välittäjänä eri sivukirjastonhoitajien ja keskuskirjaston ynnä sen virkamiesten kesken, verrata eri sivukirjastojen asemaa, tarpeita, toimintaehtoja ja työntuloksia; auttaa keskittämällä, missä mahdollista ja soveliaasta, saavuttamaan parempia tuloksia tai vähentämään menoja eri sivuosastoissa sekä voimistamaan yhteistyötä ja yhteishenkeä sivukirjastojen virkamieskunnan keskuudessa;

2) lastenosastojen johtaja, joka ylinnä valvoo laitoksen kaikkia lastenkirjastoja, ja joka yksissä neuvoin eri lastenkirjastojen hoitajain kanssa valikoitsee ja sivukirjastoille jakelee näitä osastoja varten aiotun kirjallisuuden, järjestää sadunkertomis- ja luennoimistunnit j. n. e.;

3) kirjanostojen johtaja, jonka osana on kaikki kirjatilaukset niin hyvin keskus- kuin sivukirjastojakin varten ja joka johtaa säännöllisesti kerta viikossa pidettävät kirjastonhoitajain kokoukset, missä ostettaviksi aijotuista ja ehdotetuista kirjoista keskustellaan ja valikoiminen tehdään; hän huolehtii myöskin, että nuo kirjat saadaan mitä nopeimmasti, paraimmasti ja huoikkeimmasti, ja tulee hänen sen vuoksi hankkia tietoonsa niin hyvin kustannus- ja kirjakauppa- kuin huutokauppaluettelot, tehdä sopimuksia kustantajien kanssa y. m.;

4) luetteloinnin johtaja, joka pitää huolen siitä, että jokainen kirja niin pian kuin suinkin pannaan sekä keskuskirjaston korttiluetteloon, missä on mainittava ei ainoastaan kaikki sen omat, vaan myöskin kaikki sen sivuosastoissa löytyvät kirjat, että sen sivukirjaston korttiluetteloon, mille kirja on kuuluva; hän on myöskin

vastuussa siitä, että kirja, luokiteltuna, numeroituna ja luetteloon pantuna, viipymättä luettelokortteineen toimitetaan siihen kirjastoon, johon se on aijottu;

5) johtaja kirjaston työtä varten koulujen, nuorison yhtä hyvin kuin opettajien, keskuudessa, jonka tulee kaikin tavoin koettaa toimia tehokkaan ja voimakkaan yhteistyön hyväksi yleisten koulujen ja yleisten kirjastojen kesken, järjestää kirjastonhoitajien käyntejä ynnä luentoja kouluissa sekä taas koulunuorison ja opettajain käyntejä kirjastoissa j. n. e.;

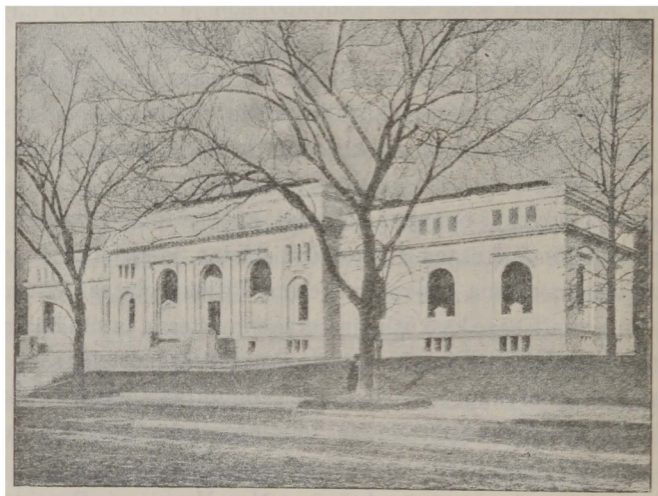
6) kierto- ja kotikirjastojen johtaja, joka valvoo, että tämän osaston tarpeet soveliaaseen kirjallisuuteen nähden tulevat tyydytetyiksi, ja että tämä tärkeä osa kirjaston työtä suoritetaan mahdollisimman paraiten.

Lopuksi löytyy erityiset johtajat kirjansitomaa varten, mikä usein on välittömänä osana itse keskuskirjastoa, ja kirjapainoa varten. Kun on olemassa oma kirjapaino (esim. Pittsburghissa, Washingtonissa y. m.), sijaitsee se keskuskirjastorakennuksessa, ja siinä painetaan kirjaston luettelokortit, kuukausittain ilmestyvät luettelot sekä vuosikertomukset ynnä muut kirjastoa ja sen toimintaa koskevat julkaisut.

Tällainen on pääpiirtein se toiminta, joka keskuskirjastojen oman kirjastotyönsä lisäksi on suoritettava.

Samanlainen keskittävä tehtävä on New Yorkissa ja Brooklynissa, kummassakin kaupungissa, hallinnollisella keskustoimistolla. Näissä kaupungeissa ei näet ole mitään keskuskirjastoa yllämainitunlaisena keskessä sijaitsevana rakennuksena, joka sisältäisi varsinaiset kirjakokoelmat. Syynä tähän on se, että nämä kirjastot eivät ole syntyneet samalla tapaa kuin edellä mainitut Bostonissa, Pittsburghissa y. m. kaupungeissa. Kun näet viimemainituissa kaupungeissa keskuskirjasto oli kaupungin ensimmäinen kirjasto, josta sittemmin vähitellen kaupungin koko kirjastoverkko kehittyi, ovat sitävastoin New Yorkin ja Brooklynin vapaat yleiset kirjastot syntyneet siten, että vähitellen on yhtynyt joukko pienempiä kirjastoja, joita aikojen kuluessa olivat perustaneet näihin kaupunkeihin osaksi yksityiset henkilöt, osaksi erilaiset yhdistykset ja yhdyskunnat. Tässä lieene paikallaan muutamain sanoin erikseen kosketella näitä yhtymiä, koska ne

minusta näyttävät olevan hyvinkin tärkeitä sekä Tukholmalle että koko meidän maallemme. Meillä on maassamme kaikenlaisia pikkukirjastoja, joista jokainen näyttää pyrkivän omalle suunnalleen.⁶⁾ Sen sijaan niitten kaikkien tulisi yhteisvoimin pyrkiä siihen päämäärään, mikä, kaikista ulkoisista erilaisuuksista huolimatta, sittenkin sisimmässään on niillä kaikilla yhteisenä, täällä samoin kuin Yhdysvalloissa, siihen näet, että maan miehistä ja naisista kirjastojen jalosta-

Washington Public Library (Washingtonin kaupungin yleinen kirjasto).

van vaikutuksen avulla loisivat kelpollisia, valppaita ja isänmaallismielisiä kansalaisia, jotka kykenevät ja tahtovat valmistaa maallensa edistystä ja hyvinvointia.

New Yorkin kaupungin vapaan yleisen kirjaston historia on lyhyesti seuraava. V. 1849 perustettiin sinne kirjasto 400,000 dollarin pääomalla, minkä vähää ennen testamentin kautta oli kaupungille lahjoittanut Mr. John Jacob Astor. Tämä kirjasto kehittyi sitte vähitellen nytemmin kuuluisaksi Astor Libraryksi, arvokkaaksi tieteelliseksi kirjastoksi. Samoin sai kaupunki lahjaksi v. 1870 Mr. James Lenoxilta hänen erittäin arvokkaan kirjastonsa, sijoitettuna siihen aikaan tarkoituksenmukaiseen ja komeaan rakennukseen.

Lisäksi sai kaupunki v. 1887 vielä lahjaksi arvokkaan kirjakokoelman n. k. Tilden Trustin kautta. Näistä kolmesta kirjastosta muodostettiin v. 1895 kirjasto, jota sittemmin on kutsuttu nimellä *New York Public Library* *), jolla kalliitten rakennusten ja tonttien lisäksi yhdynnän aikana oli käytettävänä 3¹/₂ miljoonaa dollaria ylläpitoon ja hallintoon. Tämä New York Public Library oli alkuaan yksinomaan tieteellinen kirjasto.

Mutta jo v. 1879 oli kansainen kirjastotoiminta yksityisestä aloitteesta päässyt alkuun New Yorkissa. Vallan vaatimattomasta alusta kehittyi pian elinvoimainen yhdistys, minkä tarkoituksena oli kansaisten kirjastojen kautta levittää valistusta kaikkiin yhteiskuntaluokkiin. Tuloksena tämän yhdistyksen toiminnasta oli *New York Free Circulating Library*²⁾), mikä pian laajennettiin käsittämään kokonaista 11 sivukirjastoa. Tätä kirjastolaitosta ylläpidettiin osaksi yhdistysmaksuilla, osaksi suurenmoisilla yksityisten lahjoilla ja osaksi kaupungin avustuksella. Aikojen kuluessa seurasivat tämän yhdistyksen esimerkkiä muut yhdistykset sekä eriuskoiset kirkko-yhdykunnat, niin että New Yorkissa 1900-luvun alussa oli noin 10 kansaista kirjastolaitosta erilukuisine sivukirjastoineen. V. 1901 päätettiin ennen kerrotusta *New York Public Library*sta ja nyt mainitusta *New York Free Circulating Library*sta muodostaa suuri yhteinen koko kaupungin käsittävä kirjastolaitos. *New York Free Circulating Library* ynnä sen 11 sivukirjastoa yhtyi mainittuna vuonna suureen *New York Public Library*yyn, jonka jälkimäisen kirjaston huostaan koko laitoksen keskushallinto uskottiin. V. 1905 oli tällä New York Public Librarylla 1,088,399 nidosta ja 247,537 lentokirjasta.

V:sta 1901 ovat muut kansaiset kirjastot sivuosastoineen toinen toisensa jälkeen yhtyneet *New York Public Library*yyn, joten tämä nykyään muodostaa kirjastolaitoksen, joka haarakkaan puun tavoin varjostaa koko kaupungin. Kirjastoista, jotka nyttemmin ovat sulautuneet tuohon suureen laitokseen, tahdon erittäin mainita erään katolilaisen seurakunnan kirjaston, jolla oli 5 sivu-

*) Täydellinen nimi on: »The New York Public Library, Astor, Lenox and Tilden foundations»

osastoa ja joka suurta kokonaisuutta harrastaen uhrasi vieläpä toiveensakin voida kirjastojensa kautta välittömästi vaikuttaa katolilaisen uskon hyväksi.

Olin kutsuvieraana läsnä vihittäessä erään katolilaisen seurakunnan entisen kirjaston uutta kirjastorakennusta. Katolilaisen seurakunnan pappi piti tällöin juhlapuheen, ja minuun vaikutti syvästi, kun kuulin hänen huomauttavan, että hänen mielestään New York Public Library, lähinnä kirkkoa, oli suurin ja enintä siunausta tuottava laitos, minkä hän tunsu, ja että hänen seurakuntansa oli iloinen ja kiitollinen siitä, että tämä kirjasto oli ottanut vastaan seurakunnan kirjaston. Tuskinpa voitaneen ajatella kauniimpaa todistusta kuin minkä tämä katolilainen pappi näin tunteellisesti ja vakauksellisesti lausueessaan antoi sekä New York Public Librarysta että edustamansa seurakunnan yleisharrastuksesta.

Ja tässöpä minun mielestäni meillä täällä on paljon opittavaa. Eivätkö täälläkin puoluepyyteet voisi näin yleisen tärkeässä asiassa väistyä suuren yhteishyvän tieltä? Sivistyshän on yläpuolella kaikkien puolueitten.

Samoin kuin *New York Public Library* muodostui myöskin *Brooklyn Public Library* s. o. yhdistämällä monta pienempää kirjastoa yhtenäiseksi kirjastolaitokseksi. Ei kummallakaan näillä kirjastolaitoksilla ole vielä mitään keskustassa sijaitsevaa päärakennusta, vaan laitoksen johto lähtee molemmissa keskushallintovirastosta. Keskuskirjasto on kuitenkin näiden kummankin kaupungin toivomuksena; New Yorkissa on tähän tarkoitukseen aijottu komea rakennus 5:n Avenuen varrella jo puoleksi valmiina; Brooklynessä on varattu varoja sekä tehty suunnitelma ja piirustuksia tällaista rakennusta varten. Kun nämä keskuskirjastorakennukset valmistuvat, tulevat tietysti New Yorkin ja Brooklynin kirjastolaitokset pääpiirteissään olemaan Bostonin, Clevelandin, Pittsburghin ja muiden yllämainittujen kaupunkien kirjastolaitosten kaltaisia, vaikka niiden kehitys näissä kaupungeissa onkin kulkenut vastakaista tietä.

Syy siihen, että kaikissa amerikkalaisissa kaupungeissa on suurempi tai pienempi määrä sivukirjastoja siroteltuina yli koko kau-

pungin, on etsittävä amerikkalaisten käsityskannasta, että näet kaupungin asukkailta yhtä vähän voi vaatia tyytymistä yhteen ainoaan kirjastoon kuin yhteen ainoaan postikonttoriin tai kirkkoonkaan.

Amerikkalaiset sivukirjastot voidaan jakaa kolmeen pääryhmään:

1) varsinainen sivukirjasto (»branch-library» tai, jos se on pienempi kirjasto: »sub-branch» eli »reading room»);

2) lainaus-sivuosasto kirjakokoelmiseen (»deposit-station»).

3) lainaus-sivuosasto ilman kirjakokoelmaa (»delivery-station»).

Varsinainen sivukirjasto, olkoon se sitte suuri tai pieni ja nimitettäköön sitä millä nimellä tahansa, tunnetaan siitä, että se on todellinen kirjasto lainaus-, selostus- ja lastenosastoineen ynnä lukuhuoneineen aivan kuin keskuskirjasto sekä että sillä on omat virkamiehensä eri osastoissa ja että se tavallisesti omistaa oman rakennuksen. Varsinainen sivukirjasto on, vaikkakin, kuten yllä olen koettanut osoittaa, jossain määrin riippuvainen keskuskirjastosta, kuitenkin vuorovaikutuksessaan yleisön kanssa itsenäinen kirjasto, toimittaa omaa työtään koulujen ja kotien kanssa, lähettelee liikkeelle kierto-kirjastoja, omistaa oman luentosalin ja harjoittaa omaa luentotoimintaa y. m., toisin sanoen on jotensakin yhtä riippumaton tai riippuvainen keskuskirjastosta kuin osastokonttori on riippuvainen pankista tai pääkonttorista tai postikonttori pääpostikonttorista. Nidos-ten luku tällaisessa sivukirjastossa on hyvin vaihteleva. Lukuunottamatta selostus- ja sanomalehtikirjallisuutta, jota ei lainata kirjaston ulkopuolelle, vaihtelee kotiinlainausta varten aijotun nidoskokoelman luku 500:sta 40,000:een, riippuen korttelin asemasta ja asukasluvusta sekä varallisuussuhteista. Ei kuitenkaan pidetä minään etuna, että sivukirjasto kasvaa liian suureksi, koska se silloin vaatii liian suuren hoitokoneiston ja liian suuria kustannuksia siihen väkilukuun verrattuna, jolle se on aijottu. Ihanne-sivukirjastoina pidetään sellaisia, joissa on nidoksia 10,000:sta 20,000:een, korkeintaan 25,000. Sivukirjasto on alituiseissa vuorovaikutuksissa keskuskirjaston kanssa sekä puhelimen että monasti päivässä kulkevien lähettien kautta; se lainaa keskuskirjastosta kaiken sen kirjallisuuden, jota sillä itsellään ei ole, mutta jota siltä kysytään. Mutta ei ainoastaan keskuskirjaston,

vaan myöskin muitten sivukirjastojen kanssa on se alituudessa yhteistoiminnassa, ja useimmissa paikoissa on koko kirjastotoimi järjestettynä siten, että esim. voi lainata kirjan keskuskirjastosta ja tuoda sen takaisin mihin sivukirjastoon tahansa ja päinvastoin; tai myöskin voi lainata kirjan toisesta sivukirjastosta ja jättää sen takaisin toiseen. Myöskin keskus- ja sivukirjastojen keskinäisestä suhteesta käy selvästi ilmi amerikkalaisille kirjastoille ominainen pyrkimys tehdä voitavansa yleisön mukavuudeksi, ja jos milloinkaan niin täällä tuntee, että laitos on olemassa kansaa varten eikä päinvastoin. Näistä varsinaisista sivukirjastoista tahdon lopuksi vain mainita, että ne tavallisesti ovat avoinna 6—12 tuntia päivässä.

Toinen sivukirjastoryhmä, jota edellä nimitin lainaus-sivuosastoksi kirjakokoelmiseen (»deposit-stations»), tunnetaan siitä, että näitten kirjastojen työ rajoittuu ainoastaan kirjojen lainaamiseen. Tämänlaatuiset sivukirjastot ovat siis välittäjinä keskuskirjaston *lainausosaston* ja yleisön kesken. Toisin sanoen, sivukirjaston todella ollessa *koko* keskuskirjaston pienoiskuvana, edustaa tällainen lainaussivuosasto keskuskirjaston *yhtä* ainoata puolta, kotiinlainausta. Tämäntapaisissa sivukirjastoissa saa yleisö nähdäkseen kirjaluettelot keskuskirjastosta, ja jos sivukirjaston kautta yhtenä päivänä tilaa kirjan keskuskirjastosta, niin saa sen seuraavana päivänä sivukirjastosta noutaa. Tällaisen sivukirjaston hyllyillä on aina pienempi kirjakokoelma, korkeintaan parisataa nidosta. Näistä kirjoista on vain vähäinen osa kaunokirjallisuutta. Ne ovat lainatut keskuskirjaston kokoelmista, usein sen kaksoisvarastosta, ja niitä vaihdetaan aika-ajoin kokonaan tai osaksi. Tämän kirjakokoelman tarkoituksena on, että sen, joka syystä tai toisesta keskuskirjastosta ei saa tilaamiensa kirjoja, ei kuitenkaan tarvitse sivukirjastosta poistua tyhjin käsin, vaan voi hän sikäläisestä kirjallisuudesta, mikäli hän pitää soveliaana, valita itselleen jotain mieltäkiinnittävää, odottaessaan toivomansa kirjan palauttamista, jos se on lainattuna, tai sen hankkimista, ellei sitä löydy. Nämä lainauskirjastot kirjakokoelmiseen ovat usein sijoitetut tarkoitusta varten vuokrattuun huoneeseen, mieluummin alakertaan, toisinaan kauppapuotiin, jossa on vilkas liike, kokous- tai yhdistyshuoneustoon t. m. s. Tällaisten

kirjastojen aukioloaika vaihtelee 2:sta 6:teen päivään viikossa ja tunti määrä vaihtelee 2:sta 9:ään tuntiin päivässä. Niitä hoitaa tavallisesti joku keskuskirjastoon kuuluva virkamies.

Viimeinen muoto sivukirjastoja, jota edellisessä nimitin lainaus-sivuostasoksi ilman kirjastoa («delivery-station»), on, kuten nimestäkin selviää, samanlainen kuin edellinen, mutta siitä puuttuu kirjakokoelma ja on sitä siis vielä helpompi hoitaa. Se on aijottu lainaajia varten, jotka varmasti tietävät, mitä he haluavat, usein myöskin mitä keskuskirjastossa löytyy, mutta jotka asuvat liian kaukana käydäksensä siellä. Tällaiset henkilöthän eivät tarvitse johtamista valitessaan kirjoja, mutta heidän tarvitsee säästää aikaansa, ja siinä ovat tämännäpaiset keskuskirjastojen sivuostasot heille avuksi. Tällaisia sivuostasoja on sentähden usein niissä kaupunginosissa, missä asuu henkilöitä, joiden aika on täpärällä, siis esim. liike- ja teollisuuskeskuksissa. Ne ovat usein sijoitetut myymälöihin, joissa niille on luovutettu pieni huone tai huoneenosa, eikä ole niinkään harvinaista, että henkilö, joka hoitaa tätä sivuostasoa, on myymälän omistajan ottama ja palkkaama. Myymälän omistaja saa kirjastolta määrätyn maksun, esim. 1 centin kutakin lainattua nidosta kohti aina tuhanteen asti, sitte $\frac{1}{2}$ centtiä nidokselta. Tämä maksu vaihtelee kuitenkin hyvin paljon ja monet myymälän omistajat toimittavat tai toimituttavat tämän työn maksutta, koska he sen kautta luulevat ostajapiirinsä laajentuvan. Aukioloaikoihin ja päiviin nähden noudattavat nämä sivuostasot samoja tapoja kuin edelliset.

Miten paljon tällainen yksinkertaisinkin laji lainaussivukirjastoja voi saada aikaan, jos sitä hyvin hoidetaan, selviää siitä selityksestä, joka heinäkuussa 1907 oli julaistuna »Monthly Bulletin of the Carnegie Library of Pittsburgh»issä, Vol. 12, N:o 7. Puheenalainen lainaus-sivukirjasto on sijoitettu suureen »Kaufmann's Store» myymälään, yhtäläiseen kuin Nordiska Kompaniet Tukholmassa. Sivuosastoa hoitaa kaksi keskuskirjaston henkilökuntaan kuuluvaa kirjastonhoitajaa. Mainittu myymälä on Pittsburghin vilkasliikkeesimmässä kaupunginosassa, kahden suuren liikekadun risteyksessä. Seurauksena on, että tällä sivukirjastolla on erityinen merkitys liikemiehille, insinööreille, lainoppineille j. n. e. Sivukirjastoon jätetyt

kirjalainoja koskevat tilaukset lähetetään kahdesti päivässä **keskus-** kirjastoon, joka samoin kahdesti päivässä lähettää kirjoja sinne. Ken haluaa määrättyä kirjaa, hänen tarvitsee ainoastaan puhelimella ilmoittaa joko keskuskirjaston lainausosastoon tai lainaussivukirjastoon, että puheenalainen kirja on lähetettävä »Kaufmann's Store»n sivukirjastoon. Jos tilaus on tehty ennen klo 10,30 e. pp., voi kirjan noutaa sivukirjastosta jo klo 2 j. pp. Jos tilaus on tehty jälkeen klo 10,30 e. pp., voidaan se hakea seuraavana aamuna klo 9. Ellei lainaaja voi ilmoittaa määrättyä kirjaa, vaan ainoastaan määrätyn aineen, josta hän haluaisi kirjallisuutta, valitaan hänelle tällaista keskuskirjastossa ja lähetetään samalla tapaa sivukirjastoon. Muutamien yleisten aikakauslehtien juoksevat numerot ovat nykyään mainituissa sivukirjastoissa saatavina myöskin kotiinlainausta varten. Keskuskirjastosta lainatut kirjat voi tuoda takaisin sivukirjastoon ja päivittäin. Seuraus tästä lainaus-sivukirjaston vapaa- mielisestä hoidosta on se, että — tästä on minulla itselläni ollut tilaisuus ottaa selvää — lainaajia aina tungokseen asti käy tuon suuren myymälän pikkusopukassa, josta viime vuonna lainattiin 40,000 nidos- ta, luku, joka itse puhuu puolestaan.

Kahteen viimeainittuun ryhmään kuuluvia tai samantapaisia sivukirjastoja on myöskin kouluissa, tehtaissa, palo- ja poliisiase- milla y. m. s., mutta ne eivät silloin yleensä suorastaan kuulu **keskus-** kirjaston sivukirjasto-osastoon, vaan kouluosastoon ja kiertokir- jasto-osastoon.

Lopuksi tahdon ainoastaan mainita muutamia lukuja, jotka voivat valaista kirjastolaitoksen kehitystä joissakin Yhdysvaltain tässä suhteessa edistyneimmissä kaupungeissa. New Yorkin kaupunki omistaa 37 varsinaista sivukirjastoa, kullakin oma komea rakennuk- sensa. Lainaus-sivukirjastoja on New Yorkilla yli 400, jotka siellä **kaikki** pidetään kuuluvina kiertokirjastotoimintaan. Brooklynillä on 25 varsinaista sivukirjastoa, Bostonilla 26, Clevelandilla 16, Pittsburghilla 6 j. n. e. Kussakin näissä kaupungeissa on satoja lainaus-sivukirjastoja.

Ne syyt, jotka saattavat kirjaston toiseen kaupunginosaan pe- rustamaan varsinaisen sivukirjaston ja toiseen kaupunginosaan aino-

astaan lainaus-sivukirjaston, ovat paikallista laatua, kuten esim. kaupunginosan läheisyys itse keskuskirjastoon tahi johonkin varsinaiseen sivukirjastoon, väestön tiheys ja laatu j. m. s. Mutta eivät minkäänlaatuiset kirjastot ole toisistaan kaukana, kuten edellämainituista luvuistakin voi huomata. Jos New York onkin alaltaan laaja kaupunki, niin onhan toisaalta 450 kirjastossa kyllin lukua suurellekin alueelle. Ei kuitenkaan vielääkään olla tyytyväisiä. Korkeintaan $1\frac{1}{2}$ engl. peninkulmaa (noin 800 m.) pidetään soveliaana kirjastojen välimatkana, johon yleensä pyritään.

Vleisiä sääntöjä kirjastoissa.

Esittäessäni amerikkalaisten kirjastojen toimintaa yleisön kesken tahtoisin tunnuksena käyttää seuraavat sanat, jotka on lausunut Mr. Bostwick, New York Public Libraryn lainausosaston ja kaikkien sivukirjastojen johtaja: »Kun ihmiset ja kirjat tahdotaan saattaa yhteen, ei saa antaa minkäänlaisille säännöille valtaa, vaan tulee käyttää kaikkia uusia tapoja.» *) Ei mitään sääntöjä tai ainakin niin harvoja kuin mahdollista ja ehdot, joiden nojalla kirjastoa saa käyttää, niin vapaamieliset kuin mahdollista, siinä on se ajatus, joka johtaa nykyistä amerikkalaista kirjastoliikettä.

Kirjastoissa olevat säännöt ovat kolmea lajia:

sellaisia, jotka määräävät, milloin kirjasto on avoinna käyttäjille ja millaisia kävijöitä se tahtoo ottaa vastaan;

sellaisia, jotka koskevat yleisön oikeuksia ja velvollisuuksia itse kirjastorakennuksessa,

sekä vihdoin sellaisia, jotka koskevat kirjojen kotiinlainausta.

Mitä tulee kirjastojen aukioloaikaan, on tietysti olemassa paljon erilaisuuksia eri kirjastojen kesken. Useimpien kirjastojen kirjasto-aikojen suhteen on kuitenkin muodostettu jotensakin seuraava sääntö:

lukusali, selostus-osasto ja aikakauslehtihuone: arkipäivin: klo 9 e. pp.—9 tai 10 j. pp.;

sunnuntaisin, pyhä- ja yleisinä juhlapäivinä klo 11 e. pp.—9 j. pp.;

lainausosasto: arkipäivin: klo 9 e. pp.—9 tai 10 j. pp.;

sunnuntai-, pyhä- ja yleiset juhlapäivät suljettu;

sanomalehtihuone: arkipäivin: klo 8,30 tai 9 e. pp.—9 tai 10 j. pp.,

sunnuntaisin, pyhä- ja yleisinä juhlapäivinä: klo 8,30 tai 9 e. pp.—7 j. pp.;

*) Katso: Botswick. A. E. The work of the small public library = Library Journal, 28 vuosikert. 1903. siv. 900).

lastenosasto: maanantaista perjantaihin: klo 12 päiv.—6, 8 tai 9 j. pp.; lauantaisin sekä loma-aikana kaikkina päivinä klo 9 e. pp.—6, 8 tai 9 j. pp.; sunnuntaisin ja pyhäpäivin: 1 j. pp.—6 j. pp.; yleisinä juhlapäivinä, paitsi joulupäivänä ja heinäk. 4 päivänä 11 e. pp.—6, 8 tai 9 j. pp.

Lastenosastossa vaihtelevat ajat hyvin paljon eri paikkakunnilla, riippuen kouluajoista ja paikallisista oloista. Nämäkin osastot ovat kuitenkin aina avoinna suurimman osan päivää.

Ne säännöt, jotka koskevat kirjastoihin pääsyä, ovat hyvin yksinkertaiset: ken tahansa, joka käytöksessään on hiljainen ja siisti, saa kirjastoissa käyttää niiden tarjoomia etuja, s. o. lukusalia avoimine hyllyineen, sanomalehti- ja aikakauslehtihuonetta, selostuskirjastoa y. m. Eikä tässä suhteessa tavallisesti enää ole olemassa minikäänlaista ikärajaakaan. Kun on kysymys lapsista, on olemassa vain se ainoa määräys, että kaikki ovat tervetulleita, jos vaan ovat siksi isoja, että kuvakirjat voivat heitä huvittaa, ja jos he käyttäytyvät hyvin. Täten olemmekin jo joutuneet kirjastosääntöjen toiseen ryhmään, siihen näet, joka koskee yleisön velvollisuuksia ja oikeuksia kirjastoissa. Velvollisuuksia ei oikeastaan ole muuta kuin yksi ainoa: kävijöiden tulee noudattaa hiljaisuutta ja järjestystä; lapset eivät saa leikkiä eivätkä meluta, täysi-ikäiset eivät saa puhelemalla eivätkä supattamalla häiritä muita kirjastossa-kävijöitä. Mutta tälläkin alalla käy ilmi, miten kirjasto huolehtii yleisön hauskuudesta. Providencen (R. I.) Public Libraryn uudessa kirjastorakennuksessa on näet erityinen, suuri, istumapaikoilla varustettu halli, jonka tarkoituksena on tarjota kävijöille kirjastossa paikka, jossa he voivat vapaasti puhella, pelkäämättä häiritsevänsä sen kautta muita. Turhaa on lisätä, että tupankanpoltto aina ja kaikissa oloissa on kielletty. Yleisön oikeudet kirjastoissa ovat sitävastoin monenlaiset ennen kaikkea on sillä oikeus saada osakseen suurinta avuliaisuutta ja kohteliaisuutta kirjaston henkilökunnan puolelta. Mitä taas tulee yleisön muihin oikeuksiin, niin kuuluu näihin oikeus kotilainoihin, avonaiset hyllyt, hyvät luettelot y. m., siis juuri ne keinot, joiden avulla kirjasto koettaa toimia, ja niistä puhutaan sentähden seuraavassa luvussa, joka koskee kirjastojen työtappaa.

Kirjojen kotiinlainaus.

Kolmas ja viimeinen ryhmä amerikkalaisten kirjastojen kirjastosääntöjä koskee kirjojen kotiinlainausta. Tämä toimi tapahtuu siinä osastossa amerikkalaista kirjastorakennusta, johon tavallisesti heti eteisestä tullaan. Isommissa kirjastoissa on lainaustoimisto miltei aina sijoitettu pohjakerrokseen, ja useimmissa kirjastoissa, sekä pienissä että suurissa, on se suoraan kirjaston pääsisäänkäytävää vastassa. Ken tahtoo saada kirjoja kirjastosta lainaksi kotiinsa, hänen täytyy ensin merkittyttää nimensä lainaajain luetteloon ja sentähden kääntyä asianomaisen virkamiehen puoleen. Tämä luettelominen tapahtuu siten, että lainaaja ilmoittaa nimensä ja osotteensa, jotka sitte merkitään juoksevilla numeroilla varustettuun kirjaan; sama numero, jonka uusi lainaaja saa nimiosalleen luettelokirjassa, merkitään sitte korttiin, johon myöskin nimi ja osote kirjoitetaan. Tämä kortti kestää sitte niin kauan kuin luettelominen on voimassa, mikä kestää eri pitkän ajan eri paikkakunnilla, mutta tavallisesti noin 3 vuotta; kortti on jonkinmoisena ulkonaisena merkinä siitä, että lainaajalla on oikeus saada puheenaolevasta kirjastosta lainoja kotiin. Luettelominen perustuu kahteen seikkaan: ensiksikin on ainoastaan niillä henkilöillä, jotka asuvat kaupungissa tai kunnassa, oikeus kotilainoihin tuon kaupungin tai kunnan kirjastosta. Tämä määräys perustuu siihen, että kirjaston täytyy jollakin tapaa rajoittaa toimintaansa, ja milloin kirjaston omistaa esim. kaupunki, täytyy sen ensi sijassa palvelella tämän kaupungin asukkaita. Tässä on kuitenkin huomattava, että kunnan asukkaiksi luetaan myöskin sellaiset henkilöt, joilla on työnsä kunnassa, vaikkakin heidän asumuksensa olisi sen alueen ulkopuolella. Lisäksi on vielä huomattava, että kaikki

kirjastot kernaasti ja auliisti lainaavat kirjojaan mille muulle kirjastolle tahansa; tähänhän itse asiassa sisältyy, että kirjasto kotilainaus-takin varten on milteipä kenen tahansa käytettävissä. Sillä Yhdysvalloissa tuskin löytynee sitä seutua, jossa jollakin henkilöllä ei olisi oikeutta lainauksiin paikkakunnan kirjaston kautta tai, jos se on hyvin kaukana maaseudulla, valtion kirjastovaltuuskunnan kautta. Mutta luetteloimalla tahtoo kirjasto ensinnäkin tarkastaa, että tuo henkilö todellakin tavalla tai toisella kuuluu yhteiskuntaan ja siis on oikeutettu saamaan kotilainoja kirjastosta, sekä toiseksi tahtoo kirjasto sen kautta hankkia itselleen tietoa lainaajien nimistä ja osoitteista. Itsestäänhän on selvää, että kirjaston on tarpeellista tuntea ne kummatkin. Voihan näet sattua, että kirja on vaadittava takaisin jotakin toista lainaajaa varten, tai että lainaaja unohtaa palauttaa kirjan aikoinaan, ehkäpä kokonaankin j. n. e., ja kaikkien näiden tapausten varalta tulee kirjaston tuntea hänen osoitteensa. Voipipa tapahtua niinkin, että tarttuva tauti ilmestyy taloon. Terveystenhoitolautakunta ilmoittaa tämän kaupungin tai, suurissa kaupungeissa, piirin kirjastolle, jonka puolesta heti otetaan selville, onko kirjastolla puheenaolevassa talossa asuvia lainaajia. Tämä on helposti tehty, sillä löytyy myöskin sellainen luettelo, jossa lainaajat ovat järjestetyt katujen ja talojen numeroiden mukaan. Jos nyt on laita niin, että kirjaston kirjoja on lainattu asumukseen, jossa on tarttuva tauti, lähetetään lainaajalle sana, ettei hän saa tuoda kirjoja takaisin, ennenkuin terveystenhoitolautakunta on pitänyt huolta niiden desinfioimisesta; muutamissa kirjastoissa ei lainkaan enää oteta takaisin tällaisia kirjoja, vaan ne hävitetään, ja kirjaston täten kärsimä tappio pidetään vähäpätöisenä. Yllämainituista syistä selvinnee, mitä hyötyä voi olla lainaajain luetteloimisesta. Mutta vielä suurempi merkitys on tällä asialla niissä kirjastoissa, joissa tämä luetteloon merkintä on kotilainan saamisen ainoana ehtona, ja niin on laita Yhdysvaltain monessa sekä pienessä että suuressa kirjastossa. Näyttääpä pääsevän voitolle yhä enemmän se mielipide, että luetteloimisen avulla voidaan lainaajia aivan kylliksi pitää silmällä. Eri paikoissa tarkastetaan eri tavalla, ovatko lainaajien mainitsemat osoitteet oikeat. Yksinkertaisin tapa on tietysti käyttää osotekalenteria; jos lainaaja on siinä

mainittuna, kirjoitetaan hänelle heti lainauskortti. Ellei hänen nimensä ole osotekalenterissa, täytyy hänen odottaa lainauskorttiansa, kunnes hänen osotteensa todistetaan oikeaksi, tavallisesti noin 24 tuntia. Muutamilla kirjastoilla on tätä tointa varten erityinen henkilö, jolla ei ole muuta tehtävää; toiset kirjastot menettelevät siten, että postin kautta lähettävät lainauskortin tulevalle lainaajalle hänen itsensä mainitsemalla osotteella; hän saa silloin merkitä siihen nimensä ja on senjälkeen esteetön tällä lainauskortilla saamaan kotilainoja. Jos nim. lainauskortti postin kautta tulee perille, pidetään tätä takeena siitä, että osote on oikea, ja sillä osotteella lainaajaa siis on etsittävä. Tietysti vaaditaan, että lainaaja muuttaessaan tekee siitä ilmoituksen kirjastoon. Tällainen tarkastustapa saattanee monestakin tuntua hataralta, etenkin Europassa, jossa on totuttu takuihin ja kaikenlaisiin ankariin toimenpiteisiin. Monet kirjastot Amerikassakin vaativat vielä takuunhenkilöltä, jonka nimi on kaupungin osotekalenterissa; mutta yleensä ollaan sitä mieltä, ettei edellisessä tapauksessa menetetä useampia kirjoja kuin jälkimäisessäkään. Toisissa kirjastoissa on lainaajalla oikeus takuun sijasta tallettaa jokin määrä rahaa (3 dollaria New-Yorkin Public Libraryssa), ja tätä menettelyä pitävätkin monet edullisena, koska löytyy paljon ihmisiä, jotka eivät mielellään pyydä toisia takaaajikseen. Mutta, kuten sanottu, takuuseenkin nähden tahdotaan yhä enemmän »poistaa kaikkia sitovia sääntöjä». Mitä yllä on sanottu täysi-ikäisten luetteloinimisesta, pitää paikkansa myös lastenosastoihin nähden, sillä erotuksella vain, että täällä vaaditaan vanhempain tai holhoojan nimikirjoitus, jonka tarkoituksena on etupäässä suojella kirjastoa syytöksestä, että se vanhempain tai holhoojien tietämättä lainailee kirjoja lapsille, mutta myöskin saada aikaan yhteistyötä kodin ja kirjaston kesken, esim. valitessa luettavaa lapsille j. n. e. Luettelointilaisuudessa annettu »lainaajan kortti» on aina tuotava mukaan ja näytettävä joka kerta, kun kirja lainataan tai palautetaan.

Mutta ei ainoastaan jokaisella lainaajalla, vaan myös jokaisella kirjalla on oma korttinsa, jota erotukseksi edellisestä kutsutaan kirjankortiksi. Siinä on kirjan numero, tekijän nimi ynnä kirjan nimiö ja se on jaettu sarakkeisiin.

Heti kun kirja joutuu kirjastoon, se luokitellaan, luetteloidaan, leimataan ja numeroidaan. Senjälkeen liimataan takakannen sisäpuolelle pieni tasku ohuesta pahvista, johon tavallisesti on painettu muutamia kehoituksia lainaajalle pitämään kirjaa hyvin. Kun kirja on kirjaston hyllyllä, on kirjankortti tuossa taskussa. Kun kirja lainataan, otetaan kirjankortti ulos, lainauspäivän päiväys leimataan ensimmäiseen sarakkeeseen ja lainaajan numero merkitään toiseen; sama päiväys leimataan sitte lainaajan korttiin ja tämä pistetään kirjankannessa olevaan taskuun, mutta kirjankortti jääpi kirjastoon. Kunkin lainauspäivän loputtua järjestetään kaikki päivän kuluessa lainattujen kirjojen kirjankortit kirjannumeroittensa mukaan ja asetetaan seisomaan laatikkoon hieman korkeamman pahvikaistan taakse, johon on merkitty sen päivän päiväys. Neljäntoista päivän kuluttua, johon kirjan lainausaika tavallisesti päättyy, osottavat ne kirjankortit, jotka vielä ovat laatikossa tältä päiväykseltä, mitä kirjoja ei aikanaan ole palautettu, ja silloin on helppo ryhtyä siitä johtuviin toimenpiteisiin, joista enemmän vastedes. Kun kirja palautetaan, ei ole muuta tehtävää kuin leimata sen päivän päiväys sekä kirjankorttiin että lainaajan korttiin, jonka jälkeen kirjankortti taasen pistetään kirjan taskuun ja lainaajan kortti annetaan lainaajalle takaisin.

Kirjojen koneellinen lainaus, jotta se voisi tapahtua niin helposti kuin mahdollista, toimitetaan hieman eri tavalla eri paikkakunnilla, mutta pääasiallisesti kuitenkin niin kuin edellä on selitetty. Tavallisin lienee neiti Nina Brownen Bostonissa keksimä järjestelmä, jota noudattaen voi toimia erittäin nopeasti.

Kortin asemasta kirjoitetaan Brownen järjestelmän mukaan lainaajalle n. s. korttipussi, ohuesta paperista, samanlainen kuin ennen mainittu lainaajan kortti, johon on merkitty lainaajan luettelomisnumero, nimi ja osote. Näitä pusseja säilytetään aina kirjastossa, jossa ne ovat aakkosjärjestyksessä. Kullakin kirjalla on, kuten edellisessäkin tapauksessa, korttinsa ja taskunsa sekä sitäpaitsi taskua vastassa löyhään liimattu paperilehti, n. k. päiväyslehti. Menettelytapa kirjaa lainaksi annettaessa on erittäin yksinkertainen. Kirjankortti otetaan kirjantaskusta ja pistetään lainaajan pussiin, ja ainoas-

taan kirjan päiväyslehteen leimataan se päivä, jolloin kirja on tuotava takaisin. Kirjastoajan loputtua merkitään lainaajan numero kirjankorttiin. Tämä ei ole välttämätöntä tarkastuksen vuoksi, mutta sillä on merkityksensä ja arvonsa sentähden, että siten käy selvälle, miten paljon jotakin kirjaa halutaan, nidoksen kestävyys y. m. Yhdistetyt kirjankortit ja lainaajien pussit järjestetään työajan loputtua samanlaisesti kuin edellisessäkin tapauksessa, ainoastaan sillä erotuksella, että ne tämän järjestelmän mukaan järjestetään sitä päiväystä silmällä pitäen, jolloin kirja on palautettava, eikä lainauspäiväystä silmällä pitäen, kuten edellisessä tapauksessa. Kun kirja palautetaan, nähdään kirjan päiväyslehestä, milloin kirja oli tuotava takaisin, ja tämän päiväyksen kohdalta löytyy lainaajan pussi, josta otetaan kirjankortti ja pistetään se takaisin kirjantaskuun. Muuta ei tarvita kirjaa palautettaessa, ja tämä menettelytapa säästää erittäin paljon aikaa. Kuten jo olen sanonut, löytyy kuitenkin molemmissa järjestelmissä monta eri muodostelmaa, mutta yllämainittu riittänee antamaan käsityksen amerikkalaisten lainausjärjestelmän periaatteista.

Kaksi asiaa on alituisesti päiväjärjestyksessä amerikkalaisessa kirjastomaaailmassa, kun on kysymys lainaajien etuoikeuksista, ja nämä asiat koskevat: miten pitkäksi aikaa kirjoja on annettava lainaksi ja montako kirjaa sama lainaaja yhdellä kertaa saa lainata. Yleisenä sääntönä on, että kaksi kirjaa saadaan kerrallaan; tässä on kuitenkin huomattava, että moniosainen teos luetaan yhdeksi kirjaksi. Nuo kaksi kirjaa lainataan neljäksitoista päiväksi, jonka kuluttua voi uudistaa saman lainan vielä neljäksitoista päiväksi. Nämä ovat, kuten sanoin, yleisinä sääntöinä, mutta kirjastonhoitaja voi suostua poikkeuksiin, milloin hän pitää sitä soveliaana. Tällaisia poikkeuksia sattuu säännöllisesti heti, kun on kysymys henkilöistä, jotka harjoittavat opintoja jossakussa aineessa. Sellaisia henkilöitä varten ei oikeastaan ole olemassa lainkaan sääntöjä. He saavat lainata niin monta kirjaa kuin tarvitsevat, ja miten pitkäksi aikaa tahansa, mikäli kukaan muu ei niitä halua. Kunkin puolen vuoden kuluttua lähetetään tällaiselle lainaajalle luettelo hänen lainaamistaan kirjoista, jotta hän voisi tarkastaa, onko hänellä kaikki lainatut kirjat

tallella. Milloin toinen lainaaja haluaa jonkun näistä kirjoista, on tuo kirja heti tuotava takaisin. Voisihan luulla, että näin suuria ja vapaita poikkeuksia yleissäännöistä myönnettäessä nuo yleissäännöt ovat kokonaan turhat. Mutta amerikkalaiset kirjastonhoitajat ovat tulleet siihen kokemukseen, että tavallinen kirjanharrastaja ennättäneljässätoista päivässä tai kuukaudessa lukea useimmat kansantajuiset ja puolitieteelliset teokset, ja että järjestyksen ja muiden lainaajien vuoksi on parasta mahdollisimman pian palauttaa tällainen kirjallisuus. Pidetään siis edullisena, että on olemassa yleisiä sääntöjä, mutta että näistä saa poiketa, milloin se on tarpeellista tai soveliaista. Sama koskee myöskin tuota toista ohjesääntöä, että kuhunkin kirjan lainaan ei saa sisältyä muuta kuin kaksi kirjaa, joista ainoastaan toinen saa olla kaunokirjallista laatua. Tämä sääntö syntyi alkuaan supistamaan kaunokirjallisuuden ja lisäämään muun, vakavamman kirjallisuuden lukemista. Mutta tästäkin säännöstä poiketaan auiliisti, kun kysymyksessä ei ole kaunokirjallisuus, ja nyttemmin voi jo huoletta sanoa, että lainaaja useimmissa amerikkalaisissa kirjastoissa saa lainata niin monta kirjaa kuin hän tahtoo ja pitää niitä niin kauan kuin hän haluaa.

Jos lainaaja pitää kirjaa määräaikaa, 14 päivää, kauemmin, eikä lainausta ole uudistettu, täytyy hänen maksaa sakko kultakin päivästä, jonka kirja on ollut hänellä määräajan päätyttyä. Tavallisesti tämä sakko on sentti päivältä. Ja koska amerikkalaisilla kirjastoilla on niin harvoja sääntöjä, ovat ne hyvin tarkkoja näiden sääntöjen noudattamisessa, ja useimmiten ankarasti vaaditaan huolimattomia lainaajia suorittamaan sakkonsa. Ellei kirjaa eräpäivänä palauteta, muistutetaan lainaajaa tästä kirjekortilla; ellei tästä ole apua, lähetetään neljän tai viiden päivän kuluttua uusi kirjekortti, ja jos tämäkin toimenpide jääpi seurauksitta, lähetetään kirjaston vahtimestari noutamaan kirjaa. Jos lainaaja kieltäytyy maksamasta sakkoa, on hän menettänyt oikeutensa kotilainoihin kirjastosta, eikä tätä oikeutta uudisteta ennenkuin sakko on suoritettu. Mutta tälläkin alalla käy ilmi tuo kaikille Amerikan kasvatustilaitoksille ominainen pyrkimys toimittaa työnsä niin yksilöllisesti kuin mahdollista. Amerikkalaiset kirjastot eivät ilman muuta vaadi sakkoa

keneltä tahansa. Tämäkin asia on lopullisesti kirjastonhoitajan ratkaistavissa. Hän tavallisesti tuntee yleisönsä hyvin ja voi ratkaista, kumpi kussakin tapauksessa on soveliaampaa, vapauttaa vai sakottaa. Ja amerikkalaiset kirjastonhoitajat ovat tässä suhteessa aina ensi sijassa ihmisiä ja vasta sitte virkamiehiä. Milloin lainaaja voi todistaa, että hänellä on ollut pätevät syyt laiminlyöntiinsä tai muistamattomuuteensa kirjan palauttamiseen nähden, annetaan sakko anteeksi. Tällaisina syinä pidetään vakava sairaus perheessä, onnettomuustapaus, joka on kohdannut häntä itseään tai hänen läheisimpiään, tärkeä asia, jonka johdosta hänen on ollut pakko matkustaa pois juuri siksi ajaksi, jolloin kirja olisi ollut palautettava y. m. Asianmukaistahan on, että etupäässä köyhiä lainaajia täten koetetaan vapauttaa sakoista. Hyvin harvoin kuitenkin kieltäydytään sakkoa maksamasta; yleisö näyttää pitävän sakon oikeutettuna ja tajuvan, että mikä toisella kertaa kohtaa jotakuta rangaistuksena, se sama toisella kertaa suojaa hänen oikeuksiaan kirjastossa muita lainaajia vastaan.

Ennenkuin jätän lainausosaston, tahdon mainita, että yleisöllä on oikeus ehdottaa ostettavaksi haluamaansa kirjallisuutta. Useimmissa kirjastoissa on tätä tarkoitusta varten pantu esille valmiiksi painettuja kaavakkeita yleisön täytettäväiksi. Kirjastonhoitajalla on tietysti täysi vapaus olla täten ehdotettua kirjallisuutta ostamatta. Toisaalta on varojen puute tavallisesti ainoana syynä siihen, että hän kieltää täyttämästä tuollaista toivomusta, sillä yleisenä sääntönä on, että kaikkien kirjastojen, mikäli varat riittävät, on ostettava jokainen kirja, jota yksikään sen lainaaja toivoo ja jonka ostamista hän, mikäli vaaditaan, voi asiallisesti perustella.

Lopuksi voi lainaaja tilata itselleen kirjan, jota hän on kysynyt, mutta joka on sillä kertaa ollut lainattuna. Kun kirja palaa kirjastoon, ilmoitetaan hänelle kirjekortilla, että kirja nyt on siellä häntä varten. Ellei hän silloin kahden päivän kuluessa saavu lainaamaan tuota kirjaa, on hän siksi kertaa menettänyt tilauksensa. Näin usein, miten kymmenkunta henkeä toisensa jälkeen täten oli tilannut itselleen kirjoja. Tilatun kirjan lainaa ei tietystikään voida uusia.

Lainaajan viimeisenä ja tärkeimpänä etuoikeutena tässä, samoin kuin kirjaston kaikissa muissakin osastoissa, on kuitenkin hänen oikeu-

tensa käyttää hyväkseen kirjastonhoitajien perinpohjaista kirjastojensa tuntemista sekä heidän aina uupumatonta harrastustaan ja ehtymätöntä avuliaisuuttaan.

Lopuksi tahdon muutamien luvuin, jotka on otettu eräitten amerikkalaisten kirjastojen viimeksi ilmestyneistä vuosikertomuksista, osoittaa, mitkä määrät nidoksia näiden kirjastojen lainausosastoista vuosittain lainataan:

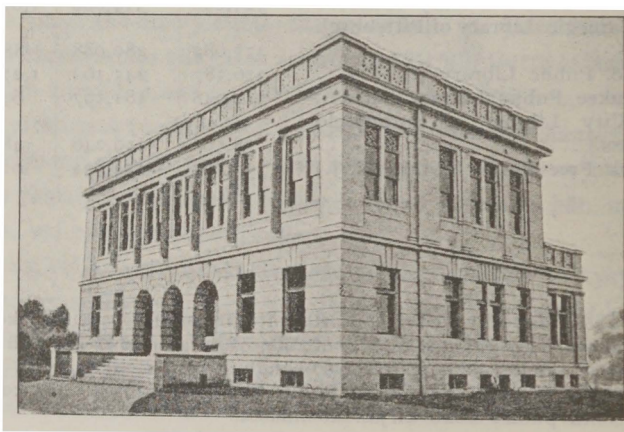
a) Kirjastoja, joitten nidosluku on yli 100,000.

Kirjaston nimi.	Kaupungin asukasluku.	Nidos- luku kirjas- tossa *)	Lainattu- jen nidos- ten luku 1907.
New York Public Library (N. Y.)	2,112,380	1,346,284	5,490,244
Boston Public Library (Mass)	614,021	922,348	1,529,111
Brooklyn Public Library (N. Y.)	1,358,686	553,217	3,242,124
Philadelphia Free Library (Pa.)	1,441,735	321,643	1,878,456
Cleveland Public Library (Ohio) ..	525,000	319,000	1,671,000
The Carnegie Library of Pittsburgh (Pa)	375,082	280,088	884,760
Buffalo Public Library (N. Y.) .	376,587	245,162	1,277,751
Milwaukee Public Library (Visc.) .	312,948	181,597	697,566
The City Library of Springfield (Mass.)	78,500	159,246	483,632
Newark Free Public Library (N. J.)	333,161	134,534	625,076

*) Tässä annetut tiedot tarkoittavat kirjaston *koko* kirjakokoelmaa, siis selostuskirjallisuus mukaan luettuna, vaikka tätä ei käytetä kotiinlainaukseen. Selostuskirjallisuuskokoelmat ovat kuitenkin usein melkoisen suuria, niin esim. New York Public Libraryssa, jossa tämä kokoelma sisältää noin puolet koko kirjakokoelmasta.

b) *Kirjastoja, joitten nidosluku on alle 100,000. 7)*

Kirjaston nimi.	Kaupungin asukasluku.	Nidos- luku kirjas- tossa.	Lainattu- jen nidos- ten luku 1907.
The Public Library of the District of Columbia. Washington.....	312,548	92,937	481,463
Brookline Public Library (N. J.)..	25,000	67,030	156,129
Trenton Free Public Library (N. J.)	90,000	39,822	211,023
Medford Public Library (Mass.) ..	20,714	31,473	100,142
East Orange Free Public Library (N. J.)	28,000	23,227	135,486
Madison Free Library (Wisc.)....	24,301	20,123	78,541
Appleton Free Public Library (Wisc.)	17,000	10,520	52,483
Neenah Public Library (Wisc.)....	6,047	10,808	30,925
Elisha D. Smith Library, Menasha (Wisc.)	5,960	7,360	25,461
Kaukauna Free Public Library (Wisc.)	4,991	3,793	18,466
Whitehall Public Library (Wisc.)	700	1,898	5,351
Mosinee Public Library (Wisc.) ..	530	1,970	5,329

Elisha D. Smith Library (Elisha D. Smithin kirjasto) Menashassa (Wisc.). (7,360 nidos, vuotuinen lainaus 25,461 nidos; kaupungin asukasluku: 5,960).

Katalogeja ja kirjaluetteloja.

Jotta kirjastoa voitaisiin järkipäisesti hoitaa ja jotta yleisö voisi käyttää sitä siinä määrässä kuin vastikään mainitut luvut osoittavat Amerikassa tapahtuvan, täytyy kirjastolla olla käytettävänä hyvä luettelo kirjakokoelmastaan, olkoon tämä miten suuri tai miten pieni tahansa. Hyvä luettelo maksaa rahaa, mutta tähän tarkoitukseen käytetyt rahat ovat hyvin käytettyjä. Seikkaperäinen, hyvin järjestetty luettelo on ainoa keino saada kirjastosta mahdollisimman suuri hyöty ja hankkia yleisölle helposti käytettävä ja käsillä oleva apu ja johto löytämään tien koko siihen tietovarastoon, joka sisältyy kirjastoon. Useimmille ihmisille on pienempi, mutta hyvin ja seikkaperäisesti luetteloon pantu kirjasto suurempiarvoinen, kuin suuri kirjasto, jonka käyttämiseen yleisöllä ei ole tuota avainta, jommoisena hyvä luettelo on. Löytyy kahta lajia kirjastoluetteloja, kirjanmuotoon painettu luettelo ja niin kutsuttu lippu- (eli kortti-) luettelo. Ensimmäinen kirjanmuotoon painettu luettelo on tietysti arvokas tieteellisessä kirjastossa, jonka kirjakokoelmaa säilytetään kai yksi ajoin ja jossa tuo luettelo siis on kallisarvoisena apukeinona kirjojen tuntemiseen. Kansaisissa kirjastoissa sitävastoin, jotka eivät tahdo tai voi säilyttää kirjojaan, vaan jotka päinvastoin toivovat, että niitä niin paljon kuin mahdollista käytettäisiin sekä siis myös kulutettaisiin, sellaisissa kirjastoissa on kirjanmuotoon painettu luettelo vähempiarvoinen. Suurin hyöty tällaisesta luettelosta näissä kirjastoissa on se, että sitä voidaan painattaa suuret määrät, joten yleisö voi viedä koteihinsa ja siellä tutkia niitä kirjallisuutta valikoidessaan. Tästä syystä onkin kaikilla vähänkään arvokkaammilla amerikkalaisilla kirjastoilla tavallisesti kuukausittain ja neljännesvuosittain il-

mestyyvä painettu kirjaluetello, jota ilmaisesti pidetään kirjastossa kävijöiden saatavissa. Toisinaan yhdistetään nämä luettelot sittemmin luokitetuiksi vuosiluetteloiksi tai määrättyä aikakautta käsittäviksi luetteloiksi, esim. »Classified catalogue of the Carnegie Library of Pittsburgh. First series 1895—1902», nid. 1—3; tämä luettelo oli valmiina 1907, ja sen kolme osaa muodostavat yhteensä 3,890 sivua. V. 1908 ruvettiin tämän luettelon toista sarjaa julkaisemaan, se käsittää vuodet 1902—1906 ja on nyt valmiina kahtena nidoksena, yhteensä 2,019 sivua. Tällaisten luetteloiden julkaiseminen vaatii paljon aikaa, työtä ja rahaa, ja niitä voivat siis julkaista vain kirjastot, jotka ovat niin hyvässä taloudellisessa asemassa kuin mainittu kirjasto.

Mutta välttämättömänä luettelona kaikissa Amerikan kirjastoissa, suurissa ja pienissä, pidetään lippu- eli korttiluetteloja. Ennen mainittu kirjanmuotoinen luettelo ei milloinkaan täydellisesti voi vastata kirjaston laajuutta — sillä välin kun sitä painatetaan ja jaetaan yleisölle, saa näet kirjasto yhä uusia lisiä, joita vasta seuraava ilmestyyvä kuukausi- tai neljännesvuosivihko voi ilmoittaa. Tuollainen luettelo ei siis ilmaise eikä voikaan täysin tarkasti ilmaista kirjaston kirjakokoelmaa. Mutta korttiluettelon tehtävänä, sellaisena kuin se on käytännössä amerikkalaisissa kirjastoissa, on juuri olla tuollaisena ilmaisumuotona, mikä ikäänkuin kuvastaa kirjaston koko sisällyksen, kaikki sen aarteet. Korttiluettelo näissä kirjastoissa on supistettu kuva itse kirjakokoelmasta, helppotajuisesti ja selvästi järjestetty, helppo käsitellä ja kaikkien käytettävissä. Kultakin kirjaston hyllyille ilmestyneeltä kirjalta pannaan samalla korttiluetteloon yksi tai useampia uusia kortteja, kaikkine valaistuksineen, jotka voivat olla lainaajalle toivottavat tai välttämättömät. Tällaisessa luettelossa edustaa jokaista kirjaa 1) kortti, missä on tekijän nimi tai, jos tekijöitä on useampia, kortti kunkin tekijän nimeä varten, 2) kortti, jossa on kirjan nimiö sekä 3) yksi tai useampia kortteja, joissa on sen tai niitten aineitten nimet, joita kirjassa käsitellään. Amerikkalaisissa *selostuskirjastoissa* (reference libraries) ovat luettelokortit järjestettyinä kahteen sarjaan. Toisessa sarjassa järjestetään kortit aakkosellisesti tekijännimien ja kirjannimiöiden mukaan, ja on

se n. s. nimiluettelo; toisessa sarjassa järjestetään luettelokortit niiden aineitten mukaan, joita kirjoissa käsitellään, ja on tämä sarja n. s. sisällysluettelo. Sekä nimi- että sisällysluettelo ovat yleisön käytettävissä.

Amerikkalaisissa *kiertokirjas'toissa* (circulating libraries) järjestetään yleensä sekä tekijä- ja nimiö- että ainekortit aakkosellisesti yhteen ainoaan sarjaan, niinkuin sanat sanakirjaan; siitä nimi *sanakirjaiuettelo* (dictionary catalog). Tällaista luetteloa on yleisön hyvin helppo käyttää: menetellään samoin kuin hakiessa jotakin tietosanakirjasta. Jotta löydettäisiin aakkosellisesta luettelosta esim. John Ruskinin kirja »Unto this last», tulee, kun tekijän nimi tunnetaan, hakea R. kirjaimesta nimi Ruskin, mistä sitte saapi tietää kirjan täydellisen nimiön y. m. Ellei tekijän nimeä tunneta, vaan ainoastaan kirjan nimiö, saadaan kaikki tarpeelliset tiedot hakemalla U-kirjaimesta Unto this last. Jollei kumpaakaan, ei tekijän nimeä eikä kirjan nimiötä tunneta, mutta tiedetään, mistä kirjassa puhutaan, haetaan luettelon E kirjaimesta sana »Economics» ja sieltä löydetään muitten samaa ainetta käsittelevien kirjojen joukosta tämä haluttuakin. Tai jos lainaustoimistossa tahdotaan tilata kirja nimeltä »The russian advance», mutta sen tekijää ei tunneta, löytyy kirjan luettelokortti R kirjaimesta, »Russian advance». Kun täydellistä nimiötä tuntematta tiedetään, että Beveridgen kirjoittama kirja käsittelee yllämainittua ainetta, haetaan Beveridge kirjaimesta B. Mutta sama kirja löytyy luettelossa vielä vähintään kahdesta hakusanasta, nim. sanoista »Eastern question» ja »Russia: economic conditions», j. n. e. Täten on jokainen kirja amerikkalaisessa kirjastossa tarkasti ja perinpohjin luetteloon pantu, mutta kuitenkin niin yksinkertaisesti ja selvästi, että löytää vastauksen kysymyksiin: onko kirjastolla jokin määrätty kirja 1) joltakin määrättyltä tekijältä? 2) jolla on määrätty nimiö? 3) joka on määrättyä ainetta koskeva? aivan yhtä helposti kuin löytää nimen osotekalenterista tai sanan sanakirjasta. Kussakin luettelokortissa on sitäpaitsi numero, joka ilmoittaa kirjan paikan kirjaston hyllyillä. Mutta ei ainoastaan kirjaa kokonaisuudessaan, vaan myöskin sen tärkeimpiä lukuja tai osia käsitellään samalla tapaa. Ja amerikkalaiset kirjastot pitävät tavallisesti yleensä neljää

luettelokorttia kutakin kirjaa kohti pienenä keskimääränä hyvässä, selvittävässä luetteloteoksessa. Tietysti tällainen luettelonteko edellyttää sekä hyviä teknillisiä tietoja että laajaa perehtymistä kirjoihin ja kirjailijoihin. Siinä on otettava huomioon sekä kukin kirja erikseen että luettelo kokonaisuudessaan.

Korttiluettelo on tavallisesti kirjoitettu kirjoituskoneella, ainoastaan poikkeustapauksin löytyy käsin kirjoitettuja luetteloja. Varakkaat kirjastot painattavat luettelokorttinsakin, niin tekevät esim. Carnegie-kirjasto Pittsburghissa, Washington Public Library y. m.

Tässä yhteydessä pidän soveliaana mainita, miten Washingtonin Kongressikirjasto suuremmilla varoillaan ja työvoimillaan koettaa olla maan muille kirjastoille tukena ja apuna, joten se nykyisen johtajansa, Mr. Herbert Putnamin erinomaisella johdolla todella on asettunut kaikkien amerikkalaisten kirjastojen etunensä ja tullut varsinaiseksi kansalaiskirjastoksi. Kongressikirjastossa painetaan kaikki luettelokortit, ja miltei koko sen kokoelma on yllämainituin tavoin pantuna luetteloon. Mutta kaikkia näitä kortteja pidetään lisäksi kaupan muille kirjastoille. Suurissa kirjastoissa on Kongressikirjaston korttiluettelo kokonaisuudessaan ja pitävät ne sen, erillään omastaan, yleisön nähtävänä ja käytettävänä. Pienet kirjastot ostavat Kongressikirjaston kortteja, mikäli niillä itsellään on samaa kirjallisuutta, ja nämä kortit järjestetään pikkukirjaston omaan korttiluetteloon, säästäen siten sekä menoja että vaivaa, jota oma luettelointi tuottaa. Kongressikirjaston luettelokortit ovat mitä tarkimmat ja täydellisimmät, ja niitä pidetään kaikin puolin mallikelpoisina. Lisäksi ovat ne vielä verraten halpoja, 2 sent. kortti ja ainoastaan $\frac{1}{2}$ sent. kultakin samanlaiselta lisäkortilta. Tuosta halvasta hinnasta huolimatta ei tämä työ tuota taloudellista tappiota Kongressikirjastolle, vaan ennemmin päinvastoin. Kävisi liian pitkälliseksi tässä selvittää niitä menettelytapoja, joita Kongressikirjasto noudattaa helpottaakseen kaikella tapaa tuhansien sen painosta lähtevien luettelokorttien tilaamista ja lähettelemistä. Tahdon vain mainita, että noin 900 laitosta ja yksityishenkilöä ennakolta tilaa suuremman tai pienemmän määrän noita painetuita luettelokortteja, ja että näiden myyntisumma v. 1905—06 nousi noin 17,500 dollariin. Muu-

ten sallittakoon minun tässä tärkeässä kysymyksessä viitata: Library of Congressiin, Card section, Handbook of card distribution with references to bulletins 1—20. 2. edition. Washington 1907. *)

Ennenkuin jätän tämän asian, tahdon lisäksi mainita, että amerikkalaiset kirjastot, suuret tai pienet, eivät tyydy vielä korttiluetteloonkaan, vaan varustautuvat sitäpaitsi kaikenlaatuilla n. k. kirjanimistöillä, siten avustaakseen yleisöä etsimään, mitä se haluaa. Tällaisia kirjanimistöjä kirjoitetaan tavallisesti koneella ja niiden tehtävänä on enemmän satunnaisesti avustaa sekä yleisöä että kirjastoja lisäämällä yleisön halua ja harrastusta kirjaston aarteisiin. Keväisin julkaistaan nimistöjä, joissa mainitaan kirjaston puutarhanhoitoa j. m. s. koskevaa kirjallisuutta, talvisin esim. talviurheilua, jonkun keksinnön tapahtuessa julkaistaan nimistö sellaisista kirjoista, jotka käsittelevät samoja tai samansuuntaisia aineita, historiallisten tai valtiollisten tapahtumien aikana, tai jonkun uuden kunnallisen kysymyksen herättyä taasen luetteloja kaikkia näitä aloja koskevasta kirjallisuudesta j. n. e. Uusia sellaisia luetteloja, käsittäen suuremman tai pienemmän määrän kirjoja tai kirjan osia l. lukuja, runokokoelmien runoja (esim. jonkun historiallisen muistojuhlan aikana), sanoma- ja aikakauslehtien kirjoituksia, kaikenlaisia valokuvia ja kuvia, lyhyesti sanoen, kaikkea, jolla voi olla merkityksensä johonkin määrättyyn asiaan nähden, sellaisia luetteloja julkaistaan miltei joka päivä, naulataan julistustauluille, helposti kaikkien kirjastossa-kävijöiden nähtäväksi, sekä monistetaan niin suurissa määrissä, että kävijät saavat ottaa niitä mukaansa kotiin.

Kaikessa luettelonteossa, olkoon sitte kysymyksessä korttiluettelo, kirjanmuotoinen luettelo tai vaikkapa vain kirjanimistö, noudatetaan Amerikassa lisätiedoilla varustettuja luetteloilmoituksia. S. o. luetteloilmoitus sisältää paitsi tavallisia tietoja, niinkuin tekijän nimestä, kirjanimiöstä, muodosta, painatusvuodesta ja painatuspaikasta y. m., myöskin selityksen itse kirjasta. Tässä selityksessä voidaan yksinkertaisesti mainita kirjan sisällys, mutta siinä voipi

*) Katso myös: Trommsdorff, P. Die gedruckten Katalogzettel der Kongressbibliothek in Washington. Zentralblatt für Bibliothekswesen, 21, 1904, siv. 42—51.

myöskin olla otteita etevien arvostelijain arvosteluista j. m. s. ja usein tuollaiseen selitykseen sisältyy kaikki tuo ynnä lyhyet tiedonannot tekijästä tai aineesta.

Päivän selvää on, että tällaiset ilmoitukset ovat suuriarvoiset ja erinomaisen suureksi avuksi kirjallisuutta etsivälle yleisölle; saapihan jo luettelokortista tietää, että yksi kirja käsittelee jotakin ainetta yhdeltä näkökannalta, toinen kirja käsittelee samaa ainetta toiselta kannalta ja että vielä kolmannessakin kirjassa jokin luku tai osa käsittelee samaa ainetta kolmannelta kannalta j. n. e. Tässäkin suhteessa siis on kaikin puolin koetettu säästää yleisön aikaa ja vaivaa sen käydessä kirjastoissa ja sen kautta myöskin lisätä sen halua luselemiseen ja sen rakkautta kirjoihin.

Seuraavat esimerkit ovat otetut osaksi Kongressikirjaston, osaksi Pittsburghin Carnegien-kirjaston luetteloista. Lyhyiden vuoksi seuraa tässä ainoastaan yksi (1:o) täydellinen jäljennös amerikkalaisesta luettelokortista (Kongressikirjastosta). Muissa esimerkeissä mainitsen ainoastaan nimiötiedot ja luettelokorttien lopussa olevat tiedonannot.

1:o) ainoastaan sisällysilmoitus:

Flammarion, Camillo = Nicolas Camille, 1842—

Ukkonen ja salama. Kirj. Camille Flammarion. Käänt. Walter Mostyn. Boston, Little, Brown ja Kump., 1906.

3 s. l., 281 s., 1 l. front 19½ cm.

SISÄLLYS. — Salaman uhrin. — Ilmaston sähköisyys ja myrskypilvet. — Leimaus ja ääni. — Tulikuulat. — Salaman vaikutukset: Ihmisiin. Elämiin. Puihin ja kasveihin. Metalleihin, esineihin, taloihin y. m. — Ukkosenjohtajat. — Salaman pöirrelmät.

1. Salama I. Mostyn, Walter, käänt.

6—17880

Kongressin kirjasto

QC966.F58

2:o) kirjan sisällyksen esitys:

Warren, F. M.

Novellin historia ennen 17 vuosisataa.

Johdantoluvussa selitettyään »kertomuksen», »romanssin» ja »novellin» erotusta, tekijä käsittelee kreikkalaisia novelleja, ritariajan romanssia, Italian ja Espanjan maalauskertomuksia ja espanjalaisia *picaresco* novelleja, seikkaperäisesti selostellen teoksia sellaisia kuin »Gallian Amadis», »Englannin Palmerin», »Montemayorin Diana» y. m.

3:o) otteita arvosteluista:

Posnett, H. M.

Vertailevaa kirjallisuutta.

»On enemmän sosiaalinen kuin kirjallinen tutkimus; tutkielman aineena on kehityksen yleinen esitys, sen lukija saa entistä täydellisenmän ja tarkemman esityksen siitä, kuinka kirjallisuus on ollut kansan valtiollisten vaihteitten vaikutusten alainen ja ollut osallinen sekä hengen että siveyden kehityksessä.» *Nation*, 1886.

4:o) sekä sisällysluettelo että arvostelu:

Brown, M. W

Säästäväisyyden kehitys.

Sisällys: Säästämistavat. — Säästäväisyys kodissa. — Yksilölliset säästölaitokset. — Osuustoiminnalliset säästö- ja rakennuslainayhdistykset. — Kansan pankit. — Vakuutukset. — Englantilaiset hyväntekeväisyysseurat. — Johtopäätöksiä. — Liitteitä. — Hakemisto.

»On kirjoitettu erityiseltä katsantokannalta — hyväntekeväisyyskannalta — ja varoittaa usein keinotekoisesta toiminnasta tällä alalla. Se on kuitenkin mieltäkiinnittävä siinä kohden, että se esittää, mitä on tehty köyhyyden poistamiseksi järjestetyn hyväntekeväisyyden ja köyhäin oman yhteistoiminnan kautta.» *Literature*, 1899.

5:o) elämäkerrallisia tietoja tekijästä sekä lyhyt tiedonanto sisällyksestä:

La Gironnière, P. P. de.

Kaksikymmentä vuotta Filippineillä.

Tekijä, ranskalainen lääkäri, oleskeli Filippineillä vuosina 1819—1839.

Kirja sisältää suureksi osaksi kuvailuja alkuasukkaiden tavoista.

6) elämäkerrallisia tietoja kirjassa esitetystä henkilöstä, y. m.

Nettleship, J. T.

George Morland ja kehitys hänestä eräisiin myöhempiin maalareihin.

Englantilainen laatukuva- ja eläinmaalaja (1763—1804), monessa suhteessa parhaitten hollantilaisten maalarien vertainen. Myöhemmistä maalareista tekijä liittää häneen Bramleyn, La Thanguen ja Stanhope Forbesin. Erinomaisia Morlandin teosten jäljennöksiä.

j. n. e.

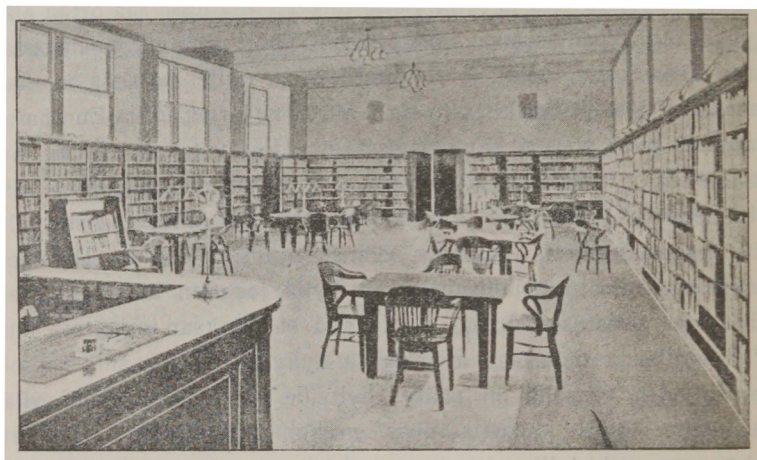
Tällainen luettelotyö, sellaisena kuin se amerikkalaisissa kirjastoissa suoritetaan, tuottaa tietysti paljon lisätyötä ja paljon lisämenoja. Mutta, kuten jo olen sanonut, Amerikassa huolehtivat sekä yksityiset että valtio ja kunta kaikin tavoin kirjastoistaan ja pitivät näitä tärkeinä keinoina maan edistymiseen ja vaurastumiseen. Senpätähden kykenevätkin Yhdysvaltain kirjastot kaikin tavoin ja kaikin keinoin laajentamaan ja täydentämään hyödyllistä toimintaansa.

Avoimet hyllyt.⁸⁾

Se seikka, että kirjastolla on osa kirjoja, jotka välittömästi ovat yleisön käytettävissä ja joita yleisö tarpeen vaatiessa saa ottaa alas hyllyiltä ja jälleen asettaa inne takaisin, ei ole outo europalaisissaakaan kirjastoissa, vaan on se toteutettuna miltei kaikissa vanhan maailman tieteellisissä kirjastoissa. Mutta ne kirjat, jotka Europassa vapaasti ovat yleisön käytettävissä, muodostavat vain näiden kirjastojen n. k. selostuskirjallisuuden, s. o. kokoelman aikakauslehtiä, yleistiedettä, sanakirjoja ja kaikenlaatuisia hakukirjoja, historiallisia, maantieteellisiä, filosofisia, elämäkerrallisia j. n. e. Tällainen kokoelma selostuskirjallisuutta on kyllä jokaisen amerikkalaisen kirjaston selostusosastossa, mutta sitä ei suinkaan tarkoiteta, kun Yhdysvalloissa puhutaan avonaisista hyllyistä. Vaan sillä tarkoitetaan, että yleisöllä on pääsy hyllyille, joilla on paitsi yllämainittua myös kaikenlaatuista muuta kirjallisuutta, esim. erilaista ammattikirjallisuutta, ja että yleisö vapaasti saa käyttää näillä hyllyillä olevia kirjoja. Avonaiset hyllyt ovat eri tavalla järjestettyinä eri paikoissa. Suurissa keskuskirjastoissa käytetään tähän tarkoitukseen tavallisesti erityistä salia, jonka seiniä pitkin kulkee jotenkin matalia hyllyjä, niin että lyhyetkin henkilöt helposti ulottuvat ylimmälle hyllylle. Kirjat ovat järjestetyt näille hyllyille saman luokitusjärjestelmän mukaan, jota kirjastossa muutenkin noudatetaan; suuret, selvät nimilevyt ilmaisevat kävijöille kirjallisuuden eri luokat, jotka on sijoitettu eri hyllyille, esim. historiaa, jumaluusoppia, matematikkaa j. n. e. Avoinhylly-kokoelmat ovat valitut erittäin huolellisesti; niissä on monta maailmankirjallisuuden mestariteosta eri aloilta sekä parasta uusinta kirjallisuutta kultakin alalta. Tuon-

tuostakin lisätään avonaisten hyllyjen sisällystä uusilla pääkokoelmasta tuoduilla aineksilla.

Sitäpaitsi on tässä avoinhylly-salissa mukavia tuoleja ja pöytiä, ja kukin voi hyllyiltä ottaa miten paljon kirjallisuutta tahansa, lukea kirjat kokonaan tai osaksi, sekä sitten valikoituaan viedä, jos tahtoo, halutut kirjansa lainausosastoon, jossa ne toimitetaan hänelle kotilainaksi. Siksipä ovatkin avoinhylly-salit aina sijoitetut lainausosaston viereen, usein niin, että lähtiessä tarkastuksen vuoksi täytyy kulkea siellä palveluksessa olevien virkamiesten näkyvitse.

Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Keskuskirjaston avoinhylly-sali.

Monet keskuskirjastot, joilla on hyvinkin suuret kirjakokoelmat, yli 100,000 nidosta, antavat yllämainitulla tavalla koko kokoelmansa yleisön käytettäväksi. Niin on laita Clevelandissa (Ohio), Springfieldissä (Massachusetts), Newarkissa (New Jersey) ja monessa muussa, kun taas toiset kirjastot avonaisille hyllyille asettavat suurimman osan kokoelmistaan, elleivät ne kokonaisinaan niille mahdu. Niinpä on Bostonin kirjastolla 200,000 ja Brooklynin 60,000 nidosta avonaisilla hyllyillä.

Muissa suurehkoissa kirjastoissa on avoinhylly-kokoelma säännöllisesti noin 20,000 nidoksen suuruinen.

Miltei kaikissa pienemmissä kirjastoissa, s. o. sellaisissa, joiden nidosluku on alle 100,000, ovat kokoelmat kokonaan tai suurimmaksi osaksi asetettuina avoimille hyllyille.

Kaikissa sivukirjastoissa, joissa, kuten toisessa kohdassa olen maininnut, ei suurempaa nidoslukua kuin 20,000—25,000 pidetä toivottavana, on koko kirjaston kokoelma sijoitettu avonaisille hyllyille. Se on järjestettynä joko niin kuin tässä on selitetty keskuskirjastojen avoinhylly-kokoelmista tahi myöskin ovat kirjaston kaikki hyllyt säteittäin puolimpyrässä, lainaustoimisto keskipisteenä. Tämä viimeainittu järjestely on sivukirjastoissa erittäin sovelias kaikissa suhteissa. Pääsy hyllyille on mukava ja helppo ja lainaustoimiston virkamiehet voivat pitää niitä silmällä, joten niitä helposti ja tehokkaasti voi valvoa. Tämä hyllyjen järjestely on sitäpaitsi hyvin hauskannäköinen.

Tässä yhteydessä en voi olla mainitsematta sitä avoinhyllykirjastomuotoa, minkä Providence (Rhode Island) Public Libraryn johtaja Mr. W. E. Foster on siihen kirjastoon perustanut. Kymmenen vuotta sitte avasi näet Mr. Foster kirjastoonsa osaston, jota hän kutsui ja jota vieläkin kutsutaan »The Standard Library». Kuten nimikin ilmaisee, on tässä kirjasto-osastossa maailmankirjallisuuden mestariteoksia; Mr. Foster on tähän koonnut erinomaisinta kaikista maista ja kaikilta aikakausilta, erinomaisinta ei ainoastaan sisällyksensä puolesta, vaan mainitun kirjallisuuden parhaimpia painoksia ja parhaimmassa ulkoasussa. Tuohon kirjakokoelmaan sisältyy muutamien satojen eri kirjailijoiden kootut teokset alkukielisinä ja englanninkielelle käännettyinä. Ei mitään »Standard Libraryn» hyllyillä olevista kirjoista anneta kotilainaksi, mutta samat kirjat ovat kirjaston pääkokoelmassakin ja voidaan sieltä lainata koteihin. Tämä asia on ilmoitettuna jokaisessa avoimilla hyllyillä olevassa kirjassa. Koko huone on aistikkaasti sisustettu ja tekee mukavine tuoleineen, sohvineen ja pöytineen viihdyttävän vaikutuksen. Syy, miksi Mr. Foster on tämän lempiaatteensa toteuttanut, on päivän selvä. Hän tahtoo, tarjoomalla yleisölle parhainta mitä kirjastossa on, hyvinä painoksina sekä ulkoasultaan kauniina ja aistikkaina, tutustuttaa tuota yleisöä tämäntapaiseen kirjallisuuteen ja siten herättää

sen halua siihen sekä näin johtaa kirjallista aistia uusille urille, roska-kirjallisuudesta maailman klassillisimpiin teoksiin. On tietysti vaikeata luvuissa ilmoittaa tämän osaston työn tuloksia eikä siitä paljoa selviä. Se vain on varmaa, että tässä kirjastossa ahkerasti käydään, jopa niinkin ahkerasti, että Mr. Foster minun kysymykseeni tästä asiasta vastasi olevansa tyytyväinen; ja se on jo paljon, sillä amerikkalaisia kirjastonhoitajia näytti minusta siinä suhteessa olevan vaikea tyydyttää. Mutta onhan myöskin selvää, että mikäli »The Standard Libraryssa» paljon käydään, sikäli sen kirja-aarteet ovat kyenneet houkuttelemaan ja viehättämään. Ja silloin onkin tämä kirjasto saavuttanut tarkoituksensa. Ken kerran on mieltynyt esim. Shakespearen, Carlyleen, Danteen, Goetheen tai Macaulayhin, mainitaksemme ainoastaan muutamia nimiä joukosta, hän tuskin sitte enää mieltyneen nykyajan roskakirjallisuuteen.

Minusta tuntuu päivän selvältä, että tällä lajilla avoinhyillykirjastoja täytyy olla suuri merkitys. Itse henki, joka vallitsee tässä huoneessa, vaikuttaa kasvattavasti ja kohottavasti. Jokaisen, ken sinne astuu, valtaa ikäänkuin hartaus, samoin kuin viehättävän maalauksen tai valtaavasti vaikuttavan kuvanveistoksen eteen tultaessa. Ja niinhän tuleekin olla: miksikä kirjan kätkemä mestariteos olisi vähemmän kunnioitettava kuin kankaalle tai marmorisiin ikuistettu?

Paitsi tässä mainittuja, on olemassa vielä yksi laji avoinhyillykirjastoja, nim. lastenkirjastot. Mikäli tunnen, ei Amerikassa ole ainoatakaan lastenkirjastoa, missä eivät kaikki kirjat olisi järjestettyinä tähän tapaan, tavallisesti matalille, pitkin seiniä kulkeville hyllyille, jotka ovat varustetut suurilla selvillä ilmoituksilla kutakin kirjallisuuslajia varten.

Viime vuosikymmenien aikana on amerikkalaisessa kirjastomaailmassa ahkerasti väitelty avoinhyilly-järjestelmän hyväksyttävyydestä tai hyljättävyydestä, ja tämän järjestelmän kannattajat ovat loistavasti päässeet voitolle. Harvassa lienee nykyään enää niitä amerikkalaisia kirjastonhoitajia, jotka eivät tunnustaisi tämän järjestelmän sekä olemisoikeutta että myöskin niitä melkoisia etuja, joita se kaikissa suhteissa tarjoaa. Ken on tottunut suljettuihin kirjakokoelmiin tai lukittuihin kirjakaappeihin, häneen tekee kum-

mallisen vaikutuksen nähdä, miten amerikkalainen yleisö vapaasti ja luontevasti, kuten kotonaan, liikuskelee yleisten kirjastojen kirjahyllyjen ja kirja-aarteitten keskellä, sekä miten se itse hyllyiltä valitsee ja ottaa sen tai ne kirjat, joita se toivoo. Suorastaan liikuttavaa oli nähdä lapsia, etenkin pikkulapsia, lastenosastossa ja huomata, miten tottuneesti ne käsittelivät kirjoja, miten kirjoja ja hyllyjä yleensä kohdeltiin järjestyksenmukaisesti ja tarkasti sekä miten huolellisesti uutta kirjaa valittiin.

Menin usein lasten keskelle ja koetin saada selville niitä perusteita, joiden mukaan he tekivät valintansa, ja ne olivat monenlaiset. Kerran näin pienen, noin yhdeksänvuotiaan pojan, joka valikoimistaan valikoi; hän aloitti uskonnollisten kirjojen osastosta ja haeskeli joka osaston kirjoista aina satukirjoihin saakka, kunnes hän viimein päätti, minkä kirjan otti. Minä pyysin saada nähdä sitä ja kummasuin, että hän oli valinnut siksi vakavan kirjan, jotakin oloista ja tavoista Saksassa. Hän näytti kuitenkin valintaansa siksi tyytyväiseltä, etten voinut olla kysymättä, oliko hän saksalainen sekä miksi hän oli valinnut juuri sen kirjan. Sain silloin tietää, että hän oli syntynyt Amerikassa, vaan että äiti oli saksalainen ja ymmärsi englanninkieltä ainoastaan sen verran, että saattoi seurata mukana, kun hän ja hänen poikansa yhdessä lukivat. Senvuoksi oli hän valinnut sellaisen kirjan, että, kuten hän sanoi, »sekä äidillä että minulla olisi siitä huvia». Tämä pieni esimerkki osottanee, mikä arvo yleisölle saattaa olla noista avoimista hyllyistä. Kuka muu kuin hänen pikku poikansa olisikaan voinut tuolle saksalaiselle siirtolaiselle valita sellaista, josta saattoi olla sekä hyötyä että huvia niin hyvin äidille kuin pojallekin?

Sen jälkeen kun minulla itselläni oli muutamien kuukausien aikana joka päivä tilaisuus tarkoin tutustua avoinhylly-järjestelmään ja sen vaikutuksiin, tekee mieleni yhtyä huudahtamaan Clevelandin Public Libraryn johtajan, Mr. W. H. Brettin kanssa, joka on tämän järjestelmän ensimmäisiä ja innokkaimpia esitaistelijoita: »Ei tarvita mitään todistuksia avointen hyllyjen hyväksi — ne, jotka tätä järjestelmää vastustavat, tuokoot julki perustelunsa.» Mutta hän jatkaa kuitenkin selittäen, miksi hän pitää avoimia hyllyjä aivan

itsestään oikeutettuina: »Meillä on yleisissä kirjastoissa yleisön kirjoja, ostettuina sen omilla rahoilla ja säilytettyinä kirjastoissa, jotka on rakennettu samaisen yleisön käytettäväksi. Tätä yleisön oikeutta käyttää kirjastoa ei saa rajoittaa millään tapaa, joka ei ole ehdottomasti välttämätön yleisön etujen valvomiseksi. Senvuoksi ei vapaan kirjaston myöskään tarvitse puolustaa kantaansa tässä kysymyksessä — puolustautua tulee päinvastoin sen kirjaston, joka sulkee kirjansa yleisöltä — sellainen kirjasto on velkapää perustelemaan jokaista kielteistä määräystä, jonka se antaa, jokaista kirjaston käyttämisrajoitusta, jonka se säätää kävijöille, jokaista estettä, jonka se pysyttää yleisön ja sen omien kirjojen välille.»*)

Ennenkuin käyn esittämään syitä tämän järjestelmän sekä puolustamiseksi että vastustamiseksi tahdon ensiksi huomauttaa, että Amerikassa ei tietysti milloinkaan tule kysymykseen sijoittaa avoimille hyllyille harvinaisia tai yleensä sellaisia kirjoja, joitten sijalle olisi vaikeata saada uusia kappaleita, jos ne tavalla tai toisella katoaisivat tai vahingoittuisivat. Kaikki tuollainen kirjallisuus pidetään Amerikassakin lukkojen takana ja otetaan esille vain pyydettyäessä. Samoin on laita harvinaisten ja kallisarvoisten kuvateosten. Huomata kuitenkin tulee, että ratkaisevana seikkana siihen nähden, onko kirja sijoitettava avoinhylly-kokoelmaan vai ei, on suuremmassa määrässä se, miten vaikea sen sijalle on saada uusi kappale, kuin sen kirjamarkkinoilla käypä hinta, tämä tietysti jossakin määrin johtuen amerikkalaisten kirjastojen hyvistä taloudellisista oloista, ainaakin ruotsalaisiin kirjastoihin verrattaessa.

Avoinhylly-järjestelmän vastustajilla on oikeastaan vain kaksi moitetta niitä vastaan. Ensimmäisenä monet kirjain hukkumiset, joitten sanotaan olevan seurauksena tästä järjestelmästä, ja toisena kirjain epäjärjestys, jota pidetään mahdottomana välttää, jos yleisö saa niitä vapaasti pidellä. Mitä kirjain hukkumiseen tulee, on tietenkin ensi kädessä otaksuttavissa, että joukko kirjoja luvatta viedään kirjastosta, jos ken hyvänsä itse pääsee hyllyille. Näin tulee ajatelleeksi ehdottomasti se, ken ensimmäistä kertaa näkee tai kuulee

*) Katso: Discussion on open shelves in the light of actual experience. Library Journal, 1899, C. 136.

amerikkalaisia avoimia hyllyjä käytettävän. Kaikissa niissä kirjastoissa, joissa minä matkallani kävin, ja niitä oli satoja, kyselin alituisen kirjastonhoitajilta, eivätkö kirjastot menetä paljon kirjoja avoimihylly-kokoelmistaan. Ja alituisen sain saman vastaukseksi, että ne tietystikin joka vuosi menettävät melkoisen joukon kirjoja. Mutta yleensä ovat menetetyt kirjat vähempiarvoisia, enimmäkseen romaanuja y. m. s., joten menetettyjen kirjojen yhteinen *arvo* ei ole sanottavan suuri; korkeintaan se lasketaan pariksi sadaksi dollariksi vuodessa suurissakin kirjastoissa. Kirjat hukkuvat useasti huolimattomuudesta, ja kappaleita, joita on pidetty hukkaantuneina, palautuu usein kuukausien jopa vuosienkin perästä, kun lainaajat muuttaessaan tai muuten ne löytävät. Mutta vaikka otaksuttaisiinkin, että iso kirjasto vuosittain menettäisi kirjoja esim. 4—500 dollarin arvosta, niin ei tämä rahamäärä ole siksi suuri, että sillä voitaisiin palkata edes *yksi* kirjastoapulainen lisäksi kirjastoon; ja jos yleisö estettäisiin hyllyistä, olisi *useita* uusia apulaisia palkattava, jotta yleisöä voitaisiin tyydyttävästi palvella, Yhdysvalloissa kun yleensä kirjastoissa kävijäin luku on kovin suuri. Mitä tämän seikan puhtaasti taloudelliseen puoleen tulee, ovat siis avoimet hyllyt, kirjojen hukkaantumisesta huolimatta, ennemminkin säästöä.

Mitä taas tämän seikan siveelliseen puoleen tulee, on näyttäytynyt, että milloin kirjoja kirjastoista suorastaan varastetaan, näihin varkauksiin säännöllisesti ovat syypäät vain joku tai jotkut kirjastossa-kävijät, jotka säännöllisesti ja järjestelmällisesti anastavat kirjastosta kirjoja, joita he itse tarvitsevat, mutta joita he eivät joko tahdo tai voi ostaa. Amerikkalaisissa kirjastoissa on näet tehty se huomio, että suurempia kirjavarkauksia tavallisesti ei tehdä siinä mielessä, että kirjat myytäisiin, mikä tietysti on vaikeata ja uskallettua, ne kun ovat monella tavalla merkityt ja leimatut ja varkaan jäljille siten helposti voitaisiin päästä.

On usein huomattu, että kirjavarkaudet kirjastoista ovat n. k. sivistyneisiin luokkiin kuuluvien henkilöiden tekemät, sellaisten henkilöiden, jotka sattumalta tarvitsevat tahi muuten asianharrastuksesta haluavat kysymyksenalaisia kirjoja. Niinpä löydettiin kerran erään insinöörin luota noin 80 varastettua kirjaa, jotka käsittelivät jonkin-

laisia koneita, erään kaupungin johtonaisten luota kokonainen ro-
maanikokoelma j. n. e. Sellaisista varkauksista saadaan tavallisesti
selkoa salapoliisin avulla, syylliset saavat asianmukaisen rangais-
tuksen, ja, mikä parempi, kirjasto saa kirjansa takaisin. On tapana
vedota tähän seikkaan osotettaessa, ettei ole syytä väittää avointen
hyllyjen johdattavan yleisön suurta joukkoa kiusaukseen anastaa
toisten omaisuutta. On näet huomattu, että milloin tuollainen varas
tavalla tai toisella on tehty vaarattomaksi, myöskin varkaudet yleensä
tästä kirjastosta lakkaavat, eikä siis voi sanoa avoimien hyllyjen
vaikuttavan huonosti siinä suhteessa, että ne olisivat houkutusena
varkauteen *)

Lopuksi pitävät avoinhylly-järjestelmän kannattajat, ja mie-
lestäni aivan oikein, vääränä riistää suurimmalta osalta yleisöä heidän
etuoikeutensa saada vapaasti liikkua omassa kirjastossaan ja va-
paasti käsitellä omia kirjojaan, sentähden, että heidän joukossaan on
joku vähemmän rehellinen yksilö. Eihän niin tehdä yhteiskunnan
muillakaan aloilla, vastattiin usein kysymyksiini. Eihän kaikkia
yhteiskunnan jäseniä rangaista, vieläpä etukäteen, vaikkatiedetäänkin
heidän joukossaan olevan epärehellisiä henkilöitä. Miksikä sitten
niin tekisimme kirjastoissamme?

Toinen muistutus, jonka avoinhylly-järjestelmän vastustajat te-
kevät sitä vastaan, koskee tuota seikkaa, että kirjastossa-kävijät,
otettuaan kirjan paikoiltaan, sitte joko muistamattomuudesta tai
huolimattomuudesta eivät pane sitä takaisin oikealle paikalleen. On
eittämätön tosiasia, että joskus niin tapahtuu. Mutta vuosien kuluessa
on osottautunut, että tästä ei ole koitunut mitään vahinkoa. Tämä
johtuu tietysti etupäässä siitä yksinkertaisesta ja helppotajuudesta
tavasta, jonka mukaan amerikkalaiset kirjastot yleensä järjestävät

*) Minun tulee tässä yhteydessä mainita, että suuri määrä kirjoja ka-
too vuosittain varkauden kautta niissäkin kirjastoissa, joissa on ryhdytty
mitä ankarimpiin toimenpiteisiin kirjavarauksien estämiseksi ja joissa
avonaisia hyllyjä ei ole. Niinpä esim. valitetaan Berlinin Kunink. Kir-
jastossa suurista kirjanmenetyksistä vuosittain, ja tutkimusmatkallani kesällä
1908 näin, tässä kirjastossa käydessäni, kaikkialla seinillä sekä eteisissä
että saleissa suuria punaisia ilmoituksia, joissa kävijöiden varoitukseksi
tehdään tiettäväksi, että eri henkilöt on eri pitkiä ajoiksi tuomittu ran-
gaistustyöhön Kunink. Kirjastosta tekemistään varkauksista.

kirjansa, sekä siitä, että kukin kirja on niin selvästi merkitty. Kävisi liian laajaksi tässä tehdä selkoa amerikkalaisten luokittelu- ja numerointisjärjestelmistä. Mutta onhan selvää, että kun kutakin kirjallisuuden luokkaa merkitään määrättyllä numerolla tai kirjaimella ja vielä lisäksi kukin sen luokan kirja on varustettu omalla numerollaan, ei pitäisi olla erittäin vaikeata huomata, onko kirja joutunut väärään osastoon tai väärälle paikalle toiseen kirjaan verrattuna. Tässä on näet huomattava, että jokaisen kirjan selässä on selvä sekä luokkasetä kirjanumero. Kirjoja hyllyiltä otettaessa ja niille pantaessa käytetään Amerikassa hyvin paljon puolikasvuisia poikia ja tyttöjä, jotka helposti ja varmasti oppivat tämän työn. Muutamissa kirjastoissa pyydetään, ettei yleisö itse panisi käytettyjä kirjoja paikoilleen; tuohon tehtävään käytetään silloin tällaista juoksupoikaa tai juoksu-tyttöä. Mutta, kuten jo sanoin, ei kirjojen asetteleminen avonaisille hyllyille ole tuottanut niin paljoa sekaannusta kuin alussa pelättiin. Lastenosastoissakin sallitaan lasten itse panna käytetyt kirjat takaisin, ja yleisenä mielipiteenä on, että tämä on hyödyksi lapsille, jotka täten perehtyvät yhä kirjoihin ja oppivat järjestystä.

Mutta vaikkapa nyt kokemus osottaakin, että pääasialliset muistutukset avoimia hyllyjä vastaan eivät ole erittäin päteviä, niin ehkäpä joku arvelee, että niiden tarjoamat edut eivät liioin ole suuriarvoisia? Olenhan esim. ennen maininnut, että amerikkalaiset kirjastot yleisön käytettäväksi jättävät erinomaisia mallikelpoisia luetteloja ja että samaa yleisöä kirjastossa palvelevat kohteliaat ja ystävälliset sekä kirjastoihinsa täysin perehtyneet virkamiehet. Totta, mutta voiko mikään luettelo maailmassa korvata itse kirjaa, tai voiko taitavin ja avuliain kirjastonhoitaja korvata sitä hyötyä ja huvia, jota minulla on saadessani *itse* valita haluamaani kirjallisuutta? Henkilölle, joka harjoittaa tutkimustyötä jollakin alalla, ovat avoimien hyllyjen tarjoamat edut niin tuntuvat, että siitä tuskin voitaneen olla muuta kuin yksimielisiä; ja myöskin Europan tieteellisissä kirjastoissa (esim. Tukholman Kunink. kirjastossa) saapi toisinaan jokunen tiedemies käyttää hyväkseen tuota suurta etua päästä itse kirjakokoelmaan käsiksi. Ja kuitenkin juuri tiedemies ja tutkija paljoa helpommin kuin kaikki muut ymmärtävät käyttää hyväkseen luetteloja ja muita kirjallisia apukeinoja löytääkseen, mitä tahtovat.

Mutta löytyy henkilöitä, joille avoimet hyllyt ovat vielä suurempiarvoiset, ne henkilöt nim., joilla ei ole halua lukemiseen ja jotka sen johdosta hyvin puutteellisesti tai eivät laisinkaan tunne kirjallisuutta. He tulevat kirjastoon kerran kenties uteliaisuudesta, toisen kerran kenties siksi, että heillä sattumalta ei ole muuta tehtävää. Silloin on kirjaston tehtävänä aarteittensa lumousvoimalla vetää puoleensa noita häälyviä kirjastossa-kävijöitä, jotta heistä tulisi tietoja etsivä ja kirjahaluinen yleisö. Mutta tätä ihmettä, sanovat amerikkalaiset kirjastonhoitajat, emme me eivätkä edes parhaimmat, oivallisimmat luettelot voi saada aikaan. Sellaiset henkilöt, joista tässä on puhe, eivät mielly mihinkään luetteloihin; ne vaikuttavat heihin enemmän pelottavasti eivätkä sitäpaitsi suurestikaan hyödytä, koska noilla ihmisillä on niin puutteellinen kirjallisuustuntemus. Eivätkä tällaiset kirjastossa-kävijät kernaasti käänny virkailijainkaan puoleen, sillä heidän vaillinaisen tietonsa kirjaston varoista ja siitä, mitä he itse oikeastaan haluavat, tekee heidät ujoiksi ja epävarmoiksi. Sallittakoon sellaisten ihmisten päästä yhteyteen itse kirjojen kanssa; sallittakoon kirjojen suoranaisesti ilman välittäjää puhua heille omaa kaunopuheista kieltään, vaikuttaa heihin, toisin sanoen, sallittakoon näiden ihmisten itse mennä kirjaston kirja-aarteitten keskelle, itse oleskella näiden kirjojen joukossa, itse käsitellä niitä, itse seuloa, mikä kutakin miellyttää, ja tuloksena on oleva, että näille ihmisille avautuu uusi maailma, jonka ihanuutta ja rikkautta he eivät ennen ole voineet aavistaakaan. Sellaiset henkilöt, jotka muuten nopeasti silmäiltyään luetteloa ehkä poistuvat siinä mielessä, että kirjasto ei ole heidän oikea paikkansa, huomaavat nyt päinvastoin, että se on olemassa juuri heitä varten yhtä paljon kuin kaikkia muitakin varten, että sieltä löytyy, mitä he haluavat, ja että se heille auliisti tarjoaa aarteitaan. Itse kirjojen vaikutuksesta rupeavat täten sadat ja tuhannet ihmiset vähitellen ahkerasti kirjastoissa käymään.

Mutta amerikkalaiset kirjastonhoitajat huomauttavat vieläkin eräästä suuresta edusta, jonka avoimet hyllyt tuottavat. Ne johtavat yleisön suuria joukkoja, kirjallisuuteen vähemmän perehtyneitä lukemaan parempaa ja arvokkaampaa kirjallisuutta. Ne, jotka lukevat vain roskakirjallisuutta y. m., eivät muuta tunnekaan. Kun

he tulevat kirjastoon ja kun heidän on luettelosta valikoiminen, valitsevat he varmaankin sellaisen tekijän kirjoja, jommoisiin he ennenkin ovat tottuneet. Mutta sallittakoon näiden ihmisten päästä itse kirjojen keskeen, niin he saavat nähdä, että on olemassa tuhansittain hauskoja, paremmankin laatuksia kirjoja, joista he saavat suuremman henkisen säästön. Sallittakoon näiden ihmisten itsensä vapaasti valikoida kirjansa ja »yhdeksässä tapauksessa kymmenestä», sanoo Kongressikirjaston johtaja, Mr. Herbert Putnam, »valitsevat he toisen kirjailijan ja paremman kirjan kuin jos olisivat valinneet luettelon mukaan». The Library Journalin 1894:n vuosikerrassa julkaistaan selostus eri tuloksista, joita avoinhyllä-järjestelmistä on saatu noin sadassa eri kirjastossa. Useimmissa kirjastoissa on tuo järjestelmä, mikäli sitä on sovellettu, tuottanut edullisia tuloksia, ja useimmiten painostetaan juuri sitä etua, että tämä järjestelmä johtaa arvokkaamman kirjallisuuden lukemiseen. Onpa kolme kirjastoa maininnut tilastojensa osottavan vielä senkin, että kaunokirjallisuuden lukeminen on vähentynyt ja paremman kirjallisuuden tutkiminen lisääntynyt, sittekin avoimet hyllyt näissä kirjastoissa tulivatkäytäntöön*).

Ottamatta lukuun avoimien hyllyjen tuntuvimpia etuja, nim. kirjastossa-kävijöiden ja käytetyn kirjallisuuden lisättyä määrää, sekä lisäksi arvokkaamman kirjallisuuden lukemista, johon ne tuntuvat johtavan, on näillä avoimilla hyllyillä sekin ominaisuus, että kirjasto niiden kautta saapi erittäin miellyttävän ja kodikkaan leiman. Amerikkalaisissa kirjastoissa ollessani tuntui minusta ikäänkuin olisin oleskellut hyvin varustetuissa yksityiskirjastoissa, ja minä luulen, että lainaajista tuntuu kuin he kukin oleskelisivat juuri omassa kirjastossaan. Tämän kodikkuustunteen otaksuin minä suurimmaksi osaksi avointen hyllyjen ansioksi.

*) Tukholman Kungsholmenin seurakunnan kirjaston ker omuksen mukaan v:ltä 1907 on kaunokirjallisten teosten lainaus tässä kirjastossa tehnyt 77.2 % koko lainausliikkeestä, mikä prosenttimäärä kaunokirjallisuuteen nähden, mainitun kertomuksen mukaan, on pienin, mihin missään Ruotsin kansankirjastossa on päästy. Amerikassa tekee kaunokirjallisten teosten lainaus yle nsä noin 50 % koko lainausliikkeestä; korkein prosenttimäärä kaunokirjallisuuteen nähden, minkä minä tuosta maasta tunnen on 77 %, matalin 34 %).

Selostusosasto.

Kaikilla jonkinarvoisilla yleisillä kirjastoilla Yhdysvalloissa tai niiden ulkopuolella on n. s. selostuskirjasto, johon on yhdistetty lukusali, s. o. kirjaston osasto, jossa kävijät voivat lueskella ja jossa he pyynnöstä voivat käyttää kaikkea kirjastossa löytyvää kirjallisuutta, sellaistaakin, jota ei lainata kotiin. Mitä järjestelyyn tulee, eivät amerikkalaiset selostus-osastot oleellisesti eroa europalaisista. Niihin pääsee ilman mitään erityistä lupaa, ja ilman lupaa saa siellä käydessä myöskin lainata mitä tahansa kirjaston kokoelmista. Pitkin selostus-osaston seiniä löytyy avonaisilla hyllyillä muuten kirjaston suuruuden mukaan sovellettu kokoelma n. k. selostuskirjallisuutta, s. o. kaikkia tiedonaloja koskevia käsikirjoja, kaikenkielisiä sanakirjoja, samaten useampikielisiä yleistieteellisiä hakukirjoja, kaikkia arvokkaimpia kirjatieteellisiä apukeinoja, sekä muuta arvokasta kirjallisuutta, joka voi antaa perustietoja tai yleiskatsausta tiedon eri aloihin.

Varsinaisena erona amerikkalaisten ja muitten maitten selostusosastojen välillä on se työ, joka näissä osastoissa vaaditaan virkailevilta kirjastonhoitajilta, ja jonka he myöskin suorittavat. Eipä näet riittä vielä se, että nämät (usein nais-) virkailijat ovat täysin perehtyneet oman osastonsa selostuskirjallisuuteen, niin että he kysyttäessä voivat antaa sitä koskevia valaisevia neuvoja. Selostuskirjastonhoitaja Amerikassa tuntui minusta itse olevan elävä hakukirja, joka aina koetti hankkia perinpohjaista ja laajaa selvitystä kaikkeen, mitä kirjastossa-kävijä voi löytää kyseltävää. Selostuskirjastonhoitajat auttavat yleisöä kaikin tavoin työllä ja neuvoilla, he tekevät täydellisiä opintosuunnitelmia mitä ainetta varten tahansa, jota kir-

jastossakävijä haluaa lueskella; he antavat täydellisiä kirjallisuusluetteloja milloin miltäkin alalta, jota jokin kävijä harrastaa; he vastaavat kaikkiin kysymyksiin mitä ajatella voi, joihin kirjasto kirjakoolemansa kautta voi vastata. Ei löydy mitään, joka olisi heille liiaksi arvokasta tai ala-arvoista, ei mikään vastus ole heille liiaksi suuri, eivätkä he vähääkään säästä vaivojaan, hankkiakseen kysyjälle tyydyttävän vastauksen. Ja näitä kysymyksiä ja neuvoja voidaan pyytää ja esittää joko suullisesti, kirjeellisesti tai puhelimella. Selostusosastossa samoin kuin amerikkalaisen kirjaston muissakin osastoissa on puhelin suosittuna välityskeinona yleisön ja kirjaston välillä, ja kernaasti sitä käytetään.

Tahdon tuoda esiin muutamia esimerkkejä omasta kokemuksestani, käynneiltäni amerikkalaisissa kirjastoissa, valaisemaan sitä, minkä edellä olen sanonut. Eräs henkilö (Ohion) Clevelandissa tarvitsee tärkeätä asiaa järjestäessään Washingtonissa (D. C.) asuvan liikemiehen osotteen. Mitä hän tekee? Hän kysyy puhelimella Cleveland Public Librarysta ja saakin hetken kuluttua toivotun tiedon sekä voi sitte järjestää asiansa. Pari liikemiestä länsi-Amerikassa yhtyy Buffalossa (N. Y.) muutamien muiden liikemiseten kanssa erään kaupan tähden. Ennenkuin kauppa voi syntyä, tarvitsevat he tietoja eräästä toiminimestä Bostonista (Mass.). Miten voivat he niitä saada? Taas kyselemällä puhelimen kautta Buffalon Public Librarysta, jossa selostuskirjastonhoitaja voi vastata kysymykseen, silmäiltyään jotakin liikenumistoa tai sentapaista. Jonkun perheenemännän Madisonissa piti eräänä sunnuntaina valmistaa jokin ruokalaaji, mutta hän oli osaksi unohtanut valmistusohjeen ja huomasi omat keittokirjansa riittämättömiksi. Hänkin sai tietää, minkä halusi, kyselemällä puhelimen kautta Madison Public Librarysta. Nämä esimerkit riittänevät osottamaan, minkälatauisiin kysymyksiin selostuskirjastonhoitajat saavat vastata. Mutta, väittävät monet, eihän tämä olekaan kirjastotyötä. Ei olekaan, euoppalaisten käsityksen mukaan, vaan on kyllä amerikkalaisten. Olen jo ennen sanonut, että amerikkalaiset kirjastot ovat kirjoittaneet lippuunsa: valistusta kaikille. Ja tätä tunnussanaansa he rajoittelematta noudattavat. Kaikille — liikemiehille yhtä hyvin kuin tiedemiehillekin, perheen-

äideille yhtä hyvin kuin ylioppilaillekin. Ei kukaan saa avutta lähteä amerikkalaisesta kirjastosta, mikäli tämän vallassa on apua antaa. Erilaiset ja eriluokkaiset ihmiset haluavat erilaisia tietoja, mutta, sanovat amerikkalaiset kirjastonhoitajat, eihän kirjaston tehtävänä ole kultavaalla punnita näitä tiedusteluja, ratkaistakseen, onko toiseen vastattava, toiseen ei. Lopuksi ehkä kirjasto hyödyttää yhteiskuntaa, jota se viimeiseen asti tahtoo avustaa, yhtä paljon antamalla yllämainitulle liikemiehelle hänen toivomansa osotteen kuin hankkimalla ylioppilaalle tietoja soveliaasta kirjallisuudesta Chaucerin englanninkielen kielio pillisten kummallisuuksien tutkimista varten t. m. s. Oli miten oli, *kirjasto* ei arvostele, se ei tahdo eikä mielestensä voi eikä ole oikeutettukaan arvostelemaan sille tehtyjä kyselmiä. Onhan sen olemisoikeus juuri sen yleishyödyllisyydessä, sen johtavana aatteena on avuliaisuus, mutta ei joitakuuta harvoja valituja, vaan kaikkia kohtaan ilman erotusta, ilman poikkeusta.

Mutta kaikkiin kyselyihin ei vastata yhtä helposti kuin yllämainittuihin. Monet kyselyt vaativat kirjaston sisällyksen määrätyn alan perinpohjaista tutkimista; tällaisessa tapauksessa luvataan halutut tiedot vasta seuraavaksi tai joksikin seuraaviksi päiviksi. Mutta silloin saadaankin täydellinen kirjallinen luettelo kirjaston tuota kysymyksessä olevaa alaa koskevasta kirjallisuudesta. Onhan selvää, että tällaiset erikoiset kirjallistiedot, jotka amerikkalaisissa kirjastoissa kuuluvat päiväjärjestykseen, säilytetään jäljennettyinä kirjastossa, jotta niitä samojen tai samantapaisten kyselyjen sattuessa uudestaan voitaisiin käyttää. Kaikissa kirjastoissa, joissa kävin, näyttivät selostuskirjastonhoitajat oikeutetulla ylpeydellä minulle noita sekä laajuuteensa että lukuunsa nähden melkoisia erikoisia kirjallistietoja, joita he täten vuosien kuluessa olivat laatineet, ja jotka monasti osottavat olevansa arvokkaita apukeinoja selostustyössä.

Lokakuun 21 p. 1907 merkittiin Pittsburghin Carnegien-kirjaston selostusosastossa — minun käydessäni siellä — kyselyjä sopivasta kirjallisuudesta seuraavien aineitten tutkimiseen:

Kananhoitoa.

Irlantilaista runoutta.

Perhe-elämää ja perheoloja nykyajan Persiassa.

Intialaisia nimiä ja niiden historiaa.
 Englantilainen siviilihallinto.
 Nainen vaimona ja äitinä.
 Läänitysvalta Japanissa.
 Muinaisranskalaisia raamatuita.
 Juarez.
 Henkivakuutus.
 Johnstonin kirjallinen kehitys.
 Ex—libris.
 Puolojen viljelys.
 Egyptiläisiä saviesineitä.
 Kreikkalaisen filosofian vaikutus kristinuskoon.
 Ranskan hugenotit Pennsylvaniassa.
 Kirjallinen arvostelu Longfellowin kirjasta »Evangeline».
 Rakennustaiteen historia Egyptissä, Roomassa, Persiassa ja
 Babyloniassa.
 Heidelbergin linna.
 Valoppiirroksia.
 Kirjallinen arvostelu Dickinsonin kirjasta »From king to king».
 Sen lentokirjasen nimi, joka aiheutti John Tillburnen vangitsemisen Cromwellin aikana.
 On itsestään selvää, mikä merkitys amerikkalaisen kirjaston selostusosastolla on lukuhaluiseen yleisöön nähden. Ja että yleisö todella panee arvoa sille avustukselle, jonka se sieltä voi saada, ja sille kelpo työlle, jota siellä suoritetaan, sen todistavat nuo lukuisat kävijät, joita aina löytyy tässä osastossa, sekä ne monen monituiset kyselyt, suulliset, kirjeelliset ja puhelimen kautta, joita joka päivä sen virkamiehille tehdään.

Lastenkirjasto.

Amerikan nykyaikaisen kirjastoliikkeen hauskimpia piirteitä on lasten ja nuorison keskuudessa suoritetty työ. V. 1876 oli miltei kaikissa kirjastoissa määrättyä ikäraja kirjastossa-kävijöille. V. 1894 oli 70 prosentilla kirjastoja vielä ikäraja, noin 13 vuotta, joten siis 13 vuotta nuoremmat lapset eivät päässeet kirjastoon. Ainoastaan 3 kirjastossa oli silloin erityiset lastenosastot ja ainoastaan yhdessä kirjastossa oli tällä osastolla erityinen kirjastonhoitaja. V. 1895 perusti viisi kirjastoa (m. m. Bostonin ja San Franciscon) erityisiä lastenosastoja, v. 1896 seurasi vielä kuusi kirjastoa edellisten esimerkkiä, eikä nykyään enää ole Yhdysvalloissa ainoatakaan »Circulating librarya» ilman eri lastenosastoa erityisine kirjastonhoitajineen. Ikäraja on kokonaan poistettu.

Amerikkalaisen kirjaston lastenosastoa, *the children's room*, on vielä suurempi nautinto katsella kuin kirjastoa muuten. Tärkeänä pidetään, että tämä osasto — mikäli mahdollista — sijoitetaan kirjastossa päivän puolelle; lastenkirjastossa on kauneimmat taulut seinillä, lehtikasveja ikkunoissa ja eläviä kukkia vähän siellä ja täällä. Avoin takka räiskyvine tulineen antaa tälle huoneelle talvella viihtyisän ja kodikkaan leiman. Kaikki on sovitettu voittamaan lasten sydämet, jotta he kirjastoissa tuntisivat olevansa kuin kotonaan. Lastenkirjastonhoitajille asetetaan suurimmat vaatimukset. Kirjastonhoitajaa, jona aina on nainen, saavat lapset alituisen käyttää hyväkseen, ja väsymättömällä kärsivällisyydellä ja uupumattomalla ystävällisyydellä ja avuliaisuudella vastaa hän kaikkiin heidän kysymyksiinsä.

Lastenkirjastolla on kaksi tehtävää. Ensinnäkin on lastenkirjasto se paikka, jossa lapsia kasvatetaan, jotta heistä lapsi-ijän jätettyään tulisi ahkeria koko kirjaston käyttäjiä, s. o. lastenkirjaston päätehtävänä on näistä lapsista luoda älykkäitä, kirjatietoisia ja itsenäisesti lukevia ihmisiä. Toisena ihanteena, jonka amerikkalainen kirjasto on itselleen määrännyt, on se, että sen lastenosasto on oleva lasten omana yksityiskirjastona. Siksipä se antaakin lapsille tilaisuutta vapaasti oleskella kirjojen keskellä; kaikki kirjat lastenosastossa ovat sijoitetut avoimille hyllyille, onpa olemassa lastenkirjastoja, joissa on kymmentuhansittain kirjoja, kaikki selvästi ja nähtävästi järjestettyinä ja sopivasti lasten ulettuvissa. Samasta syystä valitaan lastenkirjastoksi komea ja kaunis huone ja se sisustetaan aistikkaimmalla tavalla. Ei ainoastaan hyllyjen korkeus, vaan myös pöytien ja tuolien koko on sovitettu lasten mukaan; toisissa lastenosastoissa on kolmekin kokoa pöytiä ja tuoleja, hyvin pieniä ja matalia kuvakirjalapsia varten j. n. e. Koska ikärajaa kirjastossakävijöihin nähden nykyään ei ole, näkee äitejä kantavan pienokaisiaan kirjastoihin, näyttääkseen niille lastenkirjastojen runsasta kuvakirjavarastoa, ja kuvakirjoja saa ottaa kotiinkin. Jotta lapset vielä enemmän tuntisivat olonsa siellä kodikkaaksi, on sinne hankittu edellämainituita lastenkirjastonhoitajia, jotka ystävällisesti ja myötätuntoisesti lasten kanssa seurustellessaan piankin voittavat näiden luottamuksen. Kirjastoilla ja kirjastonhoitajilla on tässä vapaassa seurustelussa nuorison kanssa tietysti suuri etuoikeus koulun rinnalla, jonka asianhaaran pakosta täytyy noudattaa suurempaa muodollisuutta ja ankarampia vaatimuksia ja lakeja. Senpätähden voikin lastenkirjastonhoitaja helposti oppia tuntemaan lasten yksilöllisyyden, heidän tapansa ja halunsa, jotka kaikki pian tulevat näkyviin luottavassa ja vapaassa seurustelussa. Tällainen lasten luonteiden tunteminen on tietysti erittäin tärkeätä, jopa aivan välttämätöntäkin, jotta kirjastonhoitaja voisi olla lapsille apuna ja johtona heidän käyttäessään kirjastoa. Tästä syystä koettaakin lastenkirjastonhoitaja myös niin usein kuin mahdollista tulla tekemisiin lasten vanhempain kanssa ja herättää heissä harrastusta lastensa lukemiseen. Tähän perustuu myös se useimpien amerikkalaisten lasten-

osastojen vaatimus, että vanhempain on allekirjoitettava lasten anomus, ennenkuin heidät rekisteröidään lainaajiksi kirjastoon. Seuraava kirje on esimerkkinä, miten kirjasto koettaa vanhemmissa heittää harrastusta lasten kirjastossa-käynteihin ja lukemiseen:

Pratt Institute.
Brooklyn N. Y

K. H.

Pratt Institute Free Library. 190

Teidän — — — nne haluaa, kuten epäilemättä tiedätte, lainata kirjoja meidän lastenkirjastostamme. Toivomme, ettei Teillä ole mitään sitä vastaan, mutta ennenkuin annamme mitään lainauskorttia — — — lle tahdomme tulla vakuutetuiksi Teidän suostumuksestanne.

Jos Te sallitte — — — n olla lainaajana kirjastossamme, niin kirjoittakaa hyväntahtoisesti nimenne myötäseuraavan lipun alle ja lähettäkää se sitte meille takaisin. Senjälkeen voi — — — milloin tahansa tulla kirjastoon saamaan lainauskorttinsa ja voi sitten valita itselleen kirjoja kotilainaksi.

Me mielellämme soisimme, että tahtoisitte käydä meidän lastenosastossamme, milloin Teillä on aikaa, ottaaksenne selvää, mitä meillä on, joka voisi huvittaa lapsia ja nuorisoa ja auttaa heitä opinnoissaan.

Me kiinnitämme myös usein julistustauluille kuvasarjoja monista erilaisista hauskoista aineista, ja Teidän lapsenne voivat ilmoittaa Teille, milloin näitä kuvia vaihdetaan uusiin, siltä varalta, että olisitte huvitettu niiden näkemisestä.

Lastenkirjasto on avoinna klo 9:stä e. pp. klo 6:een j. pp. ja lauantaisin sitäpaitsi klo 7—9 j. pp.

Kunnioittaen

Lastenkirjastonhoitaja.

Lastenkirjastonhoitajat järjestävät myöskin vanhempain kokouksia, joissa kirjastonhoitajat ja vanhemmat yhteisesti keskustelevat lastenkirjallisuudesta ja muusta sellaisesta. Joulun aikaan julkaisevat lastenkirjastot erityisiä luetteloja soveliaasta joululahjakirjallisuudesta kaikenikäisille lapsille, ja näitä luetteloja annetaan ilmaiseksi vanhemmille. Myöskin tällaisen kirjallisuuden näyttelyjä järjestetään lastenkirjastoissa, jonne vanhemmat kutsutaan, voidak-

sensa siellä paremmin kuin missään kirjakaupassa tutkiskella, mitkä kirjat parhaiten sopivat lasten joulupöydälle.

Samoin kuin täysi-ikäisten osastossa, ei lastenkaan osastossa tehdä vaikeuksia missään suhteessa. Lapsien tulee ainoastaan, niin- kuin toisessa kohdassa olen maininnut, käyttäytyä hiljaisesti ja siististi sekä pitää kätensä puhtaina. Tätä viimeksi mainittua tarkoitusta varten kustantaa lastenkirjasto erityisen pienen huoneen tai seinäkaapin, jossa on runsaasti vettä, saippuaa ja pyyhkeitä. Ja milloin lainauskorttia ojentava pikku kätönen on likainen, lähetetään käden omistaja ilman mutkia peseytymään, jotta kädet olisivat arvokkaassa kunnossa ottamaan vastaan haluttua kirjaa.

Teknillisessä suhteessa eivät lastenosastot yleensä eroa muusta kirjastosta. On luonnollisesti tärkeätä, että luokittelu-, luettelo- ja lainausjärjestelmät lastenosastossa ovat samat kuin kirjaston muissakin osastoissa, sillä muutenhan olisi turha se työ, jota lastenosastossa tehdään opettamalla lapsia käyttämään kirjastoa ja sen tarjoamia apukeinoja. Amerikassa vallitsee päinvastoin mitä lähin suhde kirjaston kaikkien eri työhaarojen kesken, ja kirjasto sinään on elimellinen kokonaisuus.

Lastenkirjastossa on oma korttiluettelonsa, jota lapset saavat oppia käyttämään ja johon he varsin helposti ja pian tottuvatkin. Edellämäinituita kirjaluetteloita, joissa ilmoitetaan lukukelpoista kirjallisuutta eri aloilta, on lukuisasti lastenosastossa ja on niillä tietysti siellä miltei määräämätön arvo. Eri ikäkausille laaditaan eri kirjaluettelot, ja tässä osastossa tuntuu valittujen aineitten paljous, lasten harrastuksesta puhuttaessa, osottavan todeksi sananlaskun: niin monta mieltä kuin päätäkin. Näiden kirjaluetteloiden tarkoituksena on tietysti myöskin avustaa lapsia valitsemaan n. k. hauskoja kirjoja.

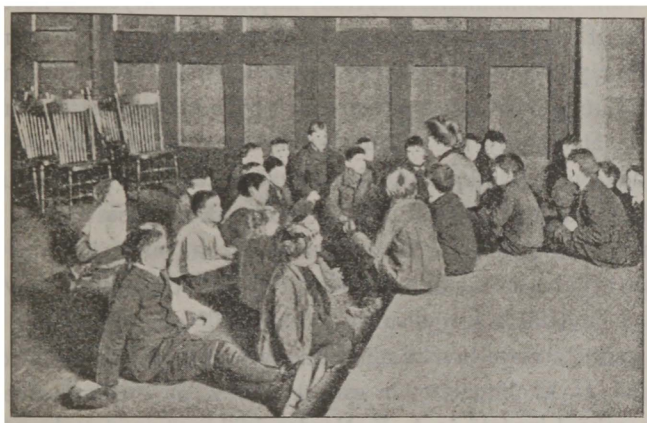
Mutta käyttävätpä kirjastot muitakin keinoja vetääkseen lasten harrastukset puoleensa. Tahdon tässä mainita vain muutamia tavallisimpia, nim. satujenkertomisen tai ääneenlukemisen, kuvitetut ilmoitukset (*»picture-bulletins»*) sekä lukuseurat.

Mitä ensinnäkin satuihin tulee, niin tiedetäänhän, että mikäli niitä seulomalla valitaan, ne hyvinkin suuressa määrässä kehittävät

lapsen halua kirjallisiin nautintoihin. Satutunteja pidetäänkin Amerikassa hyvin tärkeinä, ja lastenkirjastonhoitajat valmistautuvat niihin erittäin huolellisesti. Ei kellään täysi-ikäisellä ole niihin pääsyä, vaikka minun takiani kyllä monastikin poikettiin tästä säännöstä, m. m. New Yorkin Public Libraryssa, Brooklynin Pratt Institute Free Libraryssa ja Buffalon Public Libraryssa. Satutunnit ovat hyvin suosittu ja niillä käydään tungokseen asti, jota ei laisinkaan sovi kummeksia, sillä näitä satuja kerrotaan tavalla, joka suuresti viehättää, vieläpä täysi-ikäisiäkin. Että lapset todellakin ovat ihastuneita tähän, sen olin kerran Buffalossa tilaisuudessa näkemään. Pari 14—15 vuotiasta poikaa saapui satutunnin aikana mainittuun kirjastoon. Heidän aikomuksenaan oli nähtävästi tehdä kiusaa, mutta nuori kirjastonhoitaja ei ollut tuota huomaavinaan, vaan jatkoi tyyneesti erinomaista japanilaista kuvaustaan tosielämästä, ja pojat unohtivat kepposensa. Satutuntien herättämä harrastus käy myöskin täysin selville siitä, minkälaista kirjallisuutta niitten päätyttyä lastenosastoista pyydetään lainaksi. Kun olin Clevelandissa, oli siellä erään satusarjan aiheena pohjoismaiset jumaluustarut. Minua huvitti silloin tutkia, miten tämä vaikutti lainaukseen, ja tarkastaessani kirjaston hyllyjä huomasin, ettei siellä ollut ainoatakaan kirjaa jälellä sen runsaasta kokoelmasta pohjoismaisia jumaluustaruja. Suosituita aiheita satutunneilla ovat eri kohdat Iliadista ja Odysseista, Shakespearen draamoista ja Nibelungenlaulusta, Kuningas Arturista ja pyöreän pöydän ritareista, Kaarlo suuresta, sekä yllämainituista pohjoismaiden jumaluustaruista, kuin myöskin pienet sivistyshistorialliset tosisadut vieraista maista ja kansoista, tositapaukset eläinten elämästä j. n. e. Täten herää suurempien lasten harrastus jo varhain todelliseen kirjallisuuteen. Mutta lastenkirjastoissa on satuhetkiä myöskin lapsille alle yhdeksän vuoden ja kaikkein pienimmillekin. Näillä satutunneilla kerrotaan tavallisesti kertomuksia raamatusta, esim. Noakista ja arkista, Davidista ja Goljatista, Josefista ja hänen veljistään y. m., sekä esitetään lauluja ja leikkejä ja erilaisia helpotajuisia pikkukertomuksia.

Tärkeänä pidetään, että satuja kertova lastenkirjastonhoitaja esityksissään noudattaa yksinkertaisuutta ja luonnollisuutta. Jos häneltä tämä kyky puuttuu, lukee hän mieluummin ääneen, jota me-

nettelyä myöskin suuresti puolletaan. Ääneenlukemista käytetään toisinaan vuoroin sadunkertomisen rinnalla, ja siitä on tavallisesti seurausena, että kaikki kirjastossa olevat kappaleet tuota kirjaa, josta satu tai kertomus luettiin, heti lainataan.

Pittsburghin Carnegien-kirjasto. Satutunti kekuskirjastossa.

Kaikkialla Yhdysvalloissa tunnutaan oltavan täydellisesti yksimielisiä satuhetkien merkityksestä. Niiden johdosta kirjalainat poikkeuksetta lisääntyvät ja, mikä vielä parempi, lisääntyy arvokkaamman kirjallisuuden lukeminen. Ainoastaan yhtä seikkaa valitettiin, että näet oli vaikeata saada riittävää aikaa ja tilaa kaikille niille lapsille, joita virtaa satutunneille. Tavallisesti ei oteta vastaan enempää kuin kolmekymmentä pikku kuulijaa kerrallaan, ja satuhetkiä pidetään kerran tai kahdesti viikossa sekä keskus- että sivukirjastoissa. Pittsburghin Carnegien-kirjasto julkaisee painetuita luetteiloja *) sopivista satu- ja kertomusaiheista eri-ikäisille lapsille sekä myöskin kirjallisuudesta, joka koskee näitä satuaiheita.

*)Esim.:

A list of good stories to tell to children under twelve years of age . . . Carnegie Library of Pittsburgh. 1906.

Story hour courses for children from Greek Myths, the Iliad and the Odyssey as conducted by the children's department 1906—1907. Carnegie Library of Pittsburgh. 1906.

Y. m.

Rinnan satujen kanssa ovat nuo kuvitetut ilmoitukset (»picture-bulletins»). Suurelle pahvilevyllä liimataan aistikkaassa järjestyksessä jotakin määrättyä ainetta esittäviä kuvia, ja sen yläreunaan piirustetaan somasti ja hienosti nimiö. Kuvien väliin tai niiden viereen, miten vain kauniimmalta näyttää, kirjoitetaan myöskin korukirjaimilla lyhyt selostus kustakin kuvasta, arvosteluja niistä, pienempiä runoelmia y. m., sekä lopuksi ja hyväksikin lisäksi kirjoitetaan siihen koko taulun päätarkoitus, pitempi tai lyhyempi kirjaluettelo puheena-olevasta aineesta y. m. Tämä kuvitettu ilmoitus pannaan sitten hyvin näkyvään paikkaan. Onhan selvää, että lasten uteliaisuus joka viikko — kuvitettu ilmoitus vaihdetaan säännöllisesti joka viikko uuteen — houkuttelee heitä ottamaan selkoa, mitä siinä nyt on, ja luullaan, että lapset tämänkin johdosta rupeavat lukemaan hyviä kirjoja, s. o. todellista kirjallisuutta. Näin tällaisia kuvitettuja ilmoituksia kaikista ajateltavista aineista: Washingtonista ja Lincolnista (syntymä- ja kuolinpäivinä esitettyinä) y. m. etevistä amerikkalaisista sekä Linnestä ja A. E. Nordenskiöldistä, mainitakseni muutamia ruotsalaisia; Thanksgiving Daysta, joulusta, vuodenajoista; intiaaneista, eskimoista kasvi- ja eläinmaailmasta sekä kaikenlaisista luonnontieteellisistä aineista; sähkökoneista, langattomasta sähkölennättimestä ja sen keksijästä sekä muista monenmoisista keksinnöistä. Usein nämä kuvitetut ilmoitukset sisällyksensä puolesta liittyvät satuhetkiin ja käsittelevät samoja tai lähisukuisia aineita.

Nuo kuvitetut ilmoitukset ovat yleensä hyvin valmistetut ja erittäin aistikkaat. Niitä valmistaa se lastenkirjastonhoitaja, jolla on eniten taiteellista sivistystä tai joka on lahjakkain. On siis itsessään selvää, että ne tällaisina vielä lisäksi koristavatkin kirjastoa. Niiden tuottamaa käytännöllistä hyötyä on tietysti vaikea luvuin määrätä, mutta yleisenä mielipiteenä amerikkalaisten kirjastonhoitajien kesken on, että ne myöskin käytännölliseltä kannalta katsottuina hyvin täyttävät tehtävänsä. Minustakin tuntuu, että niin on asian laita. Ne johtavat ehdottomasti lasten huomion johonkin määrättyyn aineeseen, ja kun lasten huomio ja harrastus kerran on herännyt, on kylläkin luultavaa, että he sitten kirjallisuutta valitessaan ottavat huomioon tuon kauniin ja houkuttelevan kuva-ilmoituksen neuvoja.

Mutta lastenkirjastonhoitajat perustavat myöskin lukuseuroja ja opintoklubeja lasten kesken. Tällaisten seurojen ja klubien johtajana on kirjastonhoitaja, ja monessa kirjastossa on tätä tarkoitusta varten palkattuna erityinen kirjastonhoitaja. Tällaisen klubin jäsenluku oli pikku Menashan kaupungissa (Wisconsinissa) kokonaista 78, jaetuna eri osastoihin, ja oltiin sitä mieltä, että klubin vaikutus oli voimakas ja hyvä. Klubin tarkoitus lausuttiin kaikessa yksinkertaisuudessa seuraavasti: »Lukea kirjaston kirjoja ja noudattaa hiljaisuutta lukusalissa. Oppia joka viikko jotakin hyödyllistä, jota voisi klubille esittää.» Toisissa klubeissa osotetaan jäsenille sellaista luottamusta, että he saavat avustaa kirjastoa jollakin lapsille sopivalla tavalla. Eräs klubi esim., jossa oli pieniä tyttöjä, otti paitsi lukemista, joka aina on varsinaisena tehtävänä, huolekseen katsoa, että kirjasto joka päivä oli koristettu tuorein kukkasin; erästä poikaklubia varten hankki eräs kirjasto painokoneen, jolla pojat painoivat osan kirjaston kirjaluetteloja ja pienempiä julkaisuja y. m. Kasvatuslaitoksen kannalta, jona amerikkalainen kirjasto tahtoo olla, on minusta sielutieteellisesti aivan oikein tällainen menettely käytännölliselläkin tavalla käyttää hyväkseen lasten luonnollista toimintahalua.

Tietysti jokaista lasta alusta alkaen johdetaan parhaimmalla tavalla käsittelemään kirjaa ja hänelle neuvotaan, miten kirjaa ei saa pidellä. Ja minusta on hämmästyttävää nähdä, miten erinomaisessa kunnossa ovat sekä lastenkirjaston että muunkin kirjaston kirjat. Tämä asianhaara on jo itsessään huomiota herättävä ja tuntuu yhä kummallisemmalta, kun ajattelen, että jokainen kirja amerikkalaisessa kirjastossa on hyvin usein lainassa. New Yorkin lastenkirjastosta lainattiin marraskuulla 1907 kokonaista 198,000 kirjaa, s. o. enemmän kuin 6,000 kirjaa päivittäin. Että amerikkalaisten kirjastojen kirjat, tällaisesta ahkerasta lainaamisesta huolimatta, yleensä ovat erittäin hyvässä kunnossa, siitä saanee osaksi kiittää kirjastojen siinä maassa nauttimaa kunnioitusta. Mitä erittäin lapsiin tulee, saavat he kussakin kirjassa, jonka lainaavat, pienen kirjanmerkin ohuesta pahvista. Tälle kirjanmerkille on usein painettu luettelo luettavia kirjoja, toisinaan pieni neuvo, miten kirjaa on pideltävä. Muudan lasten kesken suosituimpia kirjanmerkkejä, jota

tekijänsä, Wisconsinista kotoisin olevan Mr. Maxsonin mukaan kutsutaan »Maxson bookmark»iksi, kuuluu seuraavasti:

»Oli kerran kirjastonkirja, joka puhui pienelle lapselle, joka juuri oli lainannut tuon kirjan. Mitä kirja sanoi, kannatti panna muistiin, ja se kuuluu näin:

»Minä pyydän, älä tartu minuun likaisin käsin! Minua hävettäisi näyttää likaiselta, kun seuraava pikku lapsi lainaa minut.

»Äläkä jätä minua ulos sateeseen. Kirjat voivat kylmettyä samoin kuin lapsetkin.

»Äläkä piirustele lehdilläni lyijykynällä äläkä musteella. Se turmelisi ulkomuotoni.

»Äläkä lukiessasi nojaa minuun kyynärpäin. Se koskee kipeästi.

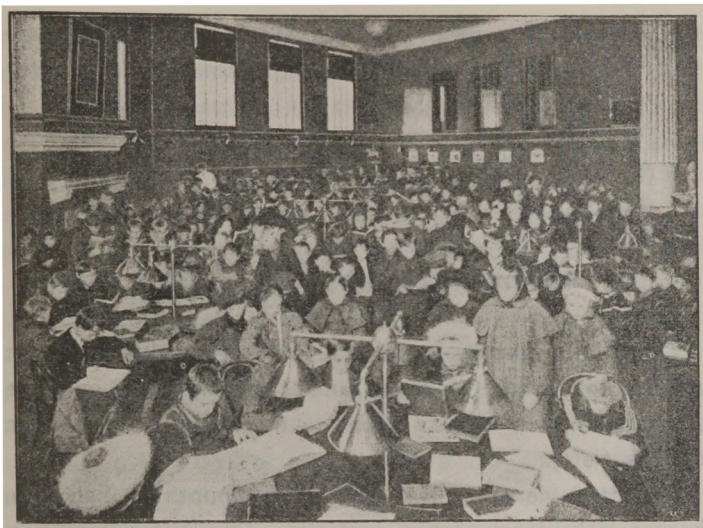
»Äläkä pane minua avoimena pöydälle kasvot pöytäni päin. Ei sinua itseäsiäkään miellyttäisi sellainen kohtelu.

»Äläkä milloinkaan pane lehtieni väliin lyijykynää tai jotakin, joka on paksumpaa kuin ohut paperillehti. Siitä murtuisi selkäni.

»Äläkä kertaakaan, milloin lakkaat lukemasta minua ja pelkääät unohtavasi mihin ennätit, käännä lehtieni kulmia, vaan pane pieni ohut kirjanmerkki siihen, mihin lopetat, ja sulje minut sekä aseta minut toiselle sivulleni, jotta saan levätä rauhassa ja mukavasti.

»Muista, että minä aijon käydä monien muitten pikkulasten luona, jahka sinä olet minut lukenut. Sitäpaitsi me kaksi ehkä vielä jonakin päivänä tapaamme toisemme, ja silloin suuttuisit, jos näkisit, että minä olisin vanha, likainen ja kulunut.auta minua pysymään ehjänä ja puh- taana, niin minä autan sinua pysymään onnellisena ja iloisena.»

Toisessa paikassa olen jo maininnut, että lastenkirjastotkin ovat avoinna miltei koko päivän, ja luonnollista on, että lapset niistä sellai- sinaan kovin pitävät, s. o. niissä ahkerasti käyvät. Minä näin usein, miten koulujen päätyttyä kokonaisia lapsilaumoja virtasi kirjastoihin, ja minä olin myöskin näkemässä, että lastenkirjaston oli pakko het- keksi sulkea ovensa uusilta tulijoilta; kun sisälläolijat olivat ennättä- neet saada, mitä halusivat, ja menneet, täytti kirjaston jälleen silmän- räpäyksessä uusi lapsilauma innokkaana pääsemään sisälle kirjoja saamaan.

Cleveland Public Library (Clevelandin yleinen kirjasto). Lauantai-ilta sivukirjaston lastenosastossa.

Viehättävämpää kuvaa tuskin on nähtävänä kuin iltahetki amerikkalaisessa lastenkirjastossa runsaine valoineen, lehtikasveineen, tau-luineen, kirjoineen ja lapsineen. Kaikkialla, kirjastonhoitajan ym-pärillä, hyllyjen luona, pöytien ääressä, vieläpä välistä ihan lattial-lakin, jos ei paikkaa muualta löydy, istuu innokkaita ja eloisia lapsia, pää päässä kiinni, silmät sädehtien iloa katsellessaan hauskaa kirjaa tai kaunista kuvateosta tahi kauan kaivatun aikakauslehden uutta vihkosta. Ja se tosiseikka, että useat näistä lapsista, jotka tällä tapaa viettävät yhden tai useamman illan viikosta kirjastossa, ovat sellaisia, että heillä tuskin on toista huvittelupaikkaa kuin katu, se seikka tekee totta tosiaan kuvan vielä sitäkin viehättävämmäksi.

Yleinen kirjasto ja koulut.

Tämä luku käsittelee ainoastaan vapaitten yleisten kirjastojen toimintaa koulualalla. Rinnan tämän toimen kanssa on kuitenkin kouluviranomaisten kirjastotyö, josta myöhemmin tulen antamaan joitakuita tietoja.

Vapaitten yleisten kirjastojen koulutoiminta on kahdenlainen: se koskee osaksi lapsia, osaksi opettajia. Oppilaitten varalle on kirjastolla n. s. kouluosastossansa runsas kokoelma kirjallisuutta, sekä hyödyllistä että huvittavaa, josta löytyy kaksoiskappaleet kirjaston yleisessä kokoelmassa.

Tässä erittäin kouluja varten aiotussa kokoelmassa ei tietystikään ole mitään koulukirjoja, vaan osaksi selostuskirjallisuutta, josta oppilailla voi olla hyötyä töissään, osaksi historiallista, elämäkerrallista, luonnonhistoriallista, maantieteellistä y. m. kirjallisuutta, eri ikäkausille sovellettuna, sekä runoutta ja kaunokirjallisuutta, sekin valittua silmälläpitäen oppilaitten eri kehitysasteita.

N. k. koulukokoelma on usein kirjastonhoitajien ja opettajien yhteisvoimin muodostettu; ainakin on suurta huomiota aina pantu opettajain toivomuksiin. Tästä kokoelmasta lähettää kirjasto kaupungin tai paikkakunnan koulujen kullekin luokalle luokkakirjaston, jos näet asianomaiset rehtorit ja opettajat sitä toivovat. Luokkakirjastossa on pieni kokoelma kirjoja, luvultaan tavallisesti hieman suurempi tai yhtä suuri kuin luokan oppilasmäärä, ja nämä kirjat ovat valitut silmälläpitäen luokan yleiskantaa ja kehityksastetta. Luokkakirjasto on sijoitettu avoimelle hyllylle luokkahuoneeseen, ja oppilaat saavat lainata sen kirjoja osaksi koulussa luettaviksi, osaksi kotiin vietäviksi. Yleisen kirjaston puolelta tehdään tavallisesti se

määräys, että opettajat eivät saa kirjojen lainaamista luokkakirjastosta käyttää palkintoina tai rangaistuksina, vaan on jokainen luokan oppilas oleva yhtä oikeutettu käyttämään hyväkseen luokkakirjaston kirjoja. Sitävastoin on opettajilla oikeus lausua toivomuksensa luokkakirjastojen kokoonpanoon nähden, ja heitä pyydetään usein tekemään sitä; he saavat, jos haluavat, tehdä koko luettelon tätä kirjastoa varten. Kunkin luokkakirjaston kanssa lähetetään tavallisesti pieni kirjanen, jonka kullakin lehdellä on yhden, mukana olevan kirjan nimiö. Opettajan tehtävänä on sitten vain merkitä vastavalle lehdelle sen oppilaan nimi, joka kulloinkin sen kirjan lainaa. Luokan kaitsija tavallisesti hoitaa luokkakirjastoa, ja kirjalainen vaihto tapahtuu usein jonakin määrättynä viikon päivänä heti kouluajan päätyttyä. Luokkakirjaston hoito ei siis näin yksinkertaisesti järjestettynä vaadi mainittavaa aikaa tai työvoimaa opettajan puolelta. Tietysti oppilaitten kuitenkin sallitaan vaihtaa kirjoja muulloinkin, jos vain sopii; tässäkin noudatetaan sääntöä: niin harvoja vaikeuksia kuin mahdollista lukevalle nuorisolle. Yleensä ei opettaja ole vastuussa kirjoista, mutta sekä opettajalle että oppilaille on kunnianasiana pitää luokkakirjasto hyvässä kunnossa, ja ainoastaan poikkeustapauksin — niin kuulin sanottavan — katoaa kirjoja luokkakirjastoista. Ei luokkakirjastojenkaan käyttämisessä ole mitään ikärajaa, vaan pikkukoulunkin luokille lähetetään sopivaa kirjallisuutta. Olin usein läsnä, kun näitten pienokaisten piti vaihtaa lainatut kirjansa uusiin. Opettajatar asettaa silloin ensin kaikki lasten palauttamat kirjat pitkään riviin, ja sitten saavat pienokaiset vuoroonsa tulla siihen valikoimaan. Näitä valikoimistilaisuuksia järjestetään niin, että kukin pikku oppilas jonkun kerran pääsee ensimmäisenä valikoimaan. Isommat lapsethan tavallisesti jo edeltäpäin tietävät, mitä he tahtovat, ja jos huomataan, että jotakin kirjaa erittäin suositetaan ja halutaan, ei opettajan tarvitse muuta kuin mainita tästä kirjastolle, saadakseen luokkansa käytettäväksi useampia kappaleita tuota kirjaa.

Toisista kirjastoista saapi opettaja, jos haluaa, luokalleen pyytää kokonaisen kokoelman samaa kirjaa, jotta koko luokka yhteen aikaan kotona voi lukea samaa teosta, josta sitten tavallisesti luokalla toh-

dään selkoa, keskustellaan ja arvostellaan. Tämä on tietysti tärkeätä, etenkin kirjallisuutta ja kirjallisuushistoriaa j. m. s. opiskeltaessa. Vielä voi opettaja oman aineensa hyväksi pyytää jotakin määrättyä kirjallisuuskokoelmaa, esim. historian, kasvitieteen t. m. s. alalta, jota hän siten tahtoi saada valaistuksi. Näin usein, miten joku luokka, jolla nähtävästi oli innostuneita opettajia, yleiseltä kirjastolta sai lainaksi kokonaista kolme kirjakokoelmaa yhtäaikaa; yksi näistä kokoelmista oli yleistä ja sekalaista laatua, toiseen kuului noin 30 kappaletta samaa kirjaa ja lopuksi oli kolmas kokoelma, jonka kaikki kirjat olivat erilaiset, mutta käsittelivät samaa ainetta tai jotakin sen määrättyä alaa. Tällaisessa monipuolisessa luokkakirjastossa oli kaikkiaan noin 150 nidosta; näinpä kouluja, joiden luokkakirjastoissa yhteensä oli noin 6- ja 700 nidosta. Opettajan toiveista riippuu myöskin, miten kauan luokka saa pitää tuollaista kirjastoa hallussaan. Minusta näytti, että noita luokkakirjastoja tavallisesti kolmen kuukauden kuluttua vaihdettiin; mutta ei mikään estänyt vaihtamasta niitä vaikkapa joka kuukausi.

Yllämainituista luokkakirjasto-järjestelmiä noudatetaan yleensä Amerikan »elementary»- ja »grammar-school»eissa, s. o. sellaisissa kouluissa, jotka lähinnä vastaavat meidän pikkukoulujamme sekä kansa- ja realikoulujamme. Amerikkalaisilla »high-school»eilla ja »college»illa, jotka jotenkin vastaavat meidän yleisten oppilaitostemme korkeampia luokkia, on tavallisesti omat kirjastonsa, joista vastedes enemmän. Yleiset kirjastot lähettelevät kuitenkin, milloin vain tarvitaan ja toivotaan, näille »high-school»eillekin hyvin paljon luokkakirjastoja, ja usein lähettävät ne aina 3—4,000 nidosta käsittäviä kirjakokoelmia, vahvistaakseen ja verestääkseen tällaisten koulujen omia kirjastoja. Yleinen kirjasto käyttää täten usein oppilaitoksen kirjastoa jonakin sivukirjastona, jonka kautta se pääsee lähenemään nuorisoa ja samalla myös täysi-ikäisiä.

Nuo yleisten kirjastojen kirjakokoelmat, jotka yllämainitulla tavalla ovat aijotut luokkakirjastoina lähetettäväksi, vaihtelevat suuruudeltaan tietysti itse pääkirjaston mukaan. Koulutoimintansa puolesta arvokkain kirjasto Yhdysvalloissa on Buffalo (N. Y.) Public Library, jonka kouluosastossa on yli 30,000 nidosta. Viime vuonna

lainattiin tästä kokoelmasta, jaettuna 721 luokkakirjastoon, 363,979 kirjaa kaupungin koulunuorisolle (Buffalon koko asukasluku on 376,587). (Wisconsinin) Milvaukeen (312,948 asukasta) yleisessä kirjastossa on 15,000 nidosta käsittävä kouluosasto, josta vuosittain koulukirjastojen kautta lainataan noin 150,000 nidosta. Pikku Kenoshan kaupungin (Wisc.) (16,235 asuk.) yleisellä kirjastolla on noin 825 nidosta kouluosastossaan, josta vuosittain lainataan tuo suuri määrä 8,500 nidosta. Medfordin (Mass.) (18,244 asuk.) yleinen kirjasto varustaa 83 luokkahuonetta kirjakokoelmilla, joiden kautta vuosittain lainataan 40,000 nidosta. Nämät ovat ainoastaan muutamia esimerkkejä joukosta, mutta miltei mikä kirjasto tahansa Amerikassa voi osottaa samanlaisia lukuja koulunuorison kesken suorittamastaan työstä. Meistä tuntuu miltei uskomattomalta, että koulunuoriso Yhdysvalloissa lukee hyvää kirjallisuutta näin suurissa määrin, ja amerikkalainen kirjastotilasto osottaa kuitenkin, että jokaista kirjaa yleisten kirjastojen kouluosastoista vuosittain lainataan $7\frac{1}{2}$ kertaa. Kävin eri kaupunkien monissa kouluissa oppiakseni lähemmin tuntemaan luokkakirjasto-järjestelmää, mutta tavallisesti en nähnyt muuta kuin miltei tyhjän kirjahyllyn sekä opettajien näyttämiä tilastollisia tietoja, jotka olivat yhtäpitäviä yllämainittujen, kirjastojen vuosikertomuksista otettujen lukujen kanssa.

Kävin kerran Buffalon koulussa n:o 43, jossa on noin 1,000 oppilasta. Rehtori vei minut luokasta luokkaan, ja käytyämme kaikissa 27:ssä luokkahuoneessa, joissa kussakin oli luokkakirjasto, en kirjahyllyltä löytänyt yhteensä 20 kirjaa. Mutta niinpä olivatkin tämän koulun oppilaat lähinnä edellisen kuukauden aikana, nim. lokakuussa 1907. niinkuin tilasto osotti, luokkakirjastoistaan lainanneet 3,816 kirjaa, s. o. keskimäärin *enemmän kuin 140 kirjaa kuukaudessa luokkaa kohti.*

Mutta kirjasto ei ainoastaan tarjoa yllämainitun tapaista kirjallisuutta koulunuorisolle kotilainoja varten, vaan myöskin juuri heitä ja heidän opintojaan varten ajottuja kokoelmia selostuskirjallisuutta ja kirjallisia apukeinoja. Amerikkalainen kirjasto pitää näet tehtävänänsä ei ainoastaan antaa kirjallisuutta koulunuorisolle, vaan

myöskin opettaa nuorisoa mahdollisimman suuressa määrässä itse käyttämään hyväkseen tuota kirjallisuutta, jotta oppilaat tulevaisuudessa kykenisivät harjoittamaan itsenäisiä tutkimuksia ja opintoja. Sentähden on amerikkalaisissa kirjastoissa selostuskirjallisuutta eri suuria kokoelmia 20:stä aina 10,000:een nidokseen; ne palkkaavat erityisiä kirjastonhoitajia johtamaan ja neuvomaan lapsia selostuskirjallisuuden käyttämisessä, ja niillä on erityisiä koulun kaikkia aineita koskevia aines- ja kirjaluetteloja. Myös kaikenlaisten luetteloiden käyttämisestä opettavat selostuskirjastonhoitajat koulunuorisolle. On laskettu, että New Yorkin kaupungin kouluissa on noin 162,220 oppilasta siinä iässä jo opinnoissaan siksi kehittyneitä, että he tarvitsevat ja voivat käyttää selostuskirjallisuutta. Koulunuorison selostusosastot tämän kaupungin Public Libraryssa merkitsivät viime vuonna muistiin 140,795 nuorta kävijää.

Kirjasto käyttää monta eri keinoa ilmoittaakseen oppilaille, että se voi ja tahtoo auttaa heitä heidän opinnoissaan. Yksi tällainen keino on panna jokaiseen kouluhuoneeseen kouluviranomaisten suostumuksella komeasti painettu ilmoitus lähimmästä kirjastosta ja niistä eduista, joita se tarjoaa oppilaille. Tällaisia ilmoituksia käyttää New York Public Library hyvin paljon, ja niiden otaksutaan kääntävän lasten huomion kirjastoihin erittäin tehokkaalla tavalla.

Mutta eipä pidetä riittävänä tällaisia painetuita ilmoituksia kaikissa luokahuoneissa. Yleiset kirjastot lähettävät lisäksi kirjastonhoitajiaan kouluihin pitämään rehtorin luvalla esitelmiä eri luokilla sekä lukemaan ääneen y. m., kaikki siinä tarkoituksessa, että lapset yhä mieltäytyisivät kirjallisuuteen ja oppisivat käsittämään sen merkitystä ihmisille yleensä ja erittäin nuorisolle. Nämä kirjastonhoitajat kertovat aina nuorisolle myöskin itse kirjastosta, miten se voi hyödyttää nuoria heidän opinnoissaan, miten paljon huvia se voi tarjota heille heidän joutohetkinään sekä miten jokaisen tulee käyttää hyväkseen kirjaston aarteita; lopuksi pyytävät he oppilaita käymään kirjastossa, joko yksitellen tai koko luokka yhdessä opettajan johdolla. Viime vuonna tekivät New York Public Libraryn kirjastonhoitajat kokonaista 6,013 tuollaista luentomatkaa kouluihin.

Mutta ei tässäkään vielä ole kaikki, minkä yleinen kirjasto tekee voittaakseen nuorison puolelleen ja siten opettaakseen tuota nuorisoa lukemaan, opiskelemaan. Kirjasto opettaa koulujen oppilaille, miten kirjastoa on käytettävä, s. o. miten tarkoituksenmukaisimmalla tavalla voi käyttää hyväkseen selostuskirjallisuutta, luetteloja, yleis- ja erikoistietokirjallisuutta j. n. e., toisin sanoen, kirjasto koettaa opettaa, miten heidän on meneteltävä itsenäisesti kootakseen jotakin kirjallisuusaineistoa, jota he tarvitsevat opintojaan varten jollakin määrättyllä alalla. Tätä tarkoitusta varten pyydetään koko oppilasluokka kirjastoon, jossa kirjastonhoitaja ensin pitää heille helppotajuisen esitelmän kirjastosta ja sen toiminnasta, jonka jälkeen heidät jaetaan osastoihin, jotka eri kirjastonhoitajien johdolla saavat ottaa selvää kirjaston työtavasta ja oppia itse tutkimuksiinsa käyttämään kirjastoa ja sen tarjoamia apukeinoja. Toiset kirjastot antavat tällaista opetusta kerran vuodessa koulujen kahdelle ylimmälle luokalle, toiset kirjastot kolmellekin ylimmälle luokalle. Tuntimäärä on hieman vaihtelevainen, riippuen rehtorin ja luokkain opettajien harrastuksesta ja heidän mieltymyksestään tuohon asiaan. Minulla oli tilaisuus Providencen (R. I.) Public Libraryssa olla läsnä tällaisessa kirjasto-opetuksen antamisessa erään yleisen koulun oppilaille, ja oli ilahduttavaa huomata, miten tämä aine herätti mieltymystä nuorissa kuulijoissa ja miten helposti he oppivat käytännössä soveltamaan vasta kuultua, enemmän tietopuolista opetusta, heidän välittömästi esitelmän jälkeen käydessään kirjaston eri osastoissa. Ensimmäisen lukukauden aikana käytäessä koskettelee opetus tavallisesti: selvitystä kirjastosta yleensä, sen tarkoituksista ja sen pyrinnoista; keskuskirjastoa ja sen suhdetta sivuosastoihin; toimenpiteitä, joihin on ryhdytty erittäin lapsia ja nuorisoa varten; yleistä järjestelyä lastenkirjastoissa, etenkin kirjojen luokittelua niissä; korttiluetteloja ja sen käytäntöä sekä käytännöllisiä harjoituksia; mitenkä kirjoja saa kotilainaksi; kirjaston vaatimuksia kävijöihin nähden sekä mikä on paras tapa käsitellä kirjoja.

Saman luokan käydessä toisen kerran kirjastossa saavat oppilaat oppia esim. mikä merkitys on kirjan nimiölehdellä, painatusvuodella,

painatuspaikalla j. n. e. sekä saavat he oppia käyttämään sisällysluetteloa, aika-, aakkos- ja sisällysjärjestystä noudattavaa ainehistoa. Vielä saavat he oppia käyttämään yleistä selostuskirjallisuutta sekä hakukirjoja, niinkuin sanakirjoja, yleistietokirjoja, erilaisia elämäkerrallisia sanakirjoja, matrikkeleja, valtio- ja muita kalentereja sekä monenmoisia aikakautisia kirjallisia luetteloja ja kirjanimistöjä yleensä.

Kolmannella käynnillä, milloin sellainen tapahtuu, annetaan luokalle neuvoja, miten koota aineksia jonkun määrätyn aineen opiskelua varten sekä miten yleensä on luettava.

Tuskin voinee liiaksi arvioida tällaisen opetuksen merkitystä nuorisolle, sekä kouluopintojen että vielä enemmän itsenäisen toiminnan kannalta katsottuna, kun tuo nuoriso koulukäynnin päätyttyä elämässä antautuu toiselle tai toiselle alalle. Nykyään ei enää ainoastaan tiedemiesten ja opiskelevien, vaan kaikkien ihmisten, minkä mistäkin syystä, täytyy perehtyä johonkin eri aineeseen, ja jokainen, jolla itsellään on kokemusta, tai joka kirjaston virkailijana on tullut sen huomaamaan, tietää, miten vaikeata on löytää aineistoa jonkun määrätyn aineen opiskelua varten tuntematta kirjallisia apuneuvoja ja menettelytapoja. Mutta ken tämän tietää, hänen täytyy myöskin myöntää, että amerikkalaiset kirjastonhoitajat ovat oikeassa, kun he väittävät, että on ainakin yhtä tärkeätä, nuorison kannalta katsoen, selvästi käsittää, miten ja mistä voi saada tarpeellisia tietoja, kuin vaivoin ja vastuksin oppia joukko yksityisseikkoja, jotka pian unohtuvat ja joista sitten, kun kirjallisuuden tuntemista puuttuu, ei ainakaan muuten kuin vaivaa ja aikaa uhraamalla uudelleen voi saada tietoja.

Kun koulu on sulkenut ovensa entisiltä oppilailtaan, on heille kirjasto alituisesti avoinna, ja se tahtoo nyt korvata heille koulunkin, se tahtoo tulla kasvatuksen ja huvituksen ehtymättömäksi lähteeksi. Olen jo ennen kertonut, miten kirjasto täysi-ikäisiin nähden koettaa täyttää tämän tehtävänsä. Tahdon nyt vain muutamain sanoin mainita, mitä kirjasto tekee nuorison hyväksi, joka vastikään on jättänyt koulun seisoakseen omin jaloin. Kirjasto on älynnyt, että nuorisosta juuri tuohon aikaan on pidettävä huolta hienotunteisella tavalla,

ja että kirjaston tulee erityisesti ottaa tuota nuorisoa jatkuvasti kehittääkseen. Siksiä amerikkalaisilla kirjastoilla onkin tapana koulunjohtajien kautta ottaa selville, mitkä oppilaat kunkin lukukauden tai lukuvuoden päätyttyä eroavat koulusta, ja tavallisesti ne rupeavat vuorovaikutukseen näiden nuorien kanssa. Jäljennän seuraavassa näytteeksi kirjeen, jommoisia amerikkalaiset kirjastot lähettelevät muistuttaakseen koulun entisille oppilaille, että heillä kirjastoissa vielä on paljon tutkittavaa, vaikkakin koulunkäynti jo on päättynyt. Kirje kuuluu seuraavasti:

Free Public Library
East Orange, New Jersey.

Mikäli tiedämme, ette Te enää ole — — koulun oppilaana, mutta Te ehkä haluatte omin päin opiskella jotakin ainetta tai vain jatkaa huvittavan kirjallisuuden lukemista. Kirjasto lähettää Teille senvuoksi täten sydämellisen kutsun käyttää hyväksenne sen kirjakokoelmia.

Jollette ole lainaajaksi merkittynä, soisimme kernaasti, että tulisitte kirjastoon ja kirjoittautuisitte lainaajaksi.

Ilmielin palvelemme Teitä auttaaksemme Teitä valikoimaan huvikirjallisuutta tai laatimaan kirjaluetteloita erikoisopintoja varten missä haluamassanne aineessa tahansa.

Suurimmalla kunnioituksella

Kirjastonhoitaja.

Vaan ei tässä kyllin. Amerikkalaiset kirjastot tietävät, että 15—16 vuoden ikäinen nuoriso, joka vastikään on päässyt koulusta, ehkä pitäisi kunniaansa loukkaavana käydä edelleen lastenkirjastossa, vaikkakin siinä tietysti löytyy kirjallisuutta myöskin puolikasvuiselle nuorisolle. Mutta toiselta puolelta pidetään myöskin mahdollisesti vaarallisena ilman mitään laskea tuollaista nuorisoa vapaasti käyttämään kirjaston kaikkia kokoelmia. Vaara on kahdenkertainen. Osaksisaattaisi nuoriso valita arvostelukyvylleen ja tunne-elämälleen sopimatonta kirjallisuutta, etupäässä kaunokirjallisuutta. Tätä vaaraa ei kuitenkaan pidetä kovin suurena, koska avoinhylykkoelmat aina ja erityisesti kaunokirjallisuuteen nähden on valittu mitä

huolettisimmin. Toiseksi peljätään, että pääkokoelma suuruudellaan mahdollisesti vaikuttaisi pelottavasti nuoriin, jos nämä sinne suoraan pääsevät siirtymään, että valikoiminen heille kävisi siksi vaikeaksi, että tämä ehkä pelottaisi heidät kokonaan pois kirjastosta.

Näistä syistä ovat useat kirjastot, esim. Pratt Institute Brooklynissa ja Newarkissa (N. J.) y. m., osaksi pääkokoelman ja osaksi lastenkirjaston luettelon mukaan, muodostaneet kirjakokoelman erikoisesti sellaista puolikasvuista nuorisoa varten, jota ei voida pitää lapsina eikä täysi-ikäisinä. Tämä kokoelma tarjoaa siten kyllä vaikeampitajuista kirjallisuutta kuin mitä lasten kirjastoissa yleensä löytyy, mutta kuitenkin riittävästi paljon puhdasta nuorisokirjallisuutta, joten se ei vaikuta pelottavasti. Tälle kokoelmalle on varattu paikka kirjaston avoinhylly-kokoelmissa, joten nuoriso siis todellisesti on siirretty aikuisten joukkoon. Kokoelman nimenä on »nuorison kirjakokoelma» vastakohtana lasten kirjastolle. Ketään tietystikään ei pakoteta lainaamaan kirjoja juuri tästä kokoelmasta, mutta tavallista on, että pojat ja tytöt, jotka ennen ovat tottuneet esteettömästi liikuskelemaan lastenkirjastossa, tuntevat itsensä hie-man epävarmoiksi ensimmäisiä kertoja pääkokoelmassa käydessään. He kääntyvät silloin säännöllisesti kirjastonhoitajan puoleen pyytämään apua ja neuvoa ja saavat siten tutustua nuorison kirjakokoelmaan. Pidetään hyvinkin tarkkaa huolta siitä, että tässä kokoelmassa löytyy niin hyvin uusinta kuin parainta, mitä milläkin eri aloilla ilmestyy, jonka vuoksi nuorisokokoelmaa usein käyttävät ijjäkkäämmätkin, seikka, joka tietysti nuorison silmissä sen arvoa lisää.

Nämä nuorison kirjakokoelmat ovat Amerikassa vielä kokeiksi, mutta niissä kirjastoissa, missä niitä pitemmät ajat on käytetty, arveltiin niistä olevan suurta hyötyä, eikä niistä nyttemmin enää tahdottaisi luopua. Itselläni oli lukemattomia kertoja tilaisuus nähdä, että niitä ahkerasti käytti juuri se nuoriso, jota varten ne on aijottu, ja kun kirjakokoelman laita on näin, ei minusta sen tarjoamia etuja voida mitenkään epäillä.

Mutta vapaat yleiset kirjastot eivät edellä huomautetulla tavalla pidä huolta ainoastaan koulun *oppilaista*; yhtä hartaasti huolehtivat ne myöskin koulujen opettajakunnasta. Jos opettajan tulee voida

seurata aineensa kehitystä ja itse kehittyä eikä ainoastaan tyytyä yliopistossa tai seminarissa kerran saamiinsa tietoihin, täytyy hänellä olla saatavissa uusinta kirjallisuutta omalta alaltaan, kirjoja yhtä hyvin kuin aikakauslehtiä. Amerikan yleiset kirjastot hankkivat sen vuoksi itselleen tällaista kirjallisuutta, tarjotakseen niitä mitä auliimmin opettajille. Lisäksi hankkii kirjasto kaikenlaista kasvatustopillista ja sielutieteellistä kirjallisuutta, mikä voi olla tärkeätä opettajalle. Ja sitäpaitsi ovat kirjaston kaikki kokoelmat tietysti opettajienkin käytettävissä. Yleensä on opettajilla erityisiä etuoikeuksia kotilainoihin nähden, jotka oikeudet voidaan lyhyesti lausua siten, että opettajat saavat lainata niin monta kirjaa kuin tahtovat, ja niin pitkiksi ajoiksi kuin he katsovat niitä tarvitsevänsä. Loma-aikoina saavat se lainata, mitä he haluavat, kolmen kuukauden ajaksi, tarvitsematta tuona aikana uudistaa lainoja.

Ilmoittaakseen opettajille, mitä kaikkea kirjastot tahtovat ja voivat heidän hyväkseen tehdä, käytetään monessa kirjastossa painettuja ilmoituksia, jotka pannaan julki opettajahuoneisiin y. m. New Yorkin kaupungin kouluvirastot ovat näitä kirjasto-ilmoituksia varten kaikkiin kouluihin teettäneet erityisiä ilmoitustauluja. Näille panevat kirjastot kaikenlaisia ilmoituksia, mitkä voivat huvittaa opettajia: pyyntöjä antamaan kirjastoille tietoja niistä aineista, joita he opettavat tai joita he mahdollisesti haluavat tutkiskella, sekä kirjoista, joita he tätä tarkoitusta varten haluavat; jollei näitä jo ennestään löydy kirjastossa, hankitaan ne hetimiten. Kun se on tehty, annetaan siitakin tieto kirjaston ilmoitustaululla koulussa. Mutta sitäpaitsi on tapana ilmoittaa tästä yksityiskirjeelläkin asianomaisille opettajille. Mutta ei tämäkään riitä; kerran tai kahdesti joka kuukausi lähettää New York Public Library tällaisen kouluosaston kirjastonhoitajan joka kouluun itse paikalle suoranaisesti tiedustelemaan opettajien toivomuksia; näitten kirjastonhoitajien tehtävänä on myöskin käydä koulun johtajan ja opettajain kokouksissa, kaikenlaisten opettajayhdistysten kokouksissa, vanhempain kokouksissa kouluissa j. n. e., lyhyesti sanoen, heidän tulee olla läsnä kaikkialla, missä he voivat oppia tuntemaan koulun toivomuksia ja harrastuksia ja voivat tarjota apuansa niitten toteuttamiseksi. New

York Public Library oli viimeksi kuluneena vuonna yhteydessä kaupungin 393 koulun opettajiston kanssa; näissä kouluissa oleville kirjastojen ilmoitustauluille pantiin noita ilmoituksia kaikkiaan 13,742 kappaletta, joista 12,832 oli kouluihin lähetettyjen kirjastonhoitajien itsensä asettamia; kirjastojen kuukausittain ilmestyviä uusien ostoksien luetteloja jakelivat kouluosastojen kirjastonhoitajat itse 108,702 kappaletta kouluihin, asianomaisille opettajille, kun niitä sitävastoin ainoastaan 410 kappaletta lähetettiin postitse; ja kaiken lisäksi on kirjastolla 4,343 opettajaa, jotka käyttämällä kirjaston kirjoja harjoittavat erikoisopintoja eri aineissa. Olen tässä puhunut ainoastaan yhdestä kirjastosta, mutta samanlaista rajatonta kohteliaisuutta ja avuliaisuutta osottavat Yhdysvaltain kaikki kirjastot, kun on kysymys koulujen opettajakunnista. Syy tähän on päivän selvä. Kuta sivistyneempiä opettajat ovat, kuta enemmän tietoja he hankkivat itselleen, ja ennen kaikkea, kuta elävämmin he harrastavat tietojen hankkimista, sitä parempaa opetusta saavat koulujen oppilaat ja sitä paremmin varustettuna aina seuraava sukupolvi lähtee koulusta elämän polulle.

Monella kirjastolla, esim. Buffalon, Pittsburghin, Newarkin y. m., on itse kirjastossa erityinen opettajahuone. Tässä löytyy osaksi valikoima selostuskirjallisuutta, aijottu ainoastaan opettajain käytettäväksi, osaksi kaksoiskokoelma kirjaston koulukokoelmaa, jota siis opettajat aina voivat silmäillä, jos he itse tahtovat valita luokkakirjaston tai muuten perehtyä oppilaille sopivaan kirjallisuuteen.

Mutta kirjasto koettaa myös vielä välittömämmin helpottaa opettajain työtä kouluissa. Niinpä kirjastot valmistavat oppilaille kirjalueteloja sellaisesta kirjallisuudesta, joka voi olla heille perustuksena heidän koulutöissään; opettajain ei tarvitse muuta kuin ilmoittaa kirjastolle aine. Kirjastoissa on sitäpaitsi aina suuri kokoelma piirroksia ja kuvia, jopa skioptikonkuviakin, joita kaikkia opettajat milloin tahansa saavat käyttää, jos he niiden kautta haluavat tehdä opetuksensa havainnolliseksi. Ja tässäkin suhteessa saadaan haluttua ainesta mitä yksinkertaisimmalla tavalla; opettaja ilmoittaa vain kirjastolle — esim. puhelimella —, mitä hän seuraavalla oppitunnilla tulee koskettelemaan, ja kirjasto lähettää silloin sopivia kuvia, olkoon oppi-

aineena mikä tahansa, historia, maantiede tai luonnontiede, taide tai teollisuus, tai koskipa se mitä tunnettua henkilöä tahansa. Ja jos opettaja toivoo, että luokka oppisi esim. jonkun erityisen runon jostakin henkilöstä tai tapauksesta, jota luokalla juuri pohditaan, ilmoittaa hän tästä vain kirjastolle, ja seuraavana päivänä on kullakin oppilaalla soma, ohuelle paperille konein kirjoitettu jäljennös tuosta runosta, joko koulussa tai kotona käytettäväksi, miten opettaja vain haluaa.

Se periaate, jonka mukaan kirjastot järjestävät toimintansa koulujen kanssa ja niiden hyväksi, on siis lyhyesti sanoen, seuraava: koulujen sekä oppilaat että opettajat saavat kirjastojen puolelta apua opinnoissaan ja töissään niin paljon kuin he vaan tarvitsevat ja toivovat.

Koulujen ja seminarien kirjastot.

Kiitos amerikkalaisten kirjastonhoitajien innostuksen ja harrastuksen on heidän onnistunut myöskin maansa kouluviranomaisissa herättää harrastusta hyvin järjestettyihin kirjasto-oloihin erilaisissa kouluissa. Kaupungeissa määräävät kunnallishallinnot varoja koulukirjastojen perustamista varten kaupungin kouluihin, maaseudun kouluista huolehtivat valtion kouluviranomaiset. Yhdysvalloissa on nykyään 2,600 koulukirjastoa, joiden kirjakokoelmissa on yli 1,000 nidosta, tavallisesti 1,500:sta—5,000:een nidokseen, ja usein vielä enemmänkin. Pienempiä koulukirjastoja, joissa on vähemmän kuin 1,000 nidosta, on *jokaisessa* koulussa, jopa maaseudullakin, kaikissa New Englannin kuudessa valtiossa sekä New Yorkin, Michiganin, Wisconsinin, Minnesotan, New Jersey, Montanan ja Californian valtioissa, ja enimpäin muitten pohjoisvaltioitten useimmat koulut omistavat suuremman tai pienemmän koulukirjaston.

Alemmissa kouluissa, s. o. sellaisissa, jotka jotensakin vastaavat meidän pikkukoulujamme sekä kansa- ja realikoulujamme, järjestetään koulukirjastot tavallisesti luokkakirjastoiksi, joiden ohella koko koululla on yhteinen selostuskirjasto.

Koulukirjastojen hallinto on paikkakunnan joko kouluviranomaisten tai kirjastoviranomaisten käsissä. Koska New Yorkin ja Buffalon kaupungit kuvaavasti edustavat kukin omaa periaatettaan juuri tähän nähden, tahdon selostaa juuri näiden kaupunkien erilaisia koulukirjastojen hoitotapoja

V 1902 määrättiin, että New Yorkin kaupungin Board of Educationiin oli perustettava erityinen kirjastotoimisto erityisine toimistonjohtajineen kirjastoasioita varten. Vielä päätettiin, jotta käy-

tettävissä olevat kirjastovarat — 138,976 dollaria — tulisivat oikeudenmukaisesti jaetuiksi niiden 482 koulun kesken, joilla oli oikeus näiden varojen saantiin, jakaa nuo koulut kahteen luokkaan: sellaisiin, joilla ei ollut omaa kirjastoa, ja sellaisiin, joilla oli. Ensimmäiseen luokkaan tuli 67 koulua, jotka luokkaa kohden saivat 18,60 dollaria. Toiseen osaan kuului 415 koulua ja ne saivat 9,80 dollaria luokkaa kohden. Selostuskirjastolle annettu rahamäärä riippui koulujen luokkaluvusta; suurin määrä oli 100 dollaria koulua kohden. Sitäpaitsi julkaisi kirjastoasioiden toimistonjohtaja luettelon luokkakirjastoihin sopivista kirjoista: *Catalogue of books for Public School Libraries in the City of New York. Graded and annotated. Bureau of Libraries 1904.* Kuten nimiöstä selviää, on tämä luettelo järjestetty kiinnittämällä huomiota eri luokkiin ja on se tarkoitettu sekä lastentarhoja että kahdeksatta ja viimeistä luokkaa varten, ja sisältää vielä erikoisluettelon sopivaa selostuskirjallisuutta. Koulut saavat joka vuosi tämän luettelon mukaan valita, mitä toivovat, mutta valittujen kirjojen kokonaiskustannukset eivät saa kohota yli sen määrän, joka on laskettu kullekin koululle sen luokkakirjaston ylläpitoa varten. New Yorkissa olivat kouluviranomaiset vuoden 1906 lopussa täten jakaneet kouluille 509,965 kirjaa, osaksi luokkakirjastoihin, osaksi selostuskirjastoihin, jotka viimeainitut olivat aijutut koko koulun käytettäväiksi ja sijoitetut siten, että kaikki koulussa helposti pääsivät niitä käyttämään. V. 1906 osottaa lainaustilasto 5,964,442 nidosta. Näitä kirjastoja kustantavat New Yorkin kaupunki ja valtio kukin samassa määrässä, ja tuona vuonna nousivat kustannukset kummankin osalle 26,826 dollariin, siis yhteensä 53,652 dollariin. Lopuksi on vielä sanottava, että yllämainittu kouluviranomaisten asettama kirjastoasioiden toimistonjohtaja on entinen *kirjastonhoitaja* *), jolla on monivuotinen kehitys ja kokemus kirjastoammatissa.

Buffalossa sitävastoin ovat kouluviranomaiset jättäneet koko koulujärjestelmän kirjastoasiat vapaan yleisen kirjaston huoleen ja hoitoon, ja kirjasto hoitaa myöskin niitä varoja, joita kouluviranomai-

*) Mr. Claude G. Leland Buffalon Public Librarysta.

set ovat määränneet koulukirjastoille; s. o., samoin kuin kouluviranomaiset hoitavat kaupungin kouluasioita, hoitaa kirjasto kaupungin kaikkia kirjastoasioita. Olen jo kertonut, miten vapaa yleinen kirjasto Amerikassa tyydyttää koulujen kirjastotarvetta, ja olen myöskin maininnut, että Buffalon Public Library tässä suhteessa pidetään maan ensimmäisinä. Tämä johtuu tietysti osaksi siitä, että kirjastolla on määrätty sijansa kaupungin opetusjärjestelmässä, se kun näet kokonaan huolehtii koulujen kirjasto-oloista. Täten on näet hyvä ja johdonmukainen yhteistyö syntynyt koulujen ja kirjastojen kesken.

Tätä kirjasto-olojen järjestelyä pidetäänkin monesta syystä tarkoituksenmukaisimpana, ja sekä New York että Brooklyn ja muutkin kaupungit ja valtiot, joissa kirjastoasioidenhoito on jaettu kahdelle eri viranomaiselle, katselevat kadehtien Buffaloo ja niitä paikkakuntia, joissa Buffalon järjestelmää noudatetaan. Luultavaa onkin, että tämä järjestelmä vähitellen yhä enemmän voittaa alaa Yhdysvalloissa. On jo huomattu, että niinkin etevän kyvyn kuin New Yorkin kirjastoasiain nykyisen toimistonjohtajan on kovin vaikeata niillä verraten vähillä varoilla, jotka koulujen kirjastotarkoitusta varten ovat hänen käytettävinaan, varustaa New Yorkin kaikki koululuokat tehokkailla luokkakirjastoilla. Jotta tällainen kirjasto todella olisi tehokas, vaaditaan näet, niinkuin ennen olen sanonut, osaksi että luokkakirjaston kokoonpanoon nähden selvästi otetaan huomioon kunkin luokan erityinen yksilöllisyys, osaksi että tätä kirjastoa helposti ja nopeasti voi sovittaa luokan muuttuneiden tarpeiden mukaan, kun tuo luokka kehityksessään on joutunut uudelle asteelle. Mutta jotta tuohon voitaisiin päästä, täytyy olla olemassa keskuskirjakokoelma, joka aina voi olla käytettävissä, kun uusia tarpeita ilmestyy. New Yorkissa riittävät kouluviranomaisten auliisti antamat rahamäärät — niinkuin sanoin, v. 1906: 53.652 dollaria — ainoastaan niin pitkälle, että kukin luokka luokkakirjastonsa hoitoa varten saapi vähän enemmän kuin 4 dollaria vuosittain. On päivän selvää, ettei näillä rahoilla voi saada aikaan täysin tehokasta luokkakirjastoa, sellaista kuin yleinen kirjasto tarkoittaa. Seurauksena on siis, että koulut kääntyvät yleisten kirjastojen puoleen, heti kun

huomaavat omat kirjastonsa riittämättömiksi, ja siten on olemassa kaksi virastoa, jotka ahkerovat saman asian edistämistä. New Yorkissa vallitsee tosin mitä vilkkain yhteistoiminta näiden molempain virastojen kesken, mutta sehän vain parhaiten todistaa, miten sopivaa olisi, jos täälläkin koko yhteiskunnan kirjastojenhoito uskotaisiin *yhdelle* virastolle, yleiselle kirjastolle, joka Amerikassa parhaiten tähän toimeen soveltuu.

Clevelandin East High Schoolin oppilaitoskirjasto.

Edelläkerrotut asianhaarat koskevat etupäässä Amerikan alempia, korkeintaan 8-luokkaisia kouluja, mutta korkeammilla oppilaitoksilla ja opettajaseminareilla on tavallisesti omat oppilaitos- ja seminarikirjastonsa, joissa on noin 1000:sta 25,000:een nidokseen. Näillä kirjastoilla on usein omat oivalliset huoneustonsa komeine ja hyvin sisustettuine lukuhuoneineen, jotka pidetään avoinna opettajille ja oppilaille miltei koko päivän. Jokainen käsittää, miten suuri merkitys juuri tällaisella lukuhuoneella on oppilaitten työhön ja työtapoihin nähden. Sieltä he löytävät kaikenlaista selostuskirjallisuutta ja kirjallisia apuneuvoja, jotka juuri lukiolaisille ja seminari-

laisille ovat mitä tärkeimmät, vieläpä tärkeämpiä kuin ne kirjat, joita he vievät kotiinsa. Lukuhuone on heillä turvapaikkana, jossa he rauhassa ja levossa voivat työskennellä, etsiskellä aine- ja esitelmä-aiheita, lueskella sivuaineitakin, joita he harrastavat, sekä jossa he aina väliajoin löytävät hauskuutta ja sopivaa tointa. Amerikan korkeammilla oppikoulujen ja seminarien kirjastoilla on aina iloiset ja miellyttävät lukuhuoneet ja niitä johtavat aina kirjastoammattiin perehtyneet kirjastonhoitajat. Tämä seikka vaikuttaa tietysti kirjaston koko hoitoon ja hallintoon ja siten myöskin kirjaston opettajille ja oppilaille tuottamaan hyötyyn. Amerikan oppilaitosten ja seminarien kirjastoissa noudatetaan myöskin samaa nykyaikaista kirjastotekniikkaa ja nykyaikaisia menettelytapoja sekä hoidetaan niitä muutenkin samaan tapaan kuin yleisiä kirjastoja yleensä, jonka tähden pyydän viitata sellaisiin kohtiin matkakertomustani, jotka koskevat näitä seikkoja.

Kirjakokoelmaan nähden pyritään tässäkin hankkimaan parasta joka alalta eikä suinkaan epäillä silloin tällöin kirjaston kokoelmista poistaa sellaisia kirjoja, jotka on huomattu hyödyttömiksi ja jotka siis ovat vaivaksi, koska ne vaativat tilaa ja hoitoa, jota arvellaan voitavan käyttää paremmin tämänlaatuisille kirjastoille soveliaampaa kirjallisuutta varten. Hyvin harvinaisia kirjoja ei juuri hankita näihin oppilaitosten ja seminarien kirjastoihin; hyödyn periaate on täällä yksin vallitsevana. Koulunuorukainen, seminarilainen tai opettaja tarvitsee ennen kaikkea osaksi klassillisia teoksia kaikilta aloilta, osaksi kirjallisuutta, joka valaisee uusia havaintoja ja keksintöjä, uusia ja uusimpia tutkimuksia ja tuloksia tieteiden eri aloilta.

Opettajien varalle on näissä kirjastoissa runsas valikoima selostus-kirjallisuutta, ja niinkuin meidän maassamme ovat Amerikassakin oppilaitosten kirjastot yhteydessä maan yleisten kirjastojen kanssa, joista opettajia varten helposti saapi lainaksi aineistoa tieteelliseen työhön.

Paikkakunnan vapaa yleinen kirjasto on voimakkaana apuna oppikoulujen ja seminarien kirjastoille. Nämä saavat paikkakunnan kirjastolta lainaksi mitä ikinä haluavat, ja niinkuin edellisessä luvussa sanoin, voivat vapaat yleiset kirjastot lähettää joillekuille oppi-

laitosten ja seminarien kirjastoille tuhansia nidoksia yhtäikaa terve-
tulleeksi lisäksi näitten kirjastojen omiin kokoelmiin *).

Koska Yhdysvaltain oppilaitosten ja seminarien kirjastojen hoi-
tajat yleensä ovat saaneet kirjasto-opetusta ja perehtyneet kirjasto-
ammattiin, voivat he myöskin paljoa paremmin arvostella tällaisen
opetuksen merkitystä sille, joka tahtoo ja jonka täytyy harjoitella itse-
näisiä opintoja ja itsenäistä tutkimustyötä. Amerikkalaisten korkeam-
pain oppilaitosten ylimmillä luokilla on nyt jo tavallista, että laitoksen
kirjastonhoitaja opettaa nuorisolle osaksi kirjastotekniikkaa, sen ver-
ran, että he aina voivat käyttää mitä kirjastoa tahansa, osaksi tär-
keimpiä kirjallisia apukeinoja, jotta nuoriso, tarpeen tullen, oppii har-
joittamaan itsenäistä tutkimustyötä. Tällaista opetusta annetaan
kouluissa jotenkin saman suunnitelman mukaan kuin yleisissä kir-
jastoissakin **), vaikkakin siihen kouluissa uhrataan enemmän aikaa,
se kun nyt on varsinaisena kouluaineena. Tahdon näytteeksi kertoa,
miten esim. Central High School Detroitissa (Michigan) sopivasti on
järjestänyt tämän kirjasto-opetuksen koulunsa työohjelmaan. Kuna-
kin lukukautena annetaan tässä koulussa yhden tunnin opetus kirjas-
ton ja kirjallisten apukeinojen käyttämisessä. Oppijakso käsittää
siis kaikkiaan 8 luentoa 4 kouluvuotena amerikkalaisessa »high-
school»issa.

Ensimmäinen luento käsittelee kaikenlaisten ainehistojen, lyhen-
nyksien, aakkosluetteloiden sekä tuon tunnetun »Poole Index to perio-
dical literature»n käyttämistä.

Toinen luento käsittelee korttiluetteloa ja sen käytäntöä sekä
esittää lyhyesti kirjojen luokittelamisen tavallisimpia periaatteita.

Kolmas luento käsittelee yleistä selostuskirjallisuutta, niinkuin
sanakirjoja ja tieteishakemistoja, ja yksityiskohtaisempaa sekä ver-
tailevampaa opetusta erilaisten aikakautisten ainehistojen käyttä-
misessä.

Neljännessä luennossa opastetaan käsittämään alkeellista kir-
jallistuntemusta yleensä, sellaista kuin on nykyaikaisissa tekstikir-

*) Katso siv. 94.

**) Katso siv. 98.

joissa ja nykyaikaisten tieteishakemistojen kirjoitusten lopussa. Sitäpaitsi selitetään The A. L. A. Index to General Literaturen, Bakerin Guide to best Fictionen, Grangerin Index to Poetryn, Larnedin History for ready Referencen ja Strongin Yearbook of social Progressin y. m. käyttämistä.⁹⁾

Viides luento käsittelee kalentereja ja erilaisia elämäkerrallisia sanakirjoja.

Kuudennessa luennessa selvitetään erikoistieteistöjä ja erilaisia erikoissanakirjoja sekä kustannus- ja kirjakauppaluetteloja.

Seitsemäs luento käsittelee Yhdysvaltain virallisia julkaisuja, niinkuin Congressional Recordia, Congressional Direktorya, Document Cataloguea, Statistical Abstractia, Census Abstractia, Statistical Atlasia, Labor Bulletinia, Consular Reportsia y. m.¹⁰⁾

Kahdeksas luento on lopuksi edellisen kertausta sekä käytännöllisiä kokeita.

Kunkin luennon loputtua saapi jokainen oppilas sarjan käytännöllisiä kysymyksiä seuraavaksi luennoksi selvitettäväkseen; niihin on kirjallisesti vastattava.

Tällaisia oppijaksoja annetaan hyvin monessa amerikkalaisessa »highschool»issa ja on niiden merkitys oppilaihin nähden tietysti hyvin suuri.

Mutta vähintään yhtä tärkeätä on kirjaston hoitoa ja käyttöä koskeva opetus, jota nykyään jo yleensä annetaan seminarien oppilaille. Sellaisessa maassa kuin Amerikka, jossa miltei joka koulu, alempi tai ylempi, omistaa ainakin jonkinmoisen kirjaston, täytyy tulevien opettajien valmistautua jossakin määrin hoitamaan, jollei-kaan kokonaista koulukirjastoa, niin kuitenkin edes luokkakirjastoa. Olen edellä tosin huomauttanut, miten suuresti vapaa yleinen kirjasto huolehtii koulujen kirjasto-oloista, mutta löytyy sadoittain kouluja Yhdysvalloissa niin etäällä jostakin vapaasta yleisestä kirjastosta, että tämä vain ani harvoin voi lähettää sinne kirjastonhoitajiaan, vaikkapa se kyllä muuten varustaa koulun kirjoilla y. m. Ja olen myöskin sanonut, että ainoastaan nuo mainitut »high-school»it kykenevät palkkaamaan erityisen oppineen kirjastonhoitajan omia kirjastojaan varten eivätkä edes nekään kaikki. Senpätähden ovat-

kin amerikkalaiset kirjastonhoitajat ja nykyään jo kouluviranomaisetkin sitä mieltä, että kirjastonhoidon opetus on oleva vakituisena aineena kaikenlaisissa opettajaseminareissa. Tällä ei suinkaan tarkoiteta, että seminarissa annettu kirjasto-opetus paisuisi niin laajaksi, että se vastaisi valmistusta varsinaiseksi kirjastonhoitajaksi. Tämä opetus tehdään päinvastoin ennen kaikkea niin helppotajuiseksi, yksinkertaiseksi ja käytännölliseksi kuin mahdollista, sillä tätenhän vaan yksinkertaisesti koetetaan saattaa koulutointaan alottelevat opettajat kykeneviksi järkevällä tavalla hoitamaan pienempää koulukirjastoa sekä parhaimmalla tavalla käyttämään hyväkseen luokkakirjastoja tai vapaan yleisen kirjaston tarjoamaa apua

Amerikkalaisissa kasvatuspiireissä ollaan nykyään hyvin innostuneita tähän kysymykseen, ja kirjastoyhdistysten ynnä opettajayhdistysten asettamat komiteat koettavat yhteisvoimin voittaa kirjastokursseille yhtä paljon alaa kuin on muillakin aineilla seminarien työohjelmissä. Hyvin monessa seminarissa on tämä toivomus jo toteutunut. Saavutetut tulokset ovat osottautuneet erittäin edullisiksi ja houkuttelleet seuraamaan esimerkkiä sielläkin, jossa tällaisia kursseja ei vielä ole käytännössä.

Clevelandissa (Ohiossa) ja Oshkoshissa (Wisconsinissa) oli minulla tilaisuus lähemmin perehtyä tällaisiin seminareissa toimeenpantuihin kirjastokursseihin. Kummassakin paikassa oli seminarikirjaston johtajana oppinut kirjastonhoitaja, joka tietysti myöskin oli johtamassa kirjastokurssia. Tällaisen oppijakson suunnitelma esim. Clevelandissa antaa hyvän kuvan tämäntapaisista kursseista, ja tahdon siis lyhyesti tehdä selkoa siitä.

Kirjastokursseilla on sama arvo ja kunnia seminarien lukujärjestyksissä kuin muillakin aineilla. Näitä kursseja varten on määrätty 3 tuntia viikossa kahtena 13 viikkoa pitkänä lukukautena eli yhteensä 78 tuntia. Seminarikirjastossa sekä Clevelandin Public Libraryssa suoritetaan käytännöllisen työn kokeita. Kurssin ensimmäinen osa käsittelee selostuskirjallisuuden opetusta ja Clevelandin kirjasto-oloja yleensä.

Kirjastokurssin toimi liittyy seminarien muitten erikoisaineitten, niinkuin luonnontieteen, historian, maantieteen y. m. kursseihin,

niin että näitä kurseja varten tarpeellinen tutkimustyö suoritetaan kirjastokursseilla. Seminarilaiset käyvät kirjastonhoitajan johdolla ryhmittäin yleisessä kirjastossa, jossa sitte tutkiskellaan asemaa, rakennusta ja eri osastoja sekä työtapaa, kirjaston sääntöjä ja etuoikeuksia yleisöön nähden.

Senjälkeen opetetaan luettelointimistyön periaatteita ja sekä nimitettyä asialuetteloiden järjestelmistä. Vielä opetetaan kymmenjärjestelmää kirjojen luokittelusta varten. Seminarilaiset saavat itse luokitella seminarikirjaston kirjoja ja kirjoittaa niistä luettelokortteja.

Kahdeksannentoista oppitunnin jälkeen alkaa yksityiskohtainen selostuskirjallisuuden tutkiminen ja käytännöllinen työ sekä seminaarikirjastossa että yleisessä kirjastossa.

Sitte opetetaan koulunuorisoa eri tavoin perehtymään jonkin määrätyn kouluaineen tutkimiseen ja järjestetään keskusteluja siitä.

Lopuksi tutkiskellaan kirjoja ja koulukirjastoja varten tehtyjä kirjavalikoimia sekä nuorisokirjallisuutta yleensä. Tarkoituksena on osaksi laajempi nuorisokirjallisuuden tunteminen, osaksi erimennettelytapoihin perehtyminen, esim. ääneenlukemiseen, satujen kertomiseen y. m., joiden tarkoituksena on herättää lasten halua hyvään kirjallisuuteen.

Seminarien kirjastokurssit tuntuvat minusta erittäin käytännöllisesti järjestetyiltä ja niillä on suuri merkitys ei ainoastaan seminarin oppilaiden tulevaan opettajatoimeen nähden, vaan myöskin niihin opintoihin nähden, joihin he seminaariajan päätyttyä mahdollisesti itse ryhtyvät. Tällaisia oppijaksoja järjestetään nykyään usein jo Amerikan yliopistoihinkin ja sekä opettajat että oppilaat pitävät niitä suuressa arvossa. Ja selväähän onkin, että tällaisella kurssilla on suuri arvonsa vastavalmistuneelle ylioppilaalle, joka todellakin tahtoo opiskella eikä tyydy ainoastaan koulukirjoihin ja kouluviisautteen. Etenkin niihin nähden, jotka antautuvat opettaja-alalle, ovat nämä oppijaksot yliopistoissa hyvin tärkeät samoin kuin seminareissakin. Sillä juuri kaikenlaisten opettajienhan on selvitettävä oppilailleen, että sivistyskannalta katsoen on tärkeämpää tietää, miten ja mistä ja millä keinoin saapi selkoa asioista, kuin oppia enemmän tai vähemmän seikkatietoja.

Kierto- ja kotikirjastot.

Miten suurenmoiselta se työ tuntuneekin, jota amerikkalaiset kirjastot sekä keskus- että sivukirjastoissaan kuin myöskin yhteistöissään koulujen ja seminarien kanssa suorittavat, ei se kuitenkaan vielä tyydytä amerikkalaisia kirjastonhoitajia, he vaativat yhä enemmän sekä toimintaa että toiminta-alaa. Sillä he eivät ajattele ainoastaan niitä suhteellisesti onnellisia yhteiskunnanjäseniä, jotka noin vain vaikeuksista voivat käydä kirjastoissa ja siten käyttää hyväkseen sen tarjoamia etuja. He tietävät, että löytyy sadointuhansin ihmisiä, jotka ammatiltaan eivät pääse kirjastoihin tai joiden olojen pakosta täytyy asua kaukana maaseudulla, metsien keskellä ja erämaissa, peninkulmien matkojen päässä lähimmästä kirjastosta ja kenties etäällä muista ihmisistä. Amerikkalaisten kirjastonhoitajien mielestä nämä ihmiset myöskin tarvitsevat kirjojen tuottamaa kasvatusta ja huvitusta, ja niillä on sama oikeus siihen kuin muillakin ihmisillä. Senhäden ovat amerikkalaiset sekä valtionvaltuuskunnat että paikalliset kirjastot omistaneet erityisen osan toimintaansa näitä yhteiskunnan jäseniä varten. Kirjastot lähenevät itse niitä, jotka eivät voi tulla kirjastoihin, ne lähenevät heitä kierto- ja kotikirjastojen kautta, joissa on pieni kokoelma kirjoja ja kuvateoksia, valokuvia ja musiikki-tarpeita.

Mr. Melvil Dewey, yksi niitä, jotka aina uupumattoman innokkaasti amerikkalaista kirjastoliikettä harrastaen ovat sitä enin edistäneet, on myöskin ensimmäisenä kyennyt ratkaisemaan tuon kirjastomiehille siihen asti huolestuttavan kysymyksen, miten voisi laajentaa kirjaston suoranaista vaikutusta myöskin maalaisväestöön maan eri osissa. Tämän tehtävän ratkaisi Mr. Dewey v. 1892 tavalla niin

yksinkertaisella, että koko tämä kysymys ehdottomasti johtaa mieleen kertomuksen »Kolumbuksen munasta». Se suunnitelma, jonka Mr. Dewey mainittuna vuonna ensimmäisen kerran pani täytäntöön, suunnitelma, jota sittemmin on noudatettu kaikissa maissa, joissa kansanvalistusta ja kansankasvatusta harrastetaan, on juuri sama, jota Amerikan kirjastot ja kirjastovaltuuskunnat vieläkin pääpiirtein noudattavat.

Koko järjestelmän voi esittää muutamain sanoin. Keskuskirjastosta valikoidaan kirjakokoelmia, joiden suuruus vaihtelee 25:stä 100:aan tai vieläkin useampaan nidokseen. Näitä kirjakokoelmia lähetellään pieniin maalaiskuntiin, jotka ovat liian etäällä kirjastosta voidaksensa käyttää sitä hyväkseen; pieniin kaupunkeihin ja kyliin, joilla tosin on oma yleinen tai koulukirjastonsa, mutta joilla ei ole kyllin varoja ostaa uutta kirjallisuutta niin paljon, että nämä kirjastot todella olisivat arvokkaat ja hauskat; niitä lähetetään vielä noille Amerikassa tavallisille opinto- ja lukuseuroille, yhdistyksille ja lomakursseille, jokaiseen talonpoikais- tai maataloon, missä suurempi joukko ihmisiä on koolla, jokaiselle kaivoskunnalle, jokaiselle rautatierakennukselle, jokaiselle metsänhakkaajajoukolle suurissa metsissä, laivojen ja junien palvelijakunnille, jotka aina matkoillaan viipyvät pidemmän ajan, lyhyesti sanoen jokaiseen paikkaan, missä ikinä löytyy jonkun verran ihmisiä, jotka opiksi tai huviksi toivovat kirjoja. Monessa valtiossa on erityinen kokoelma yleistä laatua olevia kirjoja, joka yksinomaan on aijottu kiertokirjastona lähetettäväksi vankiloihin ja kaikenlaisiin työhuoneisiin ja kurituslaitoksiin, ja kuulin monesti liikuttavia kertomuksia näiden kirjojen aikaansaamasta hyvästä vaikutuksesta, puhumattakaan niitten tuottamasta ilosta. Tällä tavoin saapi siis Yhdysvaltain maalaisväestö tilaisuutta lukemiseen. Näiden maaseudulla kiertävien kirjastojen hoito on uskottu joko asianomaisten valtioiden valtionkirjastoille tai näiden valtioiden kirjastovaltuuskunnille. V 1905 oli 25 valtiota määrännyt erityisiä varoja kiertokirjastojärjestelmän ylläpitoa varten maaseudulla ja samalla laillistuttanut tämän järjestelmän valtion asiaksi. Ensimmäinen valtio, missä näin tehtiin, oli New York, jossa Mr. Dewey mainittuna vuonna 1892 oli Albanyn valtionkirjaston johtajana, ja jossa hän

vieläkin johtaa New Yorkin valtion kiertokirjastoliikettä. Tämän kirjaston kokoelma kiertokirjastoja varten nousee noin 80,000 nidokseen, joka on suurin määrä, mitä millään valtiolla on kirjoja tätä tarkoitusta varten. Muissa valtioissa vaihtelevat kiertokirjastokokoelmain suuruudet: Wisconsin esim. omistaa noin 20,000 nidosta, New Jersey, joka on pienimpiä valtioita, noin 10,000 nidosta, j. n. e. Wisconsinissa osottaa kiertokirjastojen tilasto 122,093 lainausta, korkein luku tällä alalla Yhdysvalloissa viime vuonna, ja New Jerseyssä on sen 10,000 nidosta lainattu yhteensä kokonaista 85,000 kertaa. Samassa suhteessa on käytetty muittenkin valtioiden kiertokirjastoja, ja tämä ahkera käyttö osottaa selvästi, miten suuressa arvossa maalaisväestö pitää näitten kiertokirjastojen tarjoamaa oppia ja huvia. On laskettu, että Amerikassa yksin maaseudulla, kaupunkeja lukuunottamatta, alituisesti on lainassa $\frac{1}{3}$ miljoonaa kirjaa kiertokirjastojen kautta. Nähdessään tällaisia lukuja, ei epäile amerikkalaisten kirjastonhoitajien vakuutuksia, että Amerikassa ei kuulu kansan tapaan olla kirjallisuutta viljelemättä ja että Amerikan kansassa on kehittymäisillään terve ja hyvä kirjallinen aisti. Wisconsinin olot osoittavat parhaiten, mikä merkitys kiertokirjastoilla muuten on ollut Yhdysvalloissa, sillä Wisconsinissa onnistui näiden valtion kirjastovaltuuskunnan hoitamien kirjastojen maalaisväestössä herättää sellainen harrastus lukemiseen ja kirjallisuuteen, että tässä valtiossa kahtena vuotena pienempiin kyliin perustettiin 20 kunnan kustantamaa vapaata yleistä kirjastoa, joiden perustaminen oli suoranainen seuraus näissä kylissä ennen olleista kiertokirjastoista.

Valtion kirjastoilla ja valtion kirjastovaltuuskunnilla on tietysti virkamiehiä, jotka erikoisesti pitävät huolta kiertokirjastoista. He valitsevat kirjat niihin, pitävät huolen valmiitten kirjastojen lähettämisestä sekä käyvät itse niillä paikkakunnilla, mihin tällaisia kirjastoja halutaan. Se kirjastonhoitaja, jolle on uskottu n. k. »library visitor»in tai »field worker»in toimi, on saanut osakseen amerikkalaisten kirjasto-olojen edesvastuullisimpia tehtäviä. Tällainen virkamies viettää suuren osan aikaansa matkoilla valtion kaukaisiin seutuihin, joissa ei ole mitään kirjastoja. Siellä kutsuu kirjastonhoitaja pienen kunnan jäsenet koolle ja pitää heille esitelmän tai puheen kir-

joista ja siitä, mitä nämä voivat meille elämässä antaa, kirjastoista yleensä ja siitä mahdollisuudesta, että tuolle kunnalle nyt tarjotaan ainakin kiertokirjasto. Tavallisesti on kiertokirjasto jo mukanaikin havaintoesineenä, ja jos kunta niin haluaa, niin jääpi tämä kirjasto jo heti sinne. Mutta ennen kaikkea koettaa kirjastonhoitaja paikkakunnalla käydessään ottaa selvää tuon kunnan harrastuksista ja olosuhteista, ja puhelemalla yksityisten kuntalaisten kanssa koettaa hän perehtyä erilaisiin yksilöllisiin näkökantoihin. Kirjat tämän paikkakunnan kiertokirjastoon valitaan sitten ottamalla huomioon kunnassa vallitsevat sekä yleis- että yksityisharrastukset.

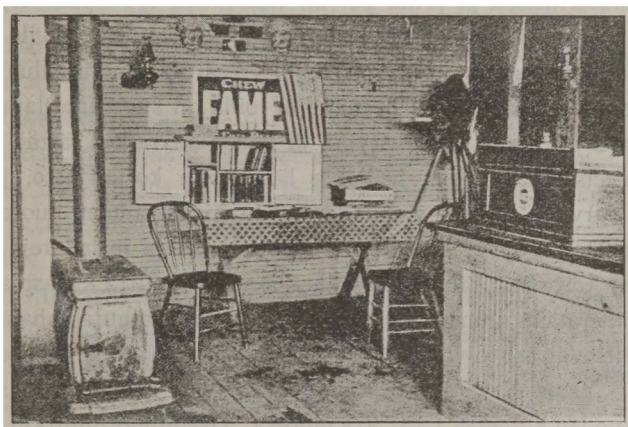
Koska kiertokirjastojen tarkoituksena on lisätä lukuhaluja ja suoda ihmisille mahdollisuuksia tuon lukuhulun tyydyttämiseen etäsimmilläkin seuduilla, on luonnollista, että amerikkalaiset kirjastot tälläkin alalla asettavat lainaajilleen niin yksinkertaisia ehtoja kuin mahdollista. Jotta joukkokunta henkilöitä saisi kiertokirjaston, vaaditaan ainoastaan, että kolme tai useampia paikkakunnan veroamaksavista henkilöistä lähettää kirjastolle tai kirjastovaltuuskunnalle nimikirjoituksillaan varustetun kirjeellisen pyynnön, jossa he myöskin sitoutuvat maksamaan asianomaisten virastojen vaatimat maksut ja hyvittämään kirjoille sattuneet vahingot sekä mahdollisesti katoavat kirjat ja antamaan kysymyksenalaisen kunnan jäsenille vapaita kirjalainoja.

Kiertokirjastosta suoritettavat maksut ovat vain kuljetusmaksuja, jotka ovat yhtä suuret samoilta kirjamääriltä riippumatta matkojen pituudesta, joita kirjastojen tulee kulkea. Tavallisimmasti pidetään 2 dollaria kuljetusmaksuna.

Paikkakunta saapi pitää kiertokirjastoa hallussaan 3:sta 8:aan kuukauteen, mutta tavallisimmasti tuo aika on määrätty kuudeksi kuukaudeksi ja lainaajalla on aina oikeus uusia lainansa yhtä pitkäksi aikaa. Lainaajat saavat ilmaiseksi hienon ja somasti sisustetun laatikon, jossa kirjat lähetetään ja joka myöskin, kun kansi siitä on käännetty irti, voi olla kirjahyllynä, sopien asetettavaksi pöydälle t. m. s. Kirjojen mukaan pannaan myöskin painetuita tai konein kirjoitettuja luetteloja, lähetetyn kiertokirjaston kirjoista, joita luetteloja maksutta on jaettava paikkakunnan lainaajille. Painetuita

kirjakortteja y. m., mikä helpottaa lainaamista paikkakunnalla, saapi myöskin ilmaiseksi valtionkirjastolta tai kirjastovaltuuskunnalta.

Kiertokirjastoa hoitaa joku paikkakuntalainen, joka tahtoo tähän toimeen ryhtyä ja joka voi ja tahtoo tarkoitukseen luovuttaa soveliaan ja keskustassa sijaitsevan paikan. Tähän valitaan mieluiten jokin vilkasliikkeinen huoneisto, esim. paikkakunnan keskessä sijaitseva myymälä tai useinkin piirin postikonttori, puhelinasema y. m. Minulle kerrottiin monta piirrettä, jotka todistavat mitä suurinta harrastusta, avuliaisuutta ja uhrautuvaisuutta niiden henki-

Kiertokirjasto eräässä myymälässä maalla Wisconsinin valtiossa.

löiden puolelta, jotka ovat ottaneet ruvetakseen kiertokirjastonhoitajiksi maaseudulla. Joskus valitaan kiertokirjaston asemaksi keskustassa oleva maatalo, mutta sitä ei pidetä niin soveliaana kuin edellämainituista paikkoja, sillä eiväthän ihmiset yleensä mielellään eivätkä usein tahdo vaivata yksityishenkilöä hänen kodissaan. Mutta jos kiertokirjasto on sijoitettuna myymälään tai postikonttoriin, on helpompi saada kirjallisuutta, sillä näihin paikkoihinhan usein kuitenkin lähetetään sana, jopa puhelimellakin.

Mutta valtioiden kirjastot ja kirjastovaltuuskunnat eivät täten ylläpidä kiertokirjastoja yksinomaan vain maaseudun varalle; myöskin kaupunkien alueille lähettävät niiden vapaat yleiset kirjastot

kirjojaan kiertokirjastojen muodossa kulkemaan, ja niitä nimitetään tässä tapauksessa myöskin kotikirjastoiksi. Näitä kaupunkien kiertokirjastoja lähetetään tehtaisiin työntekijöitten käytettäväksi, suuriin liikehuoneisiin, joiden kauppa-apulaiset muuten eivät helposti saisi kirjallisuutta, palokunta- ja poliisiasemille siellä virkailevien henkilöiden käytettäväksi sekä kaikenlaisiin vankiloihin ja työhuoneisiin. Kotikirjastot lähetetään koteihin. Ne ovat aiotut osaksi aikuisille, osaksi lapsille, osaksi molemmille yhteisesti. Amerikan suuremmissa kaupungeissa löytyy joukottain nuoria miehiä, jotka asuvat n. k. vuokratasarmeissa ja jotka päivän rasittavan työn päätyttyä ovat liiaksi väsyneitä lähteäksensä lähimpään kirjastoon. Heille lähetetään silloin sen sijaan kotikirjasto, joka sisältää heidän haluamaansa kirjallisuutta. Löytyy perheenäitejä, joilla on suuri lapsilauma hoidettavana ja raskasta taloustyötä ja joiden on vaikea jättää kotinsa käydäksensä kirjastossa; heillekin lähetetään kotikirjasto, jotta ei heidän tarvitse luopua ainakaan hyvän kirjallisuuden tuottamasta nautinnosta. Löytyy lääkäreitä, lainoppineita ja insinöörejä, joiden myöskin töittensä tähden on vaikea saada vapautta kirjastoaikoina; heille lähetetään ammattikirjallisuutta tai mitä muuta tahansa, jota he tarvitsevat tai toivovat, jos vaan muutamat heistä yhteisesti sitä anovat. Yksin New Yorkin kaupungin Public Library lainasi täten viime vuoden kuluessa 1,157,979 nidosta. Useimmat muutkin Yhdysvaltain suuremmat kirjastot, esim. Brooklynin Public Library, Buffalon Public Library, Clevelandin Public Library y. m. suorittavat myöskin suurenmoisen työn kotikirjastojensa kautta.

Lainattaessa näitä kaupunkien kiertokirjastoja vaaditaan ai-noastaan kaupungissa asuvan henkilön takaus, ja kirjasto maksaa kaikki kuljetuskustannukset.

Näitten kiertokirjastojen peruskokoelmia muodostettaessa valitaan kirjallisuus mitä huolellisimmin. Sopivana aineksena tällaisiin kokoelmiin pidetään sujuvasti kirjoitettuja ja hienosti kuvitettuja historiallisia teoksia ja matkakuvauksia, kevyitä lyhyenlaisia elämäkertoja ja muistelmia, helppotajuisia esityksiä yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä, hyvin kyhättyjä tutkielmia, jokunen runoteos sekä kansantajuisia luonnonhistoriallisia kuvauksia eri

aloilta. Jokunen teos tieteishakemistojen alalta löytyy myöskin usein kiertokirjastossa, ja on huomattu, että henkilöt, joilla on niukasti tilaisuutta lukea seikkaperäisempiä teoksia eri aineista, tavallisesti antavat suuren arvon tällaiselle kirjallisuudelle.

Erikoiskirjallisuuden valikoiminen riippuu jossakin määrin eri valtioitten tärkeimmistä elinkeinoista. Esim. maissinviljelystä koskevat kirjat, jotka ovat hyvin tärkeitä ja huvittavat keskivaltioitten maataviljelevälle väestölle, ovat sitävästoin verraten vähäarvoiset tai aivan arvottomat Oregonin ja Washingtonin maanviljelijöille, siellä kun kylmät yöt tekevät maissinviljelyksen mahdottomaksi. Niinpä on myöskin aivan erilaista se ammattikirjallisuus, joka huvittaa Pittsburghin terästehtaitten työntekijöitä, kuin se, joka huvittaa Bostonin laivanrakentajia j. n. e.

Kiertokirjastojakin perustettaessa, sekä kaupungeissa että maaseudulla, otetaan siis erittäin tarkasti huomioon yksilölliset harrastukset ja asianomaisten paikkakuntain taloudelliset ja yhteiskunnalliset olot.

Amerikkalainen kiertokirjasto on joko kerta kaikkiaan muodostettu kokoelma kaikenlaista kirjallisuutta, järjestettynä kokonaiseksi pienoiskirjastoksi, jossa noin toiset puolet kirjoja ovat kaunokirjallisuutta, tahi myöskin voi se olla kokoelma kirjoja, joita valitaan tyydyttämään yksilöllisiä toivomuksia, joka kerta kun kiertokirjasto lähetetään jonnekin. Useimmissa kaupungeissa ja valtioissa käytetään molempia lajeja kiertokirjastoja rinnan. Vakituksissa kiertokirjastoissa on yleistä ja sekalaista kirjallisuutta; nuo kerraksi valitut kiertokirjastot ovat sitävästoin olemassa vain täydentääkseen edellisiä, milloin tarpeelliseksi katsotaan. Ja ollaan sitä mieltä, että tällainen erikoisesti valittu kiertokirjasto on lähetettävä jokaiselle ihmisjoukolla tai jokaiselle yksityiselle, joka sitä pyytää, tietystikin mikäli kirjaston ja kirjastovaltuuskunnan varat sallivat. Täten voidaan yhteen paikkaan lähettää kiertokirjasto, missä on ainoastaan historiallista kirjallisuutta yleensä tai historian jotakin määrättyä alaa koskettelevaa; toiselle paikkakunnalle on ehkä pyydetty erikoiskirjallisuutta eläintieteen, ilmastotieteen, musikkihistorian y. m. alalta. Yhtäällä harrastetaan suuresti nykyajan huvittavia löytö-

retkiä, toisaalla uusimpia keksintöjä. Tavallisten kiertokirjastojen yhteydessä lähetetään täten miltei aina pienempiä kokoelmia erikoiskirjallisuutta eri ainealoilta niille, jotka niin haluavat. Yhteiskunnan ulkomaisia jäseniä varten on olemassa erityisiä kiertokirjastoja heidän kunkin omalla kielellään, ja ne pannaan aina matkaan yhdessä tavallisten kiertokirjastojen kanssa, kun vain asianomaisille ilmoitetaan, että suurempi tai pienempi määrä ulkomaalaisia asustaa puheenaolevalla paikkakunnalla.

Mutta kirjastojen tai kirjastovaltuuskuntain kiertokirjastotoimistot eivät varusta lainaajiaan yksin kirjoilla. Nämä saavat myöskin täydellisiä opintosuunnitelmia kaikkia niitä aineita varten, joita he tahtovat opiskella. Tuskinpa tarvinnee huomauttaa, miten suuriarvoinen tämä apu on vallankin maaseudun lainaajille, joita varten se etupäässä on aijottu. Mikäli kiertokirjastoate voipi kehittyä ei ainoastaan kansanvalistuksen, vaan etupäässä kansankasvatuksen tehokkaaksi keinoksi, sikäli se on, niinkuin Amerikassa, asetettava järjestelmälliseen yhteyteen tällaisten opintosuunnitelmien kanssa. Yhdysvalloissa laativat näitä opintosuunnitelmia kiertokirjastoja hoitavat virkamiehet, joko erikseen kussakin tapauksessa, milloin apua ja opastusta pyydetään, tai enemmän yleisesti eri aineittain. Viimeksi mainitut opintosuunnitelmat ovat aijotut lähetettäväksi sellaisille henkilöille, jotka eivät esitä mitään erityisiä toivomuksia erikoisaineisiin nähden, vaan jotka yksinkertaisesti haluavat saada neuvoja ja ehdotuksia, mitä yleensä lukea ja opiskella.*) Täten nekin

*) Esimerkkinä mainitsen seuraavan ryhmän opintosuunnitelmia viltta 1903, jotka on laatinut ja julaissut *Wisconsinin Free Library Commission* (Madison).

1. Japani (tarkoitettu vuoden opiskelua varten) 27 siv.
2. Venäjä.
3. Kanada (vuoden opiskelu) 25 siv.
4. Matkustus Englannissa ja Walesissa (vuoden opiskelu) 36 siv.
5. Matkustus Skotlannissa ja Irlannissa.
6. Ranskan historia (vuoden opiskelu) 30 siv.
7. Nykyisen Italian historia 1748—1900 (vuoden opiskelu) 25 siv.
8. Shakespearen Kuningas Johan.
9. Shakespearen Kuningas Rikhard II.
10. Shakespearen Kuningas Henrik IV Osat I—II.
11. Shakespearen Kuningas Henrik V.
12. Yhdysvaltain historia — Löytö ja tutkimus.
13. Yhdysvaltain historia — Siirtokunta-aika.

lainaajat, jotka kirjallisuutta yleensä vaillinaisesti tuntevat ja jotka asuvat kaukana sivistyskeskuksista, tietysti voivat järkevästi käyttää saatavissa olevaa kirjallisuutta. Ja selväähän onkin, että maalaisväestön keskuuteen täten levinnyt valistus monessa suhteessa todellakin edistää sivistystä ja kasvatusta, sillä opinnot sekä syventyvät että laajentuvat sen kautta, että vuosi vuodelta johdonmukaisesti ja järkipäisesti tutkii jotakin ainetta, jonka kerran on tutkittavakseen valinnut. Jokainen tajunnee, miten paljon syvempi merkitys tällaisella kiertokirjastojärjestelmällä on, kuin jos vain silloin tällöin lähettelisi kirjoja, jotka olisi enemmän tai vähemmän pintapuolisesti valittu kiertokirjastoon ja jotka muodostaisivat kokoelman ilman sisäistä yhteyttä edellisen tai seuraavan kiertokirjaston kanssa.

Näihin yllä kuvattuihin kiertokirjastoihin ja opintosuunnitelmiin yhdistetään järjestelmällisellä tavalla amerikkalainen luentotoiminta. Ja mitä edellä olen sanonut amerikkalaisen kiertokirjastojärjestelmän merkityksestä ja eduista muihin maihin nähden, saman tahtoisin myöskin sanoa, vieläpä erittäin painostavasti, amerikkalaisesta luentotoiminnastakin. Luentotoiminta sellainen kuin esim. meillä Ruotsissa on tietysti kyllä jonkinarvoinen, vaikuttaen herättävästi. Mutta todellisia sivistystuloksia voi minusta tuottaa vain sellainen luentotoimi, joka pitää luennoitsemisen ainoastaan keinona johtamaan yksilöä itseopintoihin. Vaan jotta tähän päästäisiin, on osaksi luennoimistoiminta niinkuin kiertokirjastotoimintakin saatava yhtenäiseksi, niin että siihen tulee varma suunnitelma, osaksi täytyy luennoimisliikkeen liittyä yhteen edellämainitun kirjastotyön kanssa. Minusta tuntuu Amerikassa olevan oikea arvosuhde luennoimis- ja kirjastotoimintain välillä. Luennot ovat yhtenä niistä *keinoista*, jotka johdattavat tarkoituksensa, s. o. kirjoihin, itseopiskeluun ja täysi- eikä puolisivistykseen.

14. Yhdysvaltain historia — Vapautussota.

15. Yhdysvaltain historia — Muodostumiskausi, 1783—1817.

16. Yhdysvaltain historia — Alueitten laajentumisen aika, 1817—1860.

17. Yhdysvaltain historia — Sisällinen sota (orjasota) ja uudelleen elpymisen aika, 1860—1876.

18. Yhdysvaltain historia — Uusi aika, 1876—

19. Matkustus Yhdysvalloissa.

20. Ranskalaista taidetta.

21. Amerikkalaista kirjallisuutta.

22. Enlanti-laista kirjallisuutta.

Aivan eri työn suorittavat kaupunkien vapaat yleiset kirjastot lasten kesken niiden kotikirjastojen kautta, jotka erityisesti ovat aijotut ainoastaan lapsia ja nuorisoa varten. Nämä kotikirjastot ovat sellaisia seutuja varten, jotka ovat liiaksi kaukana tai vaikeakulkuisten teitten päässä lähimmästä sivukirjastosta, jotta lapset voisivat siellä käydä. Siksi lähetetäänkin tällaisia kotikirjastoja tavallisesti kaupunkien äärimäisiin laitoihin tai yleensä köyhäinkortteleihin, jotka ovat liian harvasti asutut, jotta sinne olisi syytä perustaa todellista sivukirjastoa.

Tällaisille paikoille lähtee kirjastojen kotikirjasto-osaston johtaja, koettaa siellä päästä tekemiseen kaduilla ja pihoilla leikkivien lasten kanssa, ja puhellessaan heille kysäisee hän, pitävätkö he hauskoista kirjoista ja olisiko heille mieleen saada kokonainen pieni koelma niitä itse käyttääkseen. Tähän ehdotukseen nuo lapset aina ihastuksella suostuvat, sillä eipä heitä juuri ole pilattu tarjoomuksilla, joiden tarkoituksena olisi kaunistaa ja kirkastuttaa heidän olemassaoloaan. Kirjastonhoitaja kokoilee silloin ympärilleen noin kymmenen lasta kerrallaan, jotka haluavat lukea kirjoja, ottaa selvän, voisiko mahdollisesti jonkun näiden lasten vanhempien luo sijoittaa kotikirjaston, sekä lähtee sitte näitä etsimään. Tavallisesti vanhemmatkin iloisina ja kiitollisina yhtyvät kirjastotuumaan, ja oli koti miten köyhä tahansa, aina siellä koetetaan järjestää jokin sija tuolle luvattulle pikku kirjakaapille. Ainoastaan perin harvoissa poikkeustapauksissa kohdellaan tätä tarjoomusta epäillen ja vastustaen, mutta tuon epäilyksen kirjastonhoitaja piankin poistaa osottamalla iloisesta odotuksesta säihkyviä lastenkasvoja sekä selittämällä, miten näitä kotikirjastoja lainataan, esim. ettei niistä tarvitse mitään maksaa, ettei niistä tarvitse olla missään vastuussa j. n. e. Lapset ovat usein kuulleet puhuttavan, että muilla lapsilla on ollut tai että heillä parhailaan on kotikirjasto sekä miten paljon hauskuutta noilla tovereilla on ollut kirjoistaan, ja he koettavat kyllä parastaan, jos niin tarvitaan, saadakseen vanhempiensa suostumaan. Mutta, kuten sanoin, tavallisesti ei tarvita mitään suostuttamista, vaan vanhemmat ovat itse kuulleet puhuttavan kirjastojen lapsille tuottamasta hyödyistä ja ilosta, ja näin monesti, kuinka iloisesti kirjastonhoitajia otettiin

vastaan amerikkalaisissa köyhäinkortteleissa, Pittsburghin noen ja savun mustaamissa puuhökkeleissä yhtä hyvin kuin New Yorkin huonomaineisessa kiinalaiskaupungissa. Kun nyt toiselta puolen on luvattu kotikirjasto lapsille, toiselta puolen paikka tuolle kirjastolle, sovitaan päivästä ja tunnista, milloin se ensi kerran avataan. Vapaasta yleisestä kirjastosta lähetetään varahin sinä päivänä pieni lasiovilla varustettu kaappi, jossa on kaksi hyllyriviä, ja niillä näkyy 10—20 somasti ja sievästi sidottua kirjaa, jotka ovat hauskoja ja opettavaisia eri-ikäisille lapsille. Kaappi asetetaan sovitulle paikalle

Cleveland Public Library (Clevelandin yleinen kirjasto). Kotikirjastoryhmä eräällä italialaisella siirtolaisalueella. Kirjastonhoitaja jakaa uusia kirjoja.

ja määrättyllä tunnilla tapaavat lapset siellä kirjastonhoitajan. Olin monesti läsnä tällaista kotikirjastoa avattaessa, ja oli sekä hauskaa että liikuttavaa nähdä, miten malttamattomasti lapset odottivat kirjastonhoitajan saapumista ja kaapin avaamista. He kiertelivät pöytää, mille kirjakaappi on asetettuna, he sormeilevat sitä, hypäivät tasakäpälää kärsimättömyydestä ja näyttivät sormellaan jo etukäteen, minkä kirjan he tahtovat. Kirjastonhoitajan tultua paikalle, merkitään ensin kunkin lapsen nimi, osote ja koulu, jos he käy-

vät koulua, sekä uskontunnustus ja kansallisuus; nämä kaksi viimeksi mainittua asianhaaraa otetaan huomioon, jotta kirjallisuutta valitessa voitaisiin välttää sellaista, joka olisi vanhemmille tai kirkkokunnalle loukkaavaa tai jota nämä voisivat paheksua. Sitten avataan kirjakaappi ja kirjat otetaan esille; jokainen lapsi saapi kirjan, ja jäljelle jääneet kirjat asetetaan takaisin paikoilleen ja kaappi lukitaan. Sitten leikitään lasten kanssa tai luetaan heille ääneen, lauletaan heidän kanssaan tai kerrotaan heille satuja, niin että tuo kotikirjastoa varten määrätty viikkotunti lapsille usein on hauskimpana tuntina koko viikon aikana. Joka viikko viettää joku kirjaston määräämä henkilö täten tunnin sen lapsiryhmän seurassa, joka on liittynyt kotikirjaston ympärille. Tätä työtä suorittaa vapaaehtoisesti joukko henkilöitä, jotka eivät muuten ole kirjaston palveluksessa, mutta ken tähän työhön rupeaa, hänen täytyy sitoutua hoitamaan lapsiryhmäänsä koko vuoden aikana. Kirjastosta saa kirjoja ja kirja-kaappeja, leikkejä ja leikkiaineita; sen kirjastonhoitajat perustavat kotikirjaston, ja sitte vasta, kun tämä on alkanut toimintansa, jätetään tuo viikoittain tapahtuva kirjojen vaihtaminen vapaaehtoisen n. k. kirjastonkävijän hoitoon. Tietysti tämän vapaaehtoisen virkailijakunnan työtä mitä huolellisimmin valvotaan kirjaston puolelta, ja kotikirjastoatteen saavuttamat tulokset, etenkin lapsiin nähden, pidetään amerikkalaisen kirjastoliikkeen suurimpina voitoina. Kirjastojen onnistuu täten levittää hyviä, terveellisiä ja hauskoja kirjoja köyhimpiinkin majoihin, joiden asukkaat siis, etupäässä lapset, tulevat olemaan vuorovaikutuksessa kirjastojen kanssa, vieläpä sittenkin, kun tämäläinen kotikirjasto ei enää heitä tyydytä. Kotikirjastojen kirjat tuovat hieman riemua ja huvia niihin yhteiskunnan koteihin, jotka kenties eniten sitä tarvitsevat, ja paljo on lapsia, joille kotikirjastojen tuottama huvitus on ainoana valontuikahduksena heidän synkässä elämässään. Tarvinnee tuskin viitatakaan siihen erinomaisen suureen suoranaiseen hyötyyn, jota ne tuottavat. Vuosi vuodelta seuraa kirjaston harrastus ja huolenpito näitä lapsia, seuraa heidän kehitystään ja antaa heille mitä kirjallisuutta he tarvitsevat, edistykseen sekä henkisesti että aineellisesti. Kotikirjaston hoitajasta tulee usein lasten uskottu ja nuorten ystävä,

joka sanoin ja töin voi auttaa tätä nuorisoa, sillä se jos kukaan tarvitsee hellää ja uhrautuvaista ystävyyttä.

Kesän tultua siirtävät kotikirjastonhoitajat toimintansa puistoihin ja leikkipaikoille, missä lapset silloin enimmäkseen oleskelevat ja missä näkee heidän innokkaasti lukevan kirjaston kirjoja juoksujensa ja leikkiensä lomassa. Kesällä säilytetään kirjasto jossakin vajassa t. m. s. itse leikki- l. urheilukentällä, ja nytkin tapaavat lapset ja kirjastonhoitaja toisensa säännöllisesti lasten hyödyksi ja huviksi.

Edellä kuvattuja kotikirjastoja järjestetään myöskin lastenseimiin ja koulujen kesäsiirtoloihin sekä »the Detention Home for the Juvenile Court»iin, erääseen kotiin, jossa pahantapaiset lapset odottavat oikeuden kuulustelua ja joka myöskin oikeuden päätöksen langettua väliaikaisesti pitää huolen näistä lapsista.

V. 1907 lainaili Pittsburghin Carnegien-kirjasto tällaisten kotikirjastojen välityksellä 21,773 nidosta; Cleveland Public Libraryssa oli tuona vuonna kokonaista 509 lasta, jotka muodostivat kotikirjastoryhmiä, ja kaikki muut amerikkalaiset kirjastot mainitsevat vuosikertomuksissaan samanlaisia lukuja tältä työalaltaan köyhimpien lasten hyväksi.

Ken tarkasti seuraa amerikkalaisten kirjastojen suurenmoista kierto- ja kotikirjastotoimintaa, hän tulee ehdottomasti käsittämään, miten suuri on amerikkalaisten usko hyvän kirjallisuuden kaikille yhteiskuntaluokille tuottamaan hyötyyn. Kirja on amerikkalaisten kirjastonhoitajain mielestä lähteenä kaikkeen hyvään ja yleislääkkeenä kaikkea pahaa vastaan. Kirja kasvattaa ja opettaa, se on kaiken henkisen ja aineellisen kehityksen vaikuttimena sekä yksityisen että yhteiskunnan elämässä; se antaa uusia herätyksiä, voimaa ja lohdutusta vastoinikäymisissä ja suruissa sekä iloa ja huvitusta alituiseen ja kaikille. Mutta koska amerikkalaiset kirjastonhoitajat pitävät kirjaa näin suuressa arvossa, niin onhan myöskin luonnollista, että he koettavat levittää tätä kasvatukseen maansa kaikkiin osiin, kansansa kaikkiin kerroksiin, ja juuri kiertokirjastojensa kautta etupäässä niihin kansankerroksiin, jotka parhaiten sitä tarvitsevat, koska he pitkien matkojen tai yhteiskunta-asemansa kautta ovat kaikkein kauimpana muista henkisen ja aineellisen kehityksen mahdollisuuksista.

Valtioitten kirjastovaltuuskunnat.

Samoin kuin valtionvirasto valvoo amerikkalaisten valtioitten koululaitosta, samoin on nykyään jo myöskin useimmissa valtioissa olemassa valtionvaltuuskunta valtion kirjastolaitoksen edistämiseksi. Mutta amerikkalaisten ja europalaisten valtionvirastojen välillä näyttää yleensä olevan oleellinen ero olemassa. Europassa tuntuu usein siltä kuin valtion ylihallitus jollakin alalla (esim. lääkintähallitus) pääasiallisesti rajoittaisi tehtävänsä vain tarkastavaan ja järjestelyvään toimialaan; Amerikassa on näiden virastojen — ainakin kirjastovaltuuskuntain — tarkoitus puhtaasti positivistia laatua, ne kun tahtovat saada aikaan innostusta ja herätystä, jota kirjastovaltuuskuntain säännöt ja toimintakin jo todistavat. Vaikka nämät säännöt eri valtioissa ovat hieman erilaiset, on niitten sisällys kuitenkin kaikkialla sama. Valtionvaltuuskuntain tehtävänä on näet aina herättää halua kirjastojen perustamiseen sinne, missä niitä ei ole, sekä myöskin kaikin tavoin, selityksin, neuvoin ja kehotuksin avustaa uusien kirjastojen perustamista. Vielä tulee kirjastovaltuuskunnan työllä ja neuvolla auttaa valtion jo olemassa olevia kirjastoja kaikessa, mikä koskee niiden hallintoa ja toimintaa. Massachusettsin valtio oli ensimmäinen, jossa asetettiin valtionvaltuuskunta kirjasto-oloja varten, ja tulos oli loistava. V. 1890, jolloin valtionvaltuuskunta alkoi toimintansa, oli 105 Massachusettsin 352 kaupungista vailla omaa yleistä kirjastoa. Tätä nykyä ei tuossa valtiossa enää ole ainoatakaan kaupunkia, jolla ei olisi hyvin varustettua ja hoidettua vapaata yleistä kirjastoa. *) Seurauksena olikin, että muut valtiot kiirehtivät seuraamaan Massa-

*) Katso: Countryman, G., State aid to libraries (Library Journal, 29. 1904, C. 148—152).

chusettsin hyvää esimerkkiä, ja nykyään on 27 valtiossa olemassa erityinen valtionvirasto kirjasto-olojen edistämistä varten asianomaisen valtion piirissä.

Valtionvaltuuskunnan tehtävä on monenlainen. Ensinnäkin on se neuvoja antava virasto. Kirjastovaltuuskunta on aina valmis neuvomaan ja kaikin tavoin auttamaan milloin uutta kirjastoa valtiossa perustetaan. Joku valtuuskunnan virkamies lähetetään kysymyksenalaiselle paikkakunnalle, voidakseen paremmin arvostella sikäläisiä olosuhteita ja asianhaaroja ja ollaksensa käytettävänä, mikäli tarvitaan. Annetut neuvot koskevat lakeja ja säädöksiä, joita täytyy ottaa huomioon, sekä kirjastonhoitajan vaalia ynnä kirjastorakennuksen ja sisustuksen piirustuksia ja suunnitelmia.

Wisconsinin Free Library Commissionissa ja New Yorkin valtionkirjastossa Albanyssa on omistettu erittäin paljon aikaa ja perin pohjaisia tutkimuksia kirjastorakennuskysymykselle ja kaikelle, mikä on sen yhteydessä, niinkuin tuuletus- ja lämmitysjärjestelmälle, sisustukselle j. n. e. On saatu aikaan erinomaisia kokoelmia valokuvia, piirustuksia ja yksityiskohtaisia kustannusarvioita, joita johdoksi ja avuksi lähetetään sinne, mihin kirjastorakennus aijotaan perustaa.

Kirjastovaltuuskunnat antavat myöskin neuvoja kirjoja ostettaessa sekä laativat tätä varten paikallisolojen ja käytettävissä olevien rahavarojen mukaan sovitettuja luetteloja. Osaksi julkaisee kukin eri kirjastovaltuuskunta käsikirjoja kirjastoteknikan alalta ja kirjasto-oloja yleensä koskevia julkaisuja, joita maksutta pidetään valtion kaikkien kirjastojen saatavissa, jotta ne olisivat hyvin selvillä kaikista, mikä on tärkeätä niiden kehitykselle ja toiminnalle, osaksi ostavat kirjastovaltuuskunnat sellaista kirjastoasioita koskevaa kirjallisuutta, jota ne pitävät tarpeellisena ja hyödyllisenä, ja lähettelevät sitä ilmaiseksi valtion kirjastoihin. Mikäli halutaan, avustaa valtuuskunta vielä kirjoja ostettaessakin ja välittää ostot; tämä on erittäin tärkeätä, kun on kysymyksessä pienet kirjastot, joilla on vähät varat mutta joilla kuitenkin täytyy olla muutamia kalliimpiakin teoksia esim. selostusosastoa varten. Täten menettelee m. m. Wisconsinin Free Library Commission, joka erittäin tarkasti seuraa antikvarista kirjakauppa- ja kirjahuutokauppaliikettä koko Yhdysvalloissa.

Sen kautta käypi Wisconsinin pienemmillekin kirjastoille mahdolliseksi hankkia itselleen yleistieteisiä j. m. s. teoksia, joita pienissäkin kirjastoissa täytyy olla, mutta joita on vaikea saada kohtuullisiin hintoihin.

Mutta valtionvaltuuskunnat eivät tyydy olemaan ainoastaan neuvovina virastoina, vaan ovat ne edistäneet kirjastoliikettä useimmissa valtioissa myöskin perustamalla opintojaksoja kirjastonhoitajien valmistamista varten. New Yorkin ja Wisconsinin valtioilla on vakituiset kirjastokoulut — New Yorkilla Albanyssa ja Wisconsinilla Madisonissa —, joita johtaa valtionvaltuuskunta tai, niinkuin sitä New-Yorkissa nimitetään: The Division of Educational Extension. Madisonin koulussa on tämä oppijakso yksivuotinen, Albanyksen kaksivuotinen *). Sitäpaitsi järjestävät sekä edellämainittujen valtioiden että useimpien muittenkin valtioiden kirjastovaltuuskunnat vuosittain kesäkurseja asianomaisten valtioiden kirjastonhoitajia varten. Nämä oppijaksot kestävät tavallisesti noin kuusi viikkoa.**) Monessa valtiossa pidetään vuosittain kesäkurseja erittäin oppikoulujen kirjastonhoitajia varten, ja näitäkin kurseja järjestävät valtioiden kirjastovaltuuskunnat. Mutta ei tämäkään vielä riitä. Valtionvaltuuskuntien virkamiehet matkustelevat myöskin eri kirjastoihin, antaakseen opetusta itse paikalla sekä opastaakseen ja auttaakseen, mikäli toivotaan ja tarvitaan.

Jokainen valtion valtuuskunta on näet palkannut yhden tai useampia n. k. kirjastonjärjestäjiä sitä työtä varten, joka on suoritettava virkahuoneiston ulkopuolella. Nämä järjestäjät matkustelevat maassa, ei ainoastaan valtateillä, vaan sielläkin, missä ei rautateitä ole, vieläpä sielläkin, missä tuskin löytyy teitä laisinkaan, mutta jonne kuitenkin syystä tai toisesta on kokoontunut uutisasukkaita. Puheina ja kirjoituksin koettavat he herättää harrastusta asiaansa; he auttavat kuntaa tai pientäkin ihmisryhmää, joka haluaa perustaa kirjaston, valitsemalla kirjoja, järjestämällä niitä ja saattamalla ne käyttökuuntoon; mikäli tarve vaatii, viipyvät he pitemmän tai lyhyemmän ajan, opettaakseen ja harjoittaakseen kunnan valitsemaa kirjastonhoita-

*) Katso siv. 133.

**) Katso siv. 132.

jaa. Kirjastonjärjestäjät käyvät myöskin valtion jo ennestään toimivissa kirjastoissa, neuvoakseen ja antaakseen tietoja uusista paremmista menettelytavoista, saadakseen aikaan erilaisia parannuksia hallinnon eri aloilla; herättääkseen ja lisätäkseen innostusta kirjastoammattiin, mutta myöskin korjatakseen epäkohtia ja virheellisyyksiä, mikäli niitä on ilmestynyt. Kirjastonjärjestäjältä vaaditaan suurta kokemusta ja perinpohjaista sivistystä, mutta myöskin mitä suurinta hienotunteisuutta; hänen tulee olla selvänäköinen ja sydämelinen mies tai nainen, joka ei antaudu pikkumaisiin arvosteluihin. Sain monesti seurata näitä kirjastonjärjestäjiä heidän matkoillaan la huomasin, että he virkatoimissaan osottavat uhrautuvaa avuliaisuutta ja harvinaista kykyä asettautua muitten ihmisten ajatuskannalle. Siksipä heitä kohtaakin edesvastuullisessa ja sekä henkisesti että ruumiillisesti rasittavassa työssään mitä suurin myötätunisuus joka taholta.

Toinen tärkeä valtionvaltuuskunnan työala on yli koko valtion ulottuva kiertokirjastoliike maaseudulla. Olen jo ennen maininnut *), miten tätä työalaa hoidetaan, miten väsymättömästi kirjastovaltuuskunnat koettavat tyydyttää ei ainoastaan kylien ja suurempien maaseurakuntien, vaan myöskin yksityiskotien sivistystarpeita.

Kirjastovaltuuskunta on samassa suhteessa maaseudun kouluihin ja niiden kirjasto-oloihin kuin kaupunkien vapaat yleiset kirjastot ovat kaupunkien kouluihin. Valtionvaltuuskunta koettaa siis kaikin tavoin ja kaikin käytettävissä olevin keinoin edistää maalaiskoulujen kirjastoja, lisätä ja parantaa niiden kirjakokoelmia sekä järjestää ammattiopetusta niille opettajille, jotka hoitavat näitä koulukirjastoja j. n. e. **)

Valtionvaltuuskunnan kautta lähetetään valtion kaikille vapaille yleisille kirjastoille kaikki valtionjulkaisut maksutta, vieläpä lähetykustannuksitta. Lisäksi ovat monet valtuuskunnat järjestäneet n. k. »clearing housne» kirjojen kaksoiskappaleita sekä aikakauslehtisarjoja ja muuta arvokasta kirjallisuutta varten. Aikakauslehtien yksityisnumeroita, teoksien osia tai koko teoksia lähetetään sitten

*) Katso siv. 117—118.

**) Katso siv. 132.

tarpeen mukaan niille kirjastoille, jotka osaksi tai kokonaan sitä teosta tarvitsevat. On selvää, että tällainen apu etenkin pikkukirjastoille on hyvin arvokas.

Lopuksi monet valtionvaltuuskunnat suorastaan rahalla avustavat niiden valtionkirjastojen ylläpitoa ja edistystä, jotka ovat sen tarpeessa. Nämät valtionavut kirjastoille annetaan joko kirjastoa perustettaessa kerta kaikkiaan tai vuotuisena avustuksena, mutta kummassakin tapauksessa sillä edellytyksellä, että kaupunki tai paikkakunta puolestaan luovuttaa yhtä suuren rahamäärän. Näitten rahamäärien suuruus vaihtelee 5:stä 200:aan dollariin; tavallisin määrä tuntuu olevan 100 dollaria (noin 500 markkaa) vuosittain. Nämä rahamäärät eivät kenties valtionmäärärahoina tunnu aivan suurilta, mutta kun muistaa, miten monta kirjastoa vuosittain saapi nauttia valtionapua, täytyy kummaksua niitä rahasummia, joita Unionin kukin eri valtio pitää tarpeellisena uhrata kirjasto-olojensa hyväksi. Niinpä antoi esim. Wisconsinin valtio v. 1907 yksin tällaisina valtionapuna kokonaista 23,500 dollaria, s. o. lähes 120,000 markkaa.

Amerikkalaisten valtioitten kirjastovaltuuskuntain suorittama työ on siis sekä monipuolista että arvokasta. Ja amerikkalaisista näytävät tällaiset valtionvaltuuskunnat valtiossa yhtä luonnollisilta ja tarpeellisilta kuin esim. kouluylhallitus, lääkintäylhallitus y. m. Sillä kun kirjastot kerran ovat hyvät ja hyödylliset, ovat ne yhtä suuressa määrässä hyvät ja hyödylliset pienille kuin suurille yhteiskunnille, maaseudulle yhtä hyvin kuin kaupungeille. Ja koska pienten yhteiskuntain yleensä ei ole mahdollista hankkia itselleen kirjastoja, tulee valtion senvuoksi keksiä siihen keinot sekä järjestelmällisesti suoda apuaan ja kannatustaan kaikessa sellaisille yhteiskunnille, jotka ovat sen tarpeessa.

Kirjastonhoitajat ja heidän valmistuksensa.

Vapaa yleinen kirjasto on Amerikassa, sitä ei voi kylliksi usein huomauttaa, alimpänä pohjakouluna yhtä hyvin kuin ylimpänä oppikouluna; se on taukoamatta toimiva jatkokoulu kaikille, koulu, joka johtaa yksilöä alituisesti etenevään kehitykseen, se on yhtenä tärkeimpiä kasvatuskeinoja, mitä amerikkalainen tuntee, ja hän pitää kirjastonhoitajaa kansan johtajana, opettajana ja kasvattajana.

Amerikkalaisten kirjastonhoitajain tehtävä on sisäisesti suuri, mutta en ole milloinkaan nähnyt miehiä enkä naisia, jotka olisivat tietoisempia asemansa tuottamasta vastuunalaisuudesta, innostuneempia työhön, mikä heillä mielestään on yhteiskunnassa täytettävänä, uhrautuvampia ja uskollisempia raskaassa toimessaan. Vanhan käsityksen mukaan oli kirjastonhoitaja henkilö, jonka koko harrastus ja sydän kiintyivät hänen kirjoihinsa. Amerikkalaiset kirjastonhoitajat jakavat sydämensä kirjain ja palvelemansa yleisön kesken ja koko harrastuksensa suuntaavat he siihen, että yleisö joutuu kirjojen yhteyteen. Kirjastohan on kotina kaikelle, mitä kaikkien aikain lapset ovat suurinta ajatelleet ja ihaninta uneksineet, ja tässä kodissa hallitsevat amerikkalaiset kirjastonhoitajat isäntinä ja emäntinä, mitä rakastettavimpana ja hienotunteisimpana isäntäväkenä, joka vaivojansa säästämättä ystävällisen kohteliaana ja kunnioittavan huomaavaisena pitää huolta vieraistaan, amerikkalaisesta yleisöstä.

Päivän selvää lienee, että edellisessä kuvattu jättiläistyö, minkä amerikkalaiset kirjastot suorittavat, vaatii myöskin työkykyyn ja kelpoisuuteen nähden harvinaista virkamieskuntaa. Mutta tämä kunta onkin siinä edullisessa asemassa, että sillä on erityisiä oivallisia valmistuslaitoksia käytettävänä.

Jo v. 1887 perustettiin New Yorkin kaupunkiin Amerikan ensimmäinen kirjastokoulu, koulu, joka nyttemmin on osana New Yorkin valtion Albanyssa olevaa kirjastoa. Nykyään löytyy Yhdysvalloissa 10 kuulua kirjastokoulua, joissa on yksi- ja kaksivuotiset oppijaksot. Sitäpaitsi pidetään vuosittain useita kesäkursseja, jotka samoin kuin Europan yliopistoissa pidetyt kesäkurssit ovat aijotut henkilöille, joilla ammatissaan jo on jokin kehitysmäärä, mutta jotka tahtovat laajentaa ja verestää tietojansa. Sitäpaitsi on kussakin suuremmassa kirjastossa oma luokkansa »oppilaita», joille opetetaan juuri siinä kirjastossa noudatettuja tapoja ja tottumuksia. Nyttemmin jo rupeaa myöskin kirjastotekniikka pääsemään tasa-arvoiseksi aineeksi muiden opintohaarojen rinnalle amerikkalaisissa yliopistoissa, semina-reissa ja kouluissa.

Mitä yllämainittuihin n. k. kirjasto-oppilaihin tulee, otetaan heidät vastaan, kun ovat suorittaneet amerikkalaisen koulun, jonka oppijaksot jotenkin vastaavat ruotsalaisen kahdeksanluokkaisen tyttökoulun oppijaksoja. Hyviä arvosanoja vaaditaan etenkin kirjallisuuden tuntemisessa ja kirjallisuushistoriassa, historiassa ja valtio-opissa, äidinkielessä ja jossakin vieraassa kielessä sekä aritmetikassa. Ei ketään oteta vastaan ilman kirjallista tutkintoa näissä aineissa, ja ennenkuin hakija saa suorittaa tämän tutkinnon, täytyy hänen olla 17 tai 18 vuotta täyttänyt. Tällainen oppilaskurssi kestää eri kauvan eri kirjastoissa, noin 8 tai 10 kuukautta, ja tavallisesti on 7 tuntia työtä päivässä. Opetusta hoitavat erityiset opettajat ja sitäpaitsi saavat oppilaat käytännöllisesti ottaa osaa kirjastotoihin. Oppijakso on maksuton, mutta oppilaat eivät liioin saa palkkaa siitä työstä, jonka he oppiaikana tekevät kirjaston hyväksi. Sairaustapauksissa tai milloin muuten on satunnainen puute virkailijoista, saavat »oppilaat» hoitaa vakituisten kirjastonhoitajien helpompia tehtäviä kirjastossa. Oppijakson päättyessä suorittavat he päästötutkinnon, ja sen jälkeen otetaan heidät apulaisiksi kirjaston alempiin työosastoihin. Mikäli he sitten tahtovat kohota vastuullisempiin ja parempi-palkkaisiin virkoihin, täytyy heidän tavallisesti ensin käydä jokin kirjastokoulu.

Kaikki kirjastovaltuuskunnat ja monet yliopistot ynnä muut korkeammat oppilaitokset panevat toimeen kesäkursseja kirjastotekniikassa. Näitä johtavat tavallisesti kirjastovaltuuskunnan virkamiehet, jotka yliopistojen kursseilla työskentelevät yhdessä yliopiston kirjastonhoitajien kanssa. Kesäkurssit kestävät tavallisesti kuusi viikkoa, jona aikana opetetaan nykyaikaisen kirjastotekniikan kaikkia eri haaroja sekä kirjallisuutta ja kirjallisuushistoriaa kirjallisuudentutkimisen laajentamiseksi. Tällaisiin kesäkursseihin pääsevät osanottajiksi ainoastaan ne henkilöt, joilla ennen on ollut tai joilla paraikaa on jokin kirjastovirka, mutta jotka pitävät tarpeellisena lisätä ja syventää tietoaan.

Yhdysvaltain etevin vakituinen kirjastokoulu on New Yorkin valtion yllämainittu koulu Albanyssa. Ennenkuin sinne pääsee, on täytynyt käydä yleisen oppilaitoksen läpi ja saada Bachelor of Arts'in arvo joltakin valtion tunnustamalta Collegeltä sekä olla vähintään 20 v. vanha. Hyviä arvosanoja vaaditaan kirjallisuushistoriassa ja historiassa ynnä valtiotiedossa sekä jonkin verran kansantaloustieteessä, jotapaitsi vaaditaan välttävää taitoa saksan ja ranskan kielissä. Elleivät pyrkijän todistukset osota hänellä olevan riittäviä tietoja näissä aineissa, saapi hän alistua erityiseen, kirjastokoulun oman tarkastuksensa alaisena järjestämään pääsytutkintoon.

Täydelliseksi kirjastonhoitajaksi valmistautuminen kestää tässä koulussa kaksi vuotta; kukin työvuosi kestää 36 viikkoa ja viikossa on 42 työtuntia, s. o. 7 tuntia päivässä.

Ensimmäisen vuosijakson lopussa pidetään tutkinto, ja ainoastaan ne, joiden työt osaksi edellisen lukuvuoden aikana, osaksi tässä tutkinnossa osottavat parhaimpia tuloksia, saavat jatkaa opintojaan ja ottaa osaa toiseen vuosikurssiin. Toisenkin vuosikurssin lopussa pannaan toimeen kuulusteluja ja tutkintoja, jotka, mikäli tulokset ovat hyvät, oikeuttavat tutkittavat saamaan koulun alimman oppiarvon: »Bachelor of Library Science». Koulu jakelee myöskin diplomeja »Master» ja »Doctor of Library Science» nimisille oppiarvoille. »Master of Library Science» nimisen arvon saavuttamiseksi vaaditaan, että ainakin viiden vuoden aikana erittäin ansiokkaasti ja itsenäisesti on hoitanut jotakin kirjastotointa sekä valmistanut jonkin väitöskirjan.

Tämän väitöskirjan tulee käsitellä jotakin valtiokirjaston viranomaisten hyväksymää ainetta kirjastotieteen alalta; lisäksi tulee sen olla näytteenä itsenäisestä tutkimus- ja ajatustyöstä sekä älykkäästä aineenkäsittelystä ja hyvästä kielitaidosta.

»Doctor of Library Science» on kunnia-arvo, joka annetaan erittäin ansiokkaille henkilöille, samoin kuin kunniatohtorin arvot yliopistoissa.

Ne eri aineet, joita näinä vuosina lueskellaan, ovat pääasiallisesti seuraavat:

Amerikkalaiset kirjastot yleensä.

Kirjastotyö lasten ja nuorison hyväksi.

Kirjastorakennustaito.

Yleistä kirjallistietoa.

Kansallista kirjallistietoa.

Selostustyö.

Kirjainvalinta ja kirjainosto erilaisiin kirjastoihin.

Lisäluetteloista aiheutuva työ ynnä kirjahuutokauppaluettelot ja kirjahuutokaupat, antikvariset luettelot j. n. e.

Kirjannittominen ja kirjansitomon historia.

Luettelominen.

Luokittelu.

Lainausjärjestelmä.

Kirjain järjestely hyllyille.

Kirjain numeroiminen.

Kirjan historia.

Kirjapainotaidon historia.

Kirjastolaitoksen historia.

Pienempien kirjastojen hallinto.

Suurempien kirjastojen hallinto. j. n. e.

Sitäpaitsi saavat oppilaat harjaantua käytännöllisin töihin, mikäli mahdollista oppijaksojen kaikilla eri aloilla. Seminariharjoituksia ja keskusteluja pidetään säännöllisesti määräpäivinä kuukaudessa. Säännöllisesti käydään erilaisissa ja erisuurissa kirjastoissa, joissa itse paikalla tutkitaan eri työtapoja. Muista kirjastoista ja

kirjastokouluista pyydetään ammattimiehiä pitämään esitelmia, joten tärkeät kysymykset ja tehtävät valaistaan eri puolilta.

Brooklynin Pratt Instituten kirjastokoulussa annetaan toisen oppijakson aikana sekä tietopuolista että käytännöllistä opetusta vanhimpain, ennen 1500 painettujen kirjojen luettelomisessa sekä paleografiassa (muinaiskirjain tuntemisessa), jolloin opetusvälineinä käytetään niitä arvokkaita kokoelmia, jotka löytyvät Lenox Libraryssa ja Columbia-yliopiston kirjas ossa, kummatkin New Yorkissa.

Yhdysvaltain kymmenessä suuressa kirjastokoulussa, joissa minulla oli tilaisuus käydä kuudessa: Albanyn New York State Library Schoolissa; Brooklynin (N. Y.) Pratt Institute Library Schoolissa; Madisonin Wisconsin Library Schoolissa; (Ohion) Clevelandin Western Reserve University Library Schoolissa; (Pennsylvanian) Philadelphian Drexel Institute Library Schoolissa; (Massachusettsin) Bostonin Simmons College School of Library Sciencessä, noudatetaan pääpiirtein samanlaista opetustapaa kuin Albanyssakin: osittain pidetään luentoja, osittain opetetaan käytännöllistä työtä. Pääasiallisimpana erona tuntuu minusta olevan se, että muut koulut eivät, kuten Albanyn, ehdottomasti vaadi yliopistosivistystä kirjastokursseihin pääsyä varten. Mutta kaikissa näissä kouluissa vaaditaan tarkka pääsy-tutkinto, mihin kuuluu humanistiset aineet yleensä, etenkin kirjallisuuden tunteminen, kirjallisuus- ja taidehistoria, historia ja kaksi vierasta kieltä.

Paitsi näitä edellämainituita kirjastokouluja on Amerikassa vielä eräs koulu, joka yksinomaan valmistaa lastenkirjastonhoitajia. Tämä koulu on osana Pittsburghin suurta Carnegien-kirjastoa. Siinäkin kestää täydellinen oppijakso kaksi vuotta. Täällä noudatetaan samoja sääntöjä kuin muissa kaksivuotisissa kirjastokouluissa: ainoastaan ne, jotka ensimmäisen oppivuoden aikana osottautuvat täysin sopiviksi ja kelpollisiksi ammattiin, saavat ottaa osaa toisen vuoden oppijaksoon, jonka päätyttyä annetaan todistukset.

Pittsburghin lastenkirjastokoulu opettaa kirjastoammattia yleensä, se panee toimeen oppijaksoja jotenkin samanlaisia kuin edellä kuvatut muitten kirjastokoulujen toimeenpanemat, vaikkakin sovitettuina niitten erikoisvaatimusten mukaan, jotka voivat tulla ky-

symykseen lastenkirjastossa. Sitäpaitsi on siellä erittäin hauskoja oppijaksoja, jotka aivan erikoisesti tarkoittavat amerikkalaisten kirjastojen lastenosastoja. Nämät oppijaksot koskevat:

Lastenkirjastojen piirustuksia, suunnitelmia ja sisustuksia.

Työn järjestelyä lastenkirjastossa.

Lastenkirjaston hallintoa, lastenkirjastonhoitajan asemaa, hänen velvollisuuksiansa j. n. e.

Kirjojen valikoimista lastenkirjastoja varten yleensä sekä ottaen huomioon eri rotuja ja kansallisuuksia, eri kaupunginosia, kirjojen käyttämistä kouluissa, eri-ikäisiä lapsia, yksilöllisesti kehittyneitä lapsia ja heidän halujaan j. n. e.

Kuva-ilmoituksia ja kuvia yleensä lastenkirjastoissa. *)

Satujen kertomista ja ääneenlukemista. **)

Koulujen, kirjastojen ja museoitien keskinäistä suhdetta.

Kotikirjastoja ja lukuyhdistyksiä. ***)

Yleisiä kasvatuseriaatteita.

Kirjastojen ja koulujen yhteistyön järjestelemistä.

Yhteiskunnallisten olojen tutkimista yleensä ja toimenpiteitä niiden parantamiseksi.

Sitäpaitsi harjoitellaan hyvin paljon käytännöllisiä töitä eri lastenkirjastoissa, jotka kuuluvat Carnegien-kirjastoon ja sen moniin sivukirjastoihin. Oppilaat saavat itse koettaa opastaa lapsia näissä lastenkirjastoissa, laatia erilaisia kirjaluettoja, työskennellä koulujen kanssa, kertoa satuja, johtaa kotikirjastoja ja lukuseuroja j. n. e., ensimmäisenä vuonna asianomaisten opettajain johdolla, toisena vuonna jo enemmän omin päin ja omalla vastuulla. Toisen vuoden oppijakson päättyessä vaaditaan täälläkin väitöskirja jostakin aineesta, mikä koskee lasten ja nuorison keskuudessa tehtävää kirjastotyötä.

Mutta kaikissa amerikkalaisissa kirjastoissa opiskelevat eivät ainoastaan saa oppia kirjastonhoitajalle välttämättömiä teknillisiä erikoiskohtia, he eivät saavuta ainoastaan perinpohjaista kirjallisu-

*) Katso siv. 88.

**) Katso siv. 86.

***) Katso siv. 89 ja 112.

den tuntemista, he eivät ainoastaan saa erittäin monipuolista opetusta ja kehitystä kirjastoammattin kaikissa haaroissa, vaan heihin istutetaan myöskin innostusta työhönsä, luottamusta hyvään asiaansa, ja heitä totutetaan ymmärtämään ja kohtelemaan yleisöä, ja uskon, että kaikki tämä on aivan erikoisen ominaista juuri amerikkalaisille kirjastonhoitajille. Suurta huomiota luodaan myöskin opintovuosina vastaisten kirjastonhoitajien puhtaasti henkilöllisiin ominaisuuksiin ja heidän luonnollisiin ammattitaitumuksiinsa. Todistuksia annettaessa pannaan mitä suurin arvo näille ominaisuuksille, jotka erittäin todistuksissa mainitaan ja jotka paljon vaikuttavat todistuksen lopulliseen pätevyyyteen. Tämänlaatuiset »mainitsemiset», vaikkakin niihin kiinnitetään vähemmän huomiota, ovat meilläkin käytännössä, esim. yleisten oppilaitosten opettajille annettavissa koevuositodistuksissa.

Amerikan kirjastokouluissa on aina niin paljon oppilaita kuin niihin voidaan ottaa, ja päästötutkinnon suorittaneet kirjastonhoitajat saavat miltei heti paikan, sillä Amerikassahan on runsaasti kirjastoja; koulun puolesta parhaiten suositellut oppilaat saavat tavallisesti viran jo ennenkuin tutkinto on loppuun suoritettukaan. Kirjastonhoitajain palkat vaihtelevat hieman eri valtioissa ja eri paikkakunnilla, mutta yleensä ovat ne saman paikkakunnan opettajien palkkoja hieman korkeammat. Esim. Yhdysvaltain yliopistonopettajain alhaisimpien vuosipalkkojen ollessa yleensä 600—800 dollaria, lasketaan mies-kirjastonhoitajien pohjapalkaksi noin 900—1200 dollaria, nais-kirjastonhoitajien pohjapalkaksi noin 600—900 dollaria vuodessa. Nämä palkat lisääntyvät kuitenkin pian, ja hyvän kirjastonhoitajan keskimääräinen palkka tuntuu olevan 1500—2000 tai 3000 dollaria. Tämä koskee tietysti pääasiallisesti suuria ja keskikokoisia kirjastoja. Pienissä, etenkin maaseutukirjastoissa, ovat palkat usein melkoista alemmat. On kuitenkin otettava huomioon, että Yhdysvalloissa yleensä ei ole olemassa mitään eläkelaitosta. Tämä koskee myöskin kirjastonhoitajakuntaa.

Suuri osa, enemmän kuin puolet Yhdysvaltain kirjastonhoitajia, on naisia. Monet heistä ovat erittäin ansiokkaasti vaikuttaneet amerikkalaisen kirjastolaitoksen kehitykseen, he ovat sekä kirjoituksin

ja puhein että käytännöllisin toimin työskennelleet sen hyväksi. Amerikan naiskirjastonhoitajille uskotaan usein vastuunalaisia ja tärkeitä toimia. Miltei kaikissa pienemmissä ja keskikokoisissa kirjastoissa on johtajana nainen, jolla toisinaan on miehiä apulaisinaan. Ja suurissa kirjastoissa on usein nainen johtajan lähimpänä apulaisena eli varakirjastonhoitajana, kuten tuo virkanimi yleensä kuuluu. Lisäksi ovat vielä kirjastokoulujen johtajapaikat usein naisten käsissä ja myöskin ovat he erittäin uskotuita jäseniä valtionvaltuuskunnissa, kirjastoaikakauslehtien toimittajia j. n. e. Kaikkialla oltiin sitä mieltä, että kirjastotoimi erittäin hyvin soveltuu naiselle ja että amerikkalaisen kirjastolaitoksen suurenmoinen kehitys ei niinkään vähäksi osaksi ole Amerikan nais-kirjastonhoitajien ansiota.

On aivan päivän selvää, että se työ, joka amerikkalaisissa kirjastoissa suoritetaan, vaatii runsaasti työvoimia. New York Public Librarylla esim. on keskuskirjastossaan ja 37 sivukirjastossaan 416 nouseva henkilökunta, siihen laskettuina kirjansitojat, vahtimestarit ja palvelijat. Washingtonin Kongressikirjaston virkailijakunta nousee 300 henkeen, Buffalon Public Libraryn noin 50 henkeen, ottamatta lukuun vartijoita ja muita alempia palvelijoita j. n. e. Vihdoin tulee ottaa huomioon, että amerikkalaisilla kirjastonhoitajilla on 7 tunnin työpäivä ja tavallisesti 4 viikkoa vapautta vuodessa. Mutta jos vertaa amerikkalaisissa kirjastoissa suoritettua työtä niihin työvoimiin, jotka tätä tarkoitusta varten ovat olemassa, täytyy kuitenkin ihmetellä, miten näin suhteellisesti pieni ihmisjoukko voi saada aikaan tuollaisen yhteiskunnallisen ja kansaa kasvattavan jättiläistyön. Tähän voi antaa selityksen ainoastaan amerikkalaisten kirjastonhoitajain uskollisuus tehtävässään, heidän epäitsekkäs uhrautuvaisuutensa työlleen ja heidän luja luottamuksensa siihen, että he työllänsä tuottavat ihmisille hyötyä ja onnea ja vievät kansaansa valoisampaa tulevaisuutta kohden.

Loppusanat.

Lopuksi tahdon viitata muutamiin Amerikan kansan luonteenpiirteisiin, mitkä minusta näyttävät olevan sen harrastuksen pohjana, jota tämä kansa omistaa kirjastolaitoksiinsa.

Amerikassa pyritään yksilöllistytävään kasvatukseen. Ei uskota olevan mitään hyötyä siitä, että saman yhteiskunnan kaikki jäsenet valetaan samaan kaavaan, vaan päinvastoin ollaan vakuutettuja siitä, että jokainoa on luotu omaksi eri yksilökseen ja että kasvatuksen tehtävänä on kehittää ja johtaa tämä yksilö yhteiskunnalle niin hyödylliseksi kuin mahdollista. Mutta mistä löytää kasvatuskeino, joka voimakkaammin johtaisi kehittämään yksilöllisiä taipumuksia, kuin juuri kirjasto, jossa muodot ovat mitä vapaimmat ja jossa ahtaita yksityisiä näköpiirejä ei ole ollenkaan olemassa!

Sitäpaitsi uskoo amerikkalainen aivan luonnollisesti itsetoiminnan siunaukseen. Koko amerikkalainen opetuslaitos on perustettu enemmän tähän oppilasten omaan toimintaan kuin opettamiseen ja n. s. »pänttäämiseen». Itsetoiminta luo itsenäisyyttä ja alotevoimaa, ominaisuuksia, joita molempia Yhdysvalloissa kovin suositaan ja jotka ovat amerikkalaisten ominaisia piirteitä. Mistä löytää kasvatuskeino, joka paremmin kehottaa, milteipä pakottaa itsetoimintaan kuin kirjasto, joka ei sano: tuo ja tuo sinun tulee oppia, vaan joka ainoastaan aarteisiinsa viitaten kutsuu: tule ja valitse, mikä sinulle soveltuu ja mikä voi johtaa sinua niille perille, joihin pyrit?

Amerikka on mahdollisuuksien luvattu maa. Lahjakkaalle kunnan kansalaiselle ei ole mitään mahdotonta, mikään pyrintöperä ei ole hänelle liian korkea; mitä miehet sellaiset kuin Franklin, Lincoln, Carnegie ovat saavuttaneet, sen voi mikä amerikkalainen poika ta-

hansa saavuttaa, mihin nämä oman kuntonsa ja voimansa avulla ovat kohonneet, sinne voi Amerikan jokainoa kansalainen kohota, kun hän vain on yhtä kelpoollinen ja yhteiskunnalle yhtä käyttökuntoinen kuin nuokin miehet. Tämän tietävät ja tuntevat kaikki amerikkalaiset, mutta he tietävät myöskin, että nämä mahdollisuudet ovat avoinna ainoastaan sille, ken ei kammo vaivoja eikä työtä, ainoastaan sille, kellä on tahtoa ja voimia, niinkuin noillakin miehillä, hankkia itselleen todellista sivistystä. Harvoilla Yhdysvaltain kaikkein etevimmillä kansalaisilla on ollut tilaisuutta opin tavallista kulkutietä noudattaen hankkia aikansa korkeinta sivistystä. Mutta maa on tarjonnut heille sivistyskeinoiksi kirjastonsa, ja he ovat ymmärtäneet arvostaa ja käyttää, mitä heille on tarjottu. Täten on selitettävissä se suosio ja rakkaus, jota kaikilla aloilla esiintyvät Amerikan suurmiehet osottavat kirjastoja kohtaan. He tietävät, että kirjastot ovat lahjoittaneet heille keinon, minkä avulla he ovat päässeet kehittämään rikkaita lahjojaan ja siten toteuttamaan niitä mahdollisuuksia, joita heidän maansa niin runsain määrin voi kansalleen tarjota.

Viimeisenä, mutta ei vähimpänä on lämmin isänmaanrakkaus amerikkalaisen kauniita ominaisuuksia. Isänmaan menestys riippuu niistä, jotka sitä hallitsevat, kansalaisista, valitsijoista. Kuta korkeammalla nämä ovat siveellisessä, henkisessä ja taloudellisessa suhteessa, sitä valoisammalta näyttää isänmaan tulevaisuus. Sen vuoksi harrastavat amerikkalaiset ennen kaikkea hyviä kasvatustaitoksia, hyviä kouluja ja hyviä kirjastoja eivätkä kammo mitään uhrauksia, kun näistä laitoksista on puhe. Mutta samassa suhteessa kuin kirjaston toiminta kestää kauemmin ja ulottuu laajemmille aloille kuin koulun, samassa suhteessa on myöskin kirjaston vaikutus suurempi ja sen tehtävä yhteiskunnassa tärkeämpi. Amerikassa eivät sen vuoksi virastot enempää kuin yksityisetkään emmi — niin uhrautuvaisesti, että lieene vaikeata mistään muusta maasta löytää näille vertoja — kannattaa ja kaikin tavoin helliä tätä laitosta, maailman kaikkein kansanvaltaisinta, joka on ottanut tehtäväkseen kasvattaa Amerikan kansasta hyviä kansalaisia.

Selityksiä.

1) Vertaus pitää yleensä paikkansa myöskin Suomen kirjasto-oloihin nähden, jotka ovat sangen suuresti samanlaiset kuin Ruotsin. Suomen ainoa huomattava tieteellinen kirjasto on Helsingin yliopiston kirjasto. Kansankirjastoja, joita viimeisinä aikoina on yhä useammin alettu kutsua yleisiksi kirjastoiksi, on sitavastoin runsaasti, mutta niiden asema on yhtä huono, ellei huonompikin, kuin Ruotsin kansankirjastojen.

2) Nimitykset voitaisiin ehkä sopivimmin suomentaa sanoilla: *tieteiskirjastot* ja *lainakirjastot*.

3) Suomessa on Kansanvalistusseura jo vuosikymmeniä työskennellyt kirjastoasian hyväksi julkaisemalla kirjaluetteloita ja muuta kirjastokirjallisuutta, jakamalla kirjastoille kirja-avustuksia, herättämällä harrastusta asiaan keskustelukokousten y. m. avulla, palkkaamalla erityisen kirjastonhoidonnuvojan j. n. e. Vuoden 1908:n alusta on seura julaissut Kirjastolehteä, joka pyrkii muodostumaan yhä voimakkaammaksi kirjastoasian harrastajain äänenkannattajaksi. — Kansanvalistusseuran avuksi perustettiin maalisk. 10 p:nä 1910 Suomen Kirjastoseura, joka huolehditta nuoruudestaan on saanut osakseen verrattain suurta luottamusta. Niinpä on Lahdessa syyskuussa 1910 pidetty toinen kansanvalistuskokous sangen voimakkaasti tahtonut auttaa tämän seuran edistymistä, mikä käy ilmi paraiten kokouksen pöytäkirjasta, joka on julaistuna Kirjastolehdessä. Seurassa oli jäseniä syyskuussa 1910 noin 150, tätä kirjotettaessa marraskuussa noin 200.

4) Samat sanat voidaan sanoa Suomenkin kirjasto-oloista. Ilahduttavia merkkejä siitä, että muutos on tapahtumassa, on sentään maassamme aivan viimeisinä aikoina esiintynyt. Niinpä ovat monet sanomalehdet entistä enemmän alkaneet käsitellä kirjastokysymyksiä, mikä lieenee johtunut suureksi osaksi Suomen Kirjastoseuran monista kehotuksista. Muutenkin on alettu asian merkitystä yhä laajemmissa piireissä ymmärtää, mutta aivan alkutaipaleella meillä vielä ollaan, sillä yleinen mielipide ei vielä ole

kyllin voimakkaasti yleisten kirjastojen puolella, joten myöskin kunnat ja valtio vielä mitä suurimmassa määrin kitsastelevat milloin on kysymys kirjastojen kannattamisesta.

5) Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Kotkan kaupungissa, joka on asukasluvultaan jonkun verran suurempi Neenahin kaupunkia, oli v. 1906 toimineen kirjastokomitean mietinnön mukaan v. 1905 kaupungin kirjaston nidosien luku 3,400 ja lainausten luku 3,500. Suuri on siis ero Neenahin ja Kotkan välillä. Tosin Kotkassa on lainausten luku pienen puoleinen verrattuna muiden Suomen kaupunkien kirjastojen lainausmääriin, kuten käy ilmi alempana olevasta taulukosta, mutta se ei paljoa asiaan vaikuta.

6) Luonnollisesti Suomessa, kuten kaikkialla, missä kirjasto-olot ovat vielä verrattain alkuperäisellä kannalla, on vallalla sama omituinen eristäytymishalu kirjastojen kesken kuin Ruotsissakin. Tuntuupa välistä aivan siltä kuin olisi noilla monenmoisilla pikkukirjastoilla aivan eri päämäärät, koskapa ne eivät tahdo tietää toisistaan mitään, vaan kulkea omia teitänsä. Toivottavasti meilläkin tästedes entistä enemmän opitaan ymmärtämään kehityksen ja yhteistoiminnan merkitystä kirjastoalalla.

7) Suomen kaupunkien kansankirjastoissa olivat v:n 1906:n kirjastokomitean mietinnön mukaan nämä luvut v:lta 1905 seuraavat:

Kaupunki	Asukas- luku	Kirjaston nidosluku	Lainaus- ten luku
Helsinki ..	91,597	31,600	148,767
Turku	33,368	8,649	44,254
Tampere ..	34,908	4,265	23,249
Viipuri ..	17,453	6,633	18,700
Vaasa ..	14,623	7,792	18,123
Oulu ..	16,046	4,426	13,973
Porvoo ..	5,043	3,603	9,016
Pietarsaari ..	3,258	2,586	8,485
Pori ..	13,848	4,643	7,093
Kristiinankaupunki	2,482	2,429	6,078
Hämeenlinna ..	5,273	2,729	6,068
Joensuu ..	3,166	1,693	5,673
Kokkola ..	2,211	2,002	5,651
Hamina ..	3,428	3,052	4,600
Rauma ..	4,501	2,338	4,250
Kemi ..	1,730	1,933	4,144
Jyväskylä ..	3,133	1,054	4,095
Kajaani ..	1,466	2,042	3,839
Kuopio ..	12,068	4,260	3,768
Iisalmi ..	1,788	819	3,736

Kaupunki	Asukas- luku	Kirjoston- nidosluku	Lainaus- ten luku
Savonlinna .. .	2,192	2,011	3,560
Kotka .. .	6,159	3,400	3,500
Uusikaupunki .. .	3,281	3,350	3,426
Käkisalmi .. .	1,395	1,400	3,400
Heinola .. .	1,654	1,280	3,352
Hanko .. .	1,460	1,819	3,138
Tornio .. .	1 286	995	2,828
Lappeenranta .. .	2,356	2,900	2,800
Sortavala .. .	2,169	2,836	2,360
Mikkeli .. .	4,014	2,550	2,308
Kaskinen .. .	827	1,005	1,946
Naantali .. .	900	1,378	1,825
Tammisaari .. .	2,391	2,100	1,317
Raahe .. .	2,525	1,125	700
Loviisa .. .	2,884	2,991	150
Uusi Kaarlepyy .. .	1,045	557	125
Maarianhamina .. .	1,140	1,239	?

8) Kun toistaiseksi ei ole keksitty sopivampaa nimitystä, on suomennoksessa käytetty »avoimet (avonaiset) hyllyt» muotoa, vaikka se ei tarkoin vastaa sitä, mitä tarkoitetaan.

9) Suomentaa voitaisiin mainitut nimet seuraavaan tapaan: Amerikan Kirjastoseuran Yleinen kirjallisuusluettelo, Bakerin kertomuskirjallisuuden opas, Grangerin Runouskirjallisuuden luettelo, Larnedin Käytännöllisen kirjallisuusselostuksen historia ja Strongin Yhteiskunnallisen edistyksen vuosikirja.

10) Suomentaa voitaisiin mainitut nimet seuraavaan tapaan: Liittokongressin asiakirjat, Liittokongressin kalenteri, Asiakirjaluettelo, Tilastolliset julkaisut, Väenlaskutilasto, Tilastokartasto, Työtilasto, Konsulien kertomukset.

Kirjastovälineiden hinnoitelmia:

- Luettelokortit**, viivoitetut ja lävistetyt,
paksummat 100 kpl. 1: 75, 300 kpl. 4: 75, 500 kpl. 7: —, 1,000 kpl. 13: —, 2,000 kpl. 25: —, 5,000 kpl. 60: —.
ohuemmat 100 kpl. 1: —, 300 kpl. 2: 75, 500 kpl. 4: 50, 1,000 kpl. 8: 50, 2,000 kpl. 16: —, 5,000 kpl. 37: —.
- Viittakortit** luettelo-, kirjan- ja lainaajankortteille, vihreitä, sinervia ja ruskeita, 10 kpl. —: 30, 100 kpl. 3: —.
- Luettelokorttilaatikot**
pahaiset: n:o 1 150 paksumpaa (200 ohuempaa) korttia varten. 1: —
n:o 2 200 ” (350 ” ” ” ” ” 1: 25.
lakkipeltiset, kannelliset ja varustetut kierulla, jolla saa kortit kiinnitetyiksi laatikkoon. Tilaa 600 paksummalle (800 ohuemmalle) kortille. 4: —.
tammitset, avonaiset, kierulla varustetut, tilaa 500 paksummalle (800 ohuemmalle) kortille. 5: —.
- Luettelokorttikaapit**, erittäin sirot tammitset, kukin osa (laatikko) kierulla varustettu ja kussakin osassa (laatikossa) tilaa 600 paksummalle (800 ohuemmalle) kortille: 1-osaiset 12: 50, 2-os. 20: —, 4-os. 35: —, 6-os. 55: —, 9-os. 80: —, 12-osaiset 105: —.
- Kirjantaskut**, takakanteen kiinnitettävät, painettuine yleisine lainausohjeineen, 100 kpl. 2: —, 300 kpl. 5: —, 500 kpl. 8: —, 1,000 kpl. 15: —, 2,000 kpl. 29: —, 5,000 kpl. 70: —.
- Kirjankortit**, valkeita ja sinervia, 100 kpl. 1: 50, 300 kpl. 4: —, 500 kpl. 6: —, 1,000 kpl. 11: 25, 2,000 kpl. 22: —, 5,000 kpl. 52: 50.
- Kirjan-(lainaajan-)korttilaatikot**, *koivusta*, pienemmät 3: —, suuremmat kannelliset 5: —; *pahaiset*, tilaa 300 lainaajan- tai kirjan-kortille, 1: 50.
- Kirjastomerkkiliput** 100 kpl. —: 35, 300 kpl. 1: —, 500 kpl. 1: 50, 1,000 kpl. 2: 50, 2,000 kpl. 4: 75, 5,000 kpl. 11: 50.
- Erä-(lankeemispäivä-)liuskat** 100 kpl. —: 50, 300 kpl. 1: 25, 500 kpl. 2: —, 1,000 kpl. 3: 75, 2,000 kpl. 7: —, 5,000 kpl. 16: 50.
- Lainaaajankortit**, kellerviiä ja viherviiä, 100 kpl. 3: —, 300 kpl. 8: 50, 500 kpl. 12: 50, 1,000 kpl. 22: 50.
- Lainaaajan luettelokirjat ja Pöytäkirjat**: *vahakansivihot*, 72-sivuiset, 1: 25; ison arkin kokoiset, *kovakantiset*, 100-sivuiset, 2: 50, 200-sivuiset, 3: 50.
- Kantakirjat** ison arkin kokoiset, *kovakantiset*, 100-sivuiset, 3: —, 200-sivuiset, 5: —; *kantakirjan irtonaiset arkkit*, —: 10.
- Tilastolliset päiväkirjat** —: 50. — **Kassakirjat** 1: — ja 2: —.
- Nimileimat**, kiintonaissella kädensijalla, 4: —, *värityyny* 6 × 4 cm. 1: —, suurempi 9,5 × 5 cm. 1: 50, *pullo leimamustetta* —: 50.
- Päiväysleimat** 2: 50 —, värityyny ja leimamuste 1: 50 — 2 mk.
- Eräpäiväysleima yhdistettyine kynänpidikkeineen**, nikkelöidystä messingistä, kuukaus- ja päivänumeroineen (kolme numero-sarjaa), värityynyineen y. m. 7: 50.
- Mallisäännöt** kanta-, piiri- ja lastenkirjastoille —: 10, 10 kpl. —: 75, 25 kpl. 1: 50, 100 kpl. 5: —.
- Lainausohjeet**, A—B tai C—D, 100 kpl. 1: —, 500 kpl. 4: 50, 1,000 kpl. 8: —.
- Numeroliput**, kirjan selkään kiinnitettäviä (4 eri väriä) 1—1,200, —: 60. Luettelot kansan- ja nuorisonkirjastoille sopivasta kirjallisuudesta pyydettyäessä ilmaiseksi.

Kansanvalistusseura, Helsinki.

Kirjastokysymykset

on Kansanvalistusseura julaissut seuraavat

A - 693

Opas kansakirjastojen hoidossa, kirj. A. A. Kokonen ammattimiehen asiantuntemuksella kirjoittama järjestelmällisen kirjastonhoito-ohjauksen peruskirjoja. Sid. 2:50.

Lyhyt kirjastojen kuntoonpanon opas. — Erittäin tärkeä käsikirja jokaiselle kirjastonhoitajalle ja järjestäjälle. Lopussa valaisevia näytteitä erisuurien kirjastojen lainausvälineistöistä hinnoiteltuihin. Hinta 25 p.

Koulu ja kirjat, kirj. Andr. Sch. Steenberg. — W:m Sippolan suomeksi sovittama etevän tanskalaisen kirjastomiehen kirja, jossa erityisellä lämmöllä esitetään lasten- ja nuorisokirjastojen merkitystä, ansaitsee aivan erikoista huomiota. Hinta 50 p.

Suomen kansankirjastot, kirj. L. Schadewitz (Harmaja). — Ainoana täydellisenä kirjastotilastona on kirjalla erittäin tärkeä sijainiukassa kirjastoasiasiaa käsittelevässä kirjallisuudessamme. Hinta 1 mk.

Juho Pynnin ja kansakirjastot, kirj. A. Meurman. — Tekijälle ominaisella pirteydellä laadittu muistokirjoitus Suomen kansankirjastoliikkeen «isästä». Hinta 25 p.

Kirjastolehti. Ehdottomasti välttämätön jokaiselle kirjastolle, kirjastonhoitajalle ja kirjastoasian harrastajalle. Ilmestyy 6 numeroa, noin 150 sivua vuodessa. Hinta 1 mk. 25 p. vuosikerralta. Saatavissa vuodesta 1908 alkaen.

Vapaa suomalainen kansanvalistustyö Suomessa. I ja II. Edellinen osa sisältää (v. 1909 pidetyn) I:sen ja jälkimäinen (v. 1910 pidetyn) II:sen kansanvalistuskokouksen asiakirjat, jotka paraiten tutustuttavat nykyisiin rentoihin vapaan valistustyön eri aloille. Kirjastoasia on ollut noiden kokousten huomattavimpana osana, joten kirjat ovat erityisesti kirjastoasian harrastajille tärkeitä. Edellisen osan hinta on 1 mk., toisen 75 p.

Erinomaisia apuneuvoja

kirjoja kirjastoihin, itseopintoja varten y. m. valittaessa ovat kansanvalistusseuran lukuisien kansanvalistuksen ystävien ja kirjallisuuden tuntijain myötävaikutuksella julkaisemat

Arvostelevat luettelot suomenkielisestä kirjallisuudesta, joita on ilmestynyt:

1. Uskonoppi, kirkkohistoria ja hengelliset lukukirjat (arvostelua n. 200 kirjasta). 75 p.
2. Oikeustiede, yhteiskuntaoppi ja tilastot, maantiede ja matkakertomukset, historia ja kotiseututieto (n. 300 arvostelua). 1 mk. 50 p.
3. Kaunokirjallisuus (suorasanainen), runous, näytelmät, lasten- ja nuorisokirjat (n. 800 arvostelua). 3 mk.

Vuoden 1903 lisäviikko (n. 130 arvostelua). 75 p.

Vuosien 1904—5 lisäviikko (n. 300 arvostelua). 1 mk. 50 p.

Ostamalla näitä luetteloita ja merkitsemällä niihin, mitä niissä mainituista kirjoista on kirjastossa, ja antamalla tällaisia merkityitä luetteloita yleisönsä käytettäväksi, voi kukin kirjasto aivan pienillä kustannuksilla huomattavasti palvella yleisöään.

Hinta 2 mk.